

Onsdagen den 27 april

Kl. 09.00–13.44
16.00–16.24

§ 1 Val av ställföreträdande justitieombudsmän

Följande skrivelser hade kommit in:

Till riksdagen

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ställföreträdande justitieombudsman.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för två år från den 1 maj 2016 till ställföreträdande justitieombudsman väljer Lilian Wiklund.

Stockholm den 14 april

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Konstitutionsutskottet hade enhälligt föreslagit att riksdagen skulle välja Lilian Wiklund till ställföreträdande justitieombudsman. Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed *för två år från den 1 maj 2016 till*

ställföreträdande justitieombudsman

Lilian Wiklund

Till riksdagen

Den tid för vilken Cecilia Nordenfelt är vald att vara ställföreträdande justitieombudsman löper ut den 1 juni 2016.

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ställföreträdande justitieombudsman.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för två år från den 1 juni 2016 till ställföreträdande justitieombudsman omväljer Cecilia Nordenfelt.

Stockholm den 26 april

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Konstitutionsutskottet hade enhälligt föreslagit omval av ställföreträdande justitieombudsmannen Cecilia Nordenfelt. Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed *för två år från den 1 juni 2016* till

ställföreträdande justitieombudsman
Cecilia Nordenfelt

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Elisabet Fura* avsagt sig uppdraget som chefsjustitieombudsman från och med den 1 augusti.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:563

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:563 Minoriteternas överlevnad i Irak
av Robert Hannah (L)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 25 april 2016

Utrikesdepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:573

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:573 Signalpolitik inom LSS
av Sofia Fölster (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 24 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 25 maj 2016

Socialdepartementet

Åsa Regnér (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Prot. 2015/16:99
27 april

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM75 Rådsbeslut om ändring av rådets beslut (EU) 2015/1601 om fastställande av provisoriska åtgärder på området internationellt skydd till förmån för Italien och Grekland KOM(2016) 171 till socialförsäkringsutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2015/16:104 till finansutskottet

Motioner

2015/16:3389 till näringsutskottet

2015/16:3391 och 3393 till skatteutskottet

2015/16:3390 civilutskottet

2015/16:3392 till försvarsutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utrikesutskottets betänkanden

2015/16:UU16 Interparlamentariska unionen (IPU)

2015/16:UU17 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)

§ 7 Extra ändringsbudget för 2016 – Ändring av rätten till bistånd för vissa utlänningar

*Extra ändringsbudget
för 2016 – Ändring av
rätten till bistånd för
vissa utlänningar*

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU42

Extra ändringsbudget för 2016 – Ändring av rätten till bistånd för vissa utlänningar (prop. 2015/16:146) föredrogs.

Anf. 1 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Det är givetvis glädjande att regeringen föreslår en reform inom invandringpolitiken som går i rätt riktning snarare än i fel riktning, vilket dessvärre har varit normaltillståndet.

Jag skulle dock vilja sticka ut hakan och påstå att majoriteten av väljarna är rätt förbryllade över att individer som vistas illegalt i Sverige över huvud taget har rätt till ekonomiskt bistånd. Varför har denna felaktighet inte rättats till tidigare? Hur har den ens uppstått?

Jag vill uppmärksamma kammaren på att det kan vara ett regelrätt lagbrott att vistas i det svenska riket olovligen. Det är något man kan dömas för i domstol och följaktligen också straffas för, helt och hållet enligt samma principer som gäller för andra typer av brottslighet. Värt att notera är att mitt parti inte har medverkat till att stifta just denna lag. Det är något som har beslutats i denna kammare av de övriga partierna.

Fram tills nu har det funnits ett system där vi premierar individer som bryter mot svensk lag genom att bevilja dem ekonomiskt bistånd. Det är direkt ologiskt.

Jag tycker att det är olämpligt att den proposition som är föremål för dagens debatt innehåller undantag som gör att mer än hälften av den grupp individer som annars skulle beröras av propositionen inte berörs. Sverigedemokraterna menar att detta undantag helt bör avskaffas. Jag säger inte att det är lätt. Jag tycker för egen del att det är svåra beslut att fatta. Undantaget som propositionen föreslår berör individer som vistas olovligen i Sverige med barn. Hela min grundansats – det gäller inte bara mig utan det gäller hela mitt parti – är att barn inte ska behöva lastas för att deras föräldrar fattar dåliga beslut.

Herr talman! Vi måste likväl någonstans sätta ned foten. Det vi pratar om är faktiskt individer som bryter mot svensk lag genom att olovligen vistas i riket. Vi kan inte ha ett system som premierar den sortens beteende.

Vilken sorts signaler sänder vi till de folk som faktiskt respekterar myndighetsbeslut, även om det råkar vara ett avvísingsbeslut? Detta bör självfallet gälla undantagslöst.

Sverigedemokraterna menar vidare att om man är asylsökande i Sverige, vilket i sin tur är lite märkligt eftersom man med geografisk logik inte passerat bara ett utan snarare minst sju så kallade säkra länder på vägen hit, är man givetvis berättigad till tak över huvudet, till mat för dagen och därtill motsvarande. Utöver detta finns det ingen som helst reson i att vara berättigad till vare sig dagersättning eller så kallat särskilt bidrag. Detta system bör givetvis avskaffas.

Herr talman! Låt mig kort reflektera över det faktum att propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och de fyra allianspartierna. Gott så. Jag har ingen som helst synpunkt på det förfarandet. Partier samverkar givetvis med varandra så länge de upplever att det gynnar ens egen sak och så länge den ömsesidiga viljan finns.

Men jag måste ändå få ställa frågan: Vad är ni så rädda för? Låt oss anta, rent hypotetiskt, att jag själv eller någon annan representant för mitt parti hade suttit med i de förhandlingar som ledde fram till detta förslag. Vad hade varit worst case scenario? Om jag hade suttit i en sådan förhandling och framfört ganska exakt det jag framför just nu, och man hade kommit fram till att det inte var något som det går att jämka sig med, då hade jag lite snopet sett mig tvungen att lämna förhandlingen och förklara att mitt parti inte står bakom den överenskommelse som förhandlingen ledde fram till.

Men vad hade varit best case scenario? Givetvis att vi hade blivit överens. Då hade vi möjligen haft en helt enig riksdag som ställer sig bakom denna proposition. Tro mig! Det är en enorm styrka gentemot våra uppdragsgivare, det vill säga den svenska väljarkåren.

Sverigedemokraterna är i dag riksdagens tredje största parti. Opinionsmätningarna som ni alla följer mer eller mindre slaviskt gör gällande att

om det vore val i dag skulle vi antingen befästa vår tredje plats, alternativt bli näst störst eller till och med kanske enskilt största parti.

Vi förhandlar med varandra när vi sitter i riksdagens olika utskott. Vi förhandlar i olika typer av parlamentariska kommittéer, och vi förhandlar även i helt andra sammanhang. Vad exakt är ni så rädda för?

Om vi driver en åsikt som det inte går att nå konsensus om – men då så, då blir det tydliggjort inför väljarna. Det kan väl knappast ses som ett problem. Det borde tvärtom vara bra både för oss, för övriga och framför allt för väljarna, som sedan kan avkunna sin dom i de allmänna val som är mer eller mindre heliga för oss. Men låt oss åtminstone göra ett ärligt försök till att visa på ett visst politiskt ledarskap.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 1.

Anf. 2 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag ska prata om Vänsterpartiets reservation och varför riksdagen borde avslå budgetpropositionen från regeringen.

Vi kan börja med att konstatera att Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna står på diametralt olika sidor om regeringens och de borgerliga partiernas förslag om extra ändringsbudget. Sverigedemokraterna vill ha hårdare, brutalare krav, särskilt mot barn, medan Vänsterpartiet i dag står upp för människovärde och mänskliga rättigheter.

Få propositioner från regeringen har så tydligt tystats ned och gömts undan i debatten som denna. Regeringens mycket korta meddelande skickades ut bara timmar efter terrorattackerna mot Bryssels flygplats och tunnelbana. Till skillnad från tidigare i migrationsfrågor slog man inte på stora trumman, kallade till presskonferens och berättade det förträffliga i detta förslag. Jag tror att det i grunden beror på att man skäms, särskilt om man är miljöpartist.

Man har från regeringssidan gått från humanitet och familjeåterförning till att skapa en allians med batonghögern, medan rasisterna står och jublar vid sidan om.

Ur ett ekonomiskt perspektiv är det inte troligt att detta innebär en besparing på lång sikt. Visst kan det bli så att staten sparar 200 miljoner i år och 400 miljoner kommande år, men risken är att de som har fått avvisningsbeslut i stället avviker och dyker upp som hemlösa eller papperslösa i våra kommuner och landsting. Det innebär alltså en övervältring av kostnader från statens sida till kommuner och landsting.

Några som har sett till att ge människor på flykt ett värdigt välkomnande till Sverige, och som har gjort fantastiska insatser och fortsätter att göra det, är de ideella krafterna. De ideella krafterna har också dragit ett väldigt tungt lass när myndigheter och kommuner inte har levt upp till sina skyldigheter. Detta beslut riskerar att leda till en ökad belastning för dessa ideella krafter och organisationer.

Av Migrationsverkets statistik framgår att omkring 10 000 personer är kvar i mottagningssystemet, trots att de har fått beslut om avvisning eller utvisning. Ungefär 4 900 av dem är vuxna personer som inte bor tillsammans med barn under 18 år. Av dessa finns 1 900 kvar på Migrationsverkets anläggningsboenden.

Prot. 2015/16:99
27 april

*Extra ändringsbudget
för 2016 – Ändring av
rätten till bistånd för
vissa utlämmingar*

Vänsterpartiet anser att den som har fått avslag på sin asylansökan måste respektera beslutet. Beslut om avvisning och utvisning ska följas. Likaså ska beslut fattas rättssäkert och på korrekta grunder.

Att dra in biståndet för den som inte följer detta beslut kan vid en första anblick anses som rimligt. Men kommer förslaget att få den effekt som regeringen eftersträvar? Jag tror inte det. Valet mellan att följa ett avvisnings- eller utvisningsbeslut är valet mellan att återvända till den plats som man har flytt ifrån eller att stanna kvar på den plats som man har flytt till. Även i de fall det saknas grund för asyl flyr människor från hemska och osäkra förhållanden. Att tro att ett indraget bistånd skulle vara nog för att få dessa människor att återvända tror jag är naivt. Troligen kommer det endast att få effekten att situationen blir ännu svårare för människor som redan är väldigt utsatta.

Vänsterpartiet tror att det finns andra metoder för att öka verkställighetsgraden i av- och utvisningsbeslut. Fokus bör ligga på effektivt återvändande med bibehållen rättssäkerhet och mänsklig värdighet, inte på represiva åtgärder. Om återvändandet känns tryggt finns det en trygghet i att det kommer att gå bra.

I Röda Korsets mångåriga arbete med dessa frågor har det tydligt framkommit att det i stället är positiva incitament som ökar viljan till frivilligt återvändande. Man lyfter fram förslag som återetableringsstöd för fler nationaliteter, behovsanpassad rådgivning efter såväl avslag på asylansökan som inför återvändande samt riktade stödinsatser till särskilt utsatta grupper, såsom våldsutsatta kvinnor och personer med funktionsnedsättning.

I och med att biståndet upphör upphör också en naturlig kontaktpunkt mellan den som har fått ett utvisningsbeslut och migrationsmyndigheterna. Det försvårar kontakten och resulterar rimligen i att det blir svårare att verkställa avvisnings- eller utvisningsbeslutet. Förslaget blir kontraproduktivt; det försvårar det som man vill uppnå.

Jag vänder mig också mot den uppdelning av människor som migrationsöverenskommelsen mellan regeringen och de borgerliga partierna skapar. Man gör en enorm skillnad mellan 19-åringen som har flytt, vars föräldrar och syskon dog på Medelhavet, och en familj som lyckades klara den vådliga färden. Det som man försöker hävda är humanitet mot barnfamiljer. Men enligt mig är det inget annat än en vidrig uppdelning av människor på mycket rättsosäkra grunder, då vi vet hur tveksamma åldersbestämningarna är – i detta fall om man ska ha rätt till bistånd även efter ett avvisningsbeslut.

Vänsterpartiet är ett tydligt oppositionsparti, men vi samarbetar med regeringen om budgeten för att Sverige ska kunna styras. Det gör vi för att få igenom viktiga reformer och satsningar på generell välfärd för alla. Till exempel fick vi nyligen igenom 10 miljarder till välfärden i kommuner och landsting.

Denna extra ändringsbudget är en del av migrationsöverenskommelsen – Mig-DÖ, som jag skulle vilja kalla den – mellan regeringen och de borgerliga partierna. Därför kan Vänsterpartiet inte ställa sig bakom denna del av budgeten. Regeringen var därför tvingad att lägga fram en extra ändringsbudget för att få stöd för sin förkastliga politik.

Därför vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 2 och avslag på propositionen.

Anf. 3 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! Under förra året bidrog det oroliga världsläget till att stora flyktingströmmar sökte sig till Europa. I EU var Sverige det land som tog emot allra flest asylsökande per capita. Ungefär 1 63 000 människor, varav 35 000 ensamkommande barn, sökte sig hit. Det är självfallet inte en hållbar utveckling.

Att stoppa krig och lösa konflikter, så att människor inte behöver fly, är förstås den viktigaste åtgärden för att förbättra situationen för miljontals människor runt om i världen. Men i brist på den typen av lösningar hade det varit nödvändigt att Europa och EU:s medlemsländer tagit ett större gemensamt ansvar för flyktingkatastrofen. Det är uppenbart för oss alla att unionen inte antagit den utmaningen. Den mycket långsamma implementeringen av omfördelningsmekanismen i EU är bara ett exempel på det.

I ljuset av EU:s oförmåga att möta flyktingkrisen har vi i Sverige infört gränskontroller och id-kontroller. Sveriges asyllagstiftning anpassas till EU:s miniminivå. Politiken syftar till att minska antalet asylsökande till Sverige och att fler i stället ska söka asyl i andra EU-länder. Regeringen följer också noga utvecklingen för ett hållbart och ordnat mottagande, för i Sverige ska vi ha en reglerad invandring. Det är en del av den svenska modellen.

Mot bakgrund av den migrationspolitiska överenskommelsen i höstas föreslår nu regeringen ändringar i *Lag om mottagande av asylsökande m.fl.* De ändringar som föreslås i propositionen syftar till att minska trycket på anläggningsboendena.

På kort sikt innebär förslaget att rätt till bistånd, i första hand mat och husrum, för vuxna asylsökande utan barn kommer att upphöra tidigare än i dag. Som det nu ser ut upphör rätten först när den asylsökande ges uppehållstillstånd eller lämnar landet. Den förändring som nu föreslås innebär alltså att rätten upphör när tidsfristen för frivillig återresa eller avvisnings- eller utvisningsbeslut löper ut eller när beslutet vinner laga kraft.

Det här är en rimlig, väl motiverad och väl avvägd uppstramning av regelverket. Det finns i dag ett stort tryck och ett behov av att minska trycket på mottagningssystemet. Därför finns det ett behov av att öka incitamenten för den som har fått ett negativt beslut på sin asylansökan att lämna landet. Därför är det också rimligt att tidigarelägga tidpunkten för när rätten till bistånd upphör.

Har man fått avslag på sin ansökan ska man lämna landet och inte belasta olika system. Om man däremot beviljas uppehållstillstånd ska samhället sätta in alla de etableringsinsatser som behövs för att man så snabbt som möjligt ska komma i arbete och egen försörjning. Så ger vi nyanlända en riktig chans att förverkliga sina livsdrömmar, och så upprätthåller vi också ordning och reda och en reglerad invandring.

Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

Prot. 2015/16:99
27 april

*Extra ändringsbudget
för 2016 – Ändring av
rätten till bistånd för
vissa utlämningar*

§ 8 Riksbankens förvaltning 2015

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU23
Riksbankens förvaltning 2015 (redog. 2015/16:RR2, framst.
2015/16:RB1 och framst. 2015/16:RB2)
föredrogs.

Anf. 4 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Vi ska nu behandla det årliga betänkandet om Riksbankens förvaltning.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner från den allmänna motionstiden som behandlas i betänkandet.

Med förslaget till beslut beviljas Riksbanksfullmäktige ansvarsfrihet för förvaltningen av Riksbanken 2015. Riksbankens resultat- och balansräkning för 2015 fastställs, och Riksbanksfullmäktiges förslag till disposition av Riksbankens vinst för 2015 godkänns.

Riksbankens vinst för 2015 var 1,9 miljarder kronor, vilket är en minskning med 1,3 miljarder jämfört med 2014. Det kan huvudsakligen förklaras av att valutorna i valutareserven i genomsnitt försvagades i förhållande till den svenska kronan.

Riksbanken gör också fortsättningsvis bedömningen att resultaten de kommande fem åren kommer att bli betydligt lägre än de föregående fem åren oavsett om räntorna förblir låga eller stiger. Om det senare inträffar kan Riksbanken på kort sikt drabbas av förluster, vilket medför att bankens möjligheter att lämna utdelning till staten kommer att försvåras.

Utskottet framhåller mot denna bakgrund att det är bra att Riksbanken fortsätter att analysera vilken resultatutveckling som är möjlig de närmaste åren med tanke på de effekter som utvecklingen av växelkurser och internationella räntor kan ha på Riksbankens tillgångar.

Riksbanken kommer ändå genom förslaget i betänkandet att leverera 2,8 miljarder till statens budget, vilket bör noteras är mer än den vinst banken gjorde 2015. Bakgrunden till detta är att utdelningen bygger på en beslutad beräkningsmodell som innebär att man räknar ett medeltal på resultatet ett antal år tillbaka.

Herr talman! På det penningpolitiska området har Riksbanken under 2015 fört en extremt expansiv linje för att stödja den positiva utvecklingen i svensk ekonomi och för att understödja inflationsuppgången. Reporäntan sänktes successivt från 0 procent vid årets början till -0,35 procent vid årets slut. Därutöver har Riksbanken köpt svenska nominella statsobligationer för 135 miljarder kronor. Prognosen för när reporäntan ska börja höjas har flyttats fram från mitten av 2016 till början av 2017.

När det gäller Riksbankens ansvar för ett säkert och effektivt betalningsväsen bedömer Riksbanken att det svenska finansiella systemet i huvudsak fungerar bra men att det finns sårbarhet i banksystemets struktur och risker kopplade till det låga ränteläget och hushållens skuldsättning. Banken har under lång tid pekat på behovet av åtgärder för att stärka makrotillsynen, till exempel ett amorteringskrav – vilket nu också blir verkligt.

Herr talman! Riksbanken fortsatte sitt internationella engagemang för att stärka det finansiella systemet genom bland annat arbetet i den så kallade Baselkommittén, rådet för finansiell stabilitet, FSB, och Bank for International Settlements, BIS. Arbetet i IMF fortsatte att fokuseras på att tillsammans med Finansdepartementet utveckla Sveriges position i policyfrågor inför IMF:s exekutivstyrelse.

Värt att notera är att till skillnad från hur det lät när vi diskuterade detta förra året har den amerikanska kongressen nu antagit förslaget om reformering av röststyrkorna inom IMF till förmån för utvecklingsländerna. Det är en reform som Sverige drivit på för under många år och som vi givetvis välkomnar.

Herr talman! I september tecknade Riksbanken ett swapavtal på sex månader med Ukrainas centralbank som omfattar köp och försäljning av högst 500 miljarder amerikanska dollar mot den ukrainska valutan. Det är värt att notera att direktionen inte var enig i detta beslut.

Denna fråga är också ett av flera skäl till varför det efter många år med nuvarande lagstiftning känns angeläget att göra en översyn av riksbankslagen.

Herr talman! Vid årets slut var Riksbankens finansiella tillgångar värda 661,9 miljarder medan skulderna värderades till 483,9 miljarder. På tillgångssidan utgör guld- och valutareserven 74 procent. Avkastningen var -7 miljarder varav valutareserven svarade för -6,8 miljarder på grund av att valutorna i genomsnitt försvagats mot kronan.

Herr talman! Utskottet bedömer att tillverkningen och försörjningen av kontanter i Sverige fungerar bra och att det i dag inte finns anledning att förändra upphandlingen av sedlar och mynt.

Utskottet anser inte heller att det i dagsläget är aktuellt att ta ställning till om Sverige ska gå med i EMU.

Avslutningsvis anser utskottet inte heller att det finns anledning att ta hem guldreserven eller genomföra ytterligare inspektioner i de fyra centralbanker i Storbritannien, Kanada, USA och Schweiz där guldet förvaras.

Herr talman! Vi har väl alla vid det här laget kunnat notera att vi under året har fått nya tjugor, femtiolappar, tvåhundraappar och tusenappar. Första etappen av Riksbankens utbyte av sedlar och mynt är därmed genomförd.

Jag vill till sist uppmärksamma kammaren på att vi under juni månad kommer att få möjlighet att göra en djupare analys av Riksbankens verksamhet utifrån den utvärdering som gjorts av de internationella utvärderarna Goodfriend och King.

(Applåder)

Anf. 5 CARL SCHLYTER (MP):

Herr talman! Jag ska tala om en enskild motion som jag har väckt och som vi egentligen inte har diskuterat i riksdagen. När jag ser betänkandet inser jag att jag kanske borde ha betonat att den skulle lottas till försvarsutskottet. Jag är likt utskottet inte orolig för försörjningen av sedlar. Riksbanken har lager, och företaget som tillverkar dem har kompetens.

Min oro är mer säkerhetspolitisk. Jag tror att de flesta i kammaren tycker att vore fel att lägga ut försvaret på entreprenad till ett familjeägt amerikanskt bolag. Är inte försvaret av kunskapen om hur vi tillverkar våra sedlar minst lika viktig som försvaret av landet? Vi känner till många

exempel i historien när länder har attackerat andra länder och försökt destabilisera dem genom att förfälska deras pengar och skapa minskat förtroende för deras ekonomi.

Det är märkligt att vi har ett avtal med ett land och ett familjeföretag som vi helt saknar kontroll över och har begränsad insyn i. Det är ett land som inte lämnar ut medborgare till oss om de begår brott. Om företaget har en oärlig anställd saknar vi kontroll för att skydda våra ekonomiska intressen, utan vi måste lita på att ett annat lands rättsväsen sköter det åt oss.

Dessutom har vi svårt att göra bakgrundskontroller och säkerställa att det är ärliga personer som arbetar i detta bolag eftersom de arbetar i ett annat land. Vi har heller inte kontroll över om detta bolag säljs vidare. Vad händer om familjen tröttnar och vill sälja bolaget till kinesiska staten eller till en riskkapitalist i ett skatteparadis? Skulle vi verkligen uppskatta det? Vill vi verkligen att vår valuta ska tryckas av oseriösa individer eller att vi åtminstone inte har kontroll över det utan måste vänta till nästa upphandling för att avbryta ett sådant kontrakt?

Jag inser att detta kanske mer hör hemma i försvarsutskottet och att det är därför min motion inte har blivit ordentligt behandlad i betänkandet. Den oro jag tar upp är inte den som betänkandet svarar på. Jag delar helt finansutskottets värdering att det inte är någon fara för att pengarna tar slut i Sverige. Jag är orolig för att det finns för mycket pengar som vi inte har kontroll över och som trycks i smyg eller att kunskapen säljs till oseriösa individer som behöver pengar tillfälligt eller är kriminella.

Därför är det helt rimligt att vi tar den lilla extrakostnad och det lilla problem det innebär att köpa in rätt kompetens för att tillverka våra sedlar och mynt och att Riksbanken återtar kontrollen över detta. Ja, det kostar antagligen lite mer. Ja, de behöver köpa in extern kompetens för att få världens bästa och säkraste sedlar och mynt.

Det är ett litet pris att betala för att få kontroll över den valuta som vi alla i riksdagen är villiga att försvara med hundratals miljarder när det krisar.

Bör vi då inte vara villiga att också försvara våra fysiska sedlar och mynt med några miljoner eller kanske upp till 100 miljoner? Det är det värt, anser jag.

Jag får motionera nästa år igen, och då får vi se vad försvarsutskottet säger. Kanske har jag bättre lycka då.

Jag talar alltså om mitt eget förslag, min enskilda motion, men jag hoppas att riksdagen nästa år anser att det är en bra åsikt.

Anf. 6 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att jag avstår från att kommentera Carl Schlyter. Även om jag gärna skulle vilja tror jag inte att min tid räcker till för det. Jag ser fram emot en debatt i den frågan vid ett senare tillfälle.

Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet. Som sagts här tidigare innebär det att vi beviljar ansvarsfrihet, fastställer balans- och resultaträkning samt tillstyrker förslaget till vinstdisposition.

Moderaterna har ingen reservation, men jag vill ändå lyfta fram två reflektioner från betänkandet.

Den första handlar om det som Ingela Nylund Watz var inne på, nämligen att utskottet tycker att det är bra att man fortsätter att analysera resultatutvecklingen för Riksbankens vidkommande. Vi har länge känt till att den har och kommer att försämrats väsentligt. Det beror i huvudsak på att avkastningen är väldigt låg på grund av det låga ränteläget. Man kan tänka att ränteläget snart förändras och att det blir bättre sedan när räntan stiger, men problemet är att det blir ännu sämre om räntan går upp. Anledningen är att förlusterna på värdepappren blir väsentligt mycket större.

Faktum är att det kan komma att bli betydande förluster för Riksbanken om räntorna går upp. Trots det anser Riksbanken att det egna kapitalet är fullt tillräckligt för beslutade penningpolitiska åtgärder och även för att vidta ytterligare åtgärder.

Detta för mig in på min andra reflektion, det vill säga penningpolitiken. Som utskottet har uttryckt och som Ingela Nylund Watz sa tidigare anser utskottet att Riksbanken har fört en extremt expansiv penningpolitik. Vi kommer att återkomma i utskottet till frågan om penningpolitiken och hur den har bedrivits, dels genom den årliga penningpolitiska utvärderingen, dels genom den externa utvärdering som har gjorts av Mervyn King och Marvin Goodfriend.

Men till dess vill jag belysa att räntan har sänkts. Även Ingela Nylund Watz nämnde detta. Den har sänkts från 0 procent, och vi har alltså negativ ränta. Den har sänkts från 0 till -0,35. Därtill har man köpt statsobligationer till ett värde av 135 miljarder och aviserat ytterligare köp. Den prognostiserade tidpunkten för när räntan ska höjas har flyttats fram.

Man ska ha med sig att detta sker i en omvärldsmiljö där massiva stimulanser har skett från många dominerande centralbanker. Jag tror att många skulle kalla detta ett penningpolitiskt experiment, särskilt med tanke på att centralbankerna faktiskt har vidtagit åtgärder som normalt sett inte ingår i deras löpande verksamhet.

I detta sammanhang måste man därför fråga: Hur självständig är Riksbanken? Kan den agera självständigt i relation till vad som händer i dess omvärld, det vill säga hur beroende är den av vilken penningpolitik som förs internationellt? Riksbanken själv säger att de penningpolitiska stimulanserna syftar till att stimulera och understödja svensk tillväxt samt få fart på inflationen.

Vi befinner oss i en unik situation, inte minst för svenskt vidkommande. Vi har i dagsläget en tillväxt på i storleksordningen 4 procent, och vi har högt kapacitetsutnyttjande, sjunkande arbetslöshet och minusräntor. Trots det är inflationen väldigt låg. Man får säga att det är en unik situation, minst sagt.

De massiva penningpolitiska stimulanser som sker har inneburit att vi har bibehållit en stabil och till och med något sjunkande växelkurs, och detta har i sin tur inneburit att vi har stärkt exportindustrins möjligheter att exportera. Vi har också sett resultatet av detta. Det är en del i att vi har så hög tillväxt som vi har, så i den bemärkelsen har penningpolitiken fungerat. Därtill har stimulanserna stärkt konsumtionen, vilket vi också ser ger resultat.

Utöver detta har vi haft massiva stimulanser från Migrationsverket, det vill säga den massiva invandring och migration vi har haft i landet har kostat rätt mycket pengar. Men de pengarna går ju rakt ut i ekonomin, då de människor som kommer hit också har behov av konsumtion. I dagsläget

har vi alltså stimulanser på i storleksordningen 50 miljarder finanspolitiskt, utöver den penningpolitiska stimulansen, som går rakt ut i ekonomin. Detta är naturligtvis inget problem, under förutsättning att vi klarar av integrationen senare.

Jag menar att Sverige har gynnats och gynnas av att växa i alla bemärkelser, även när det gäller antalet medborgare. Jag tror att en del i att svensk ekonomi har gått så bra under senare år är att vi har blivit fler. Men detta förutsätter som sagt att man klarar av reformarbetet. Allt jag säger är egentligen att detta är ytterligare stimulanser utöver de penningpolitiska stimulanserna.

Min första fråga går till Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Nu har Carl Schlyter lämnat kammaren och kan kanske inte svara, men jag måste ändå ställa frågan: Anser man att det är rätt att stimulera med ytterligare 10 miljarder i denna miljö, utöver de stimulanser som redan sker, särskilt med tanke på den oförmåga som finns när det gäller att genomföra nödvändiga reformer?

Vi har hög tillit till våra institutioner i Sverige. Vi har så att säga en hög teknokratisk tillit. Det gäller förresten inte bara på den nationella arenan utan även utomstående bedömare, till exempel IMF och OECD. De har pekat på de nödvändiga reformer Sverige måste genomföra för att undvika framtida problem och att svensk ekonomi drabbas.

Detta för mig in på min andra fråga till Socialdemokraterna: Ser ni ett behov av ett bättre fungerande samspel mellan finanspolitiken och penningpolitiken? Jag undrar vad Socialdemokraterna anser i det sammanhanget. Jag har inga svar själv, men jag vill gärna få en diskussion om dessa frågor. På vilket sätt skulle vi från riksdagens sida bättre kunna granska samspelet mellan finanspolitiken och penningpolitiken och få det att fungera bättre?

Vi kan inte ha en ordning där det ena hanterar saker självständigt utan att ta ansvar för och hänsyn till det andra. Det är min bestämda uppfattning. Jag skulle gärna vilja få igång en diskussion runt den frågan.

Jag har en kort kommentar till den fråga som Ingela Nylund Watz lyfte upp och som rör översyn av riksbankslagen. Det var faktiskt vi som initierade att en sådan skulle komma till stånd. Anledningen till att vi ska göra det ser vi i Mervyn Kings och Marvin Goodfriends externa utvärdering, men vi hade kunnat komma fram till det ändå med tanke på det exceptionella läge vi befinner oss i.

I det sammanhanget finns Ukrainalånet med. Jag vill bara säga att jag inte vill ifrågasätta Riksbankens engagemang när det gäller dess deltagande och arbete tillsammans med IMF. Jag tycker att det är bra och något som gynnar Sveriges ekonomi och exportmöjligheter men också tillväxten och möjligheterna att fördela välstånd i ett globalt perspektiv.

Däremot finns det kanske anledning att se över möjligheten för Riksbanken ur ett konstitutionellt perspektiv, det vill säga vilka möjligheter och rättigheter Riksbanken ska ha att själv bestämma det engagemanget. Det finns säkert anledning att se över det.

Därför ser jag fram emot att vi senare får diskutera riksbankslagen, men till dess hoppas jag att vi ska kunna ha en diskussion om de frågor som jag lyfte i dag tillsammans med Socialdemokraterna.

Anf. 7 INGELA NYLUND WATZ (S) replik:

Herr talman! Det gläder mig, Jörgen Andersson, att vi i princip är överens om allt i betänkanudet. Men jag tycker att det är lite underligt att du försöker dra igång en budgetpolitisk debatt i anslutning till kanske ett av de mest formella ärenden vi har att hantera, även om frågorna är intressanta.

För att svara på dina två konkreta frågor: Du undrar till att börja med ifall vi tycker att det är riktigt att stimulera den kommunala ekonomin med ytterligare 10 miljarder kronor. Svaret på den frågan är mycket enkel: Ja, det tycker vi.

Det är nämligen otroligt mycket som behöver göras i den svenska välfärden, inte minst i ett läge där kommunerna på många håll runt om i landet under ett antal år har haft det mycket bekymmersamt att få sina ekonomier att gå ihop. Då är det oerhört viktigt att nu se till att kommunerna får möjligheter att göra ytterligare personalförstärkningar som gör att vi kan se till att få en bättre äldreomsorg, kan förstärka satsningarna i skolan och kan vidta ytterligare åtgärder för att få fler i vuxenutbildning eller vilka åtgärder det nu kan handla om.

Vi tror nämligen att det i sin tur bidrar till att öka sysselsättningen ganska rejält med flera tiotusentals personer de kommande åren. Det är bra för svensk ekonomi och svenska skatteintäkter. Svaret är alltså otvivelaktigt: Ja, det är helt rätt också i den här ekonomiska miljön att ge möjligheter till kommunerna att bedriva en aktiv välfärdspolitik.

När det handlar om frågan om samspelet mellan finanspolitiken och penningpolitiken: Vi lär återkomma till det. Det hör väl också till god ton att säga att vi är för ett kontinuerligt samtal om detta, Jörgen Andersson och jag, inom ramen för en arbetsgrupp i finansutskottet.

Anf. 8 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Ledamoten Nylund Watz ser inte samspelet mellan penningpolitiken och finanspolitiken, och det bekymrar mig mycket. Även om orden säger att man gärna vill utveckla granskningen och verkligen få samspelet att fungera ser man ändå inte problemen.

Jag vill påstå att det är större praktiska problem. Även om Ingela Nylund Watz förespråkar stimulanser till kommunerna kommer hon inte att få tag i de behov som finns. Det finns inte lärare att få tag i. Det finns inte socialsekreterare. Det finns inte människor på Arbetsförmedlingen. Det finns inte människor att få tag i på Försäkringskassan. Det finns inga sjuksystrar, och det finns inga undersköterskor.

Problemet är att man skickar 10 miljarder ut i tomma intet utan att ha reformerna. Man måste ha reformerna för att kunna ordna de kompetensutbildningar och kompetenshöjande åtgärder som krävs för att man ska få den försörjning som behövs. Risken finns att pengarna hamnar i ett tomt hål där de inte alls gör den nytta som Ingela Nylund Watz efterfrågar, så att man får välfärdssystemet att fungera bättre.

Min kritik riktar sig inte bara mot att man stimulerar kommunerna utan att man stimulerar kommunerna utan att tänka på att pengarna gör nytta på rätt ställe. Reformerna måste ju till för att du ska få någon nytta av dina stimulanser.

Bara för att avsluta med din inledande kommentar: Jag tycker att det är trevligt att vi kan ha en liten budgetpolitisk debatt om vi inte kan hitta några konflikter någon annanstans.

Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S) replik:

Herr talman! Tack, Jörgen Andersson, för att du erkänner att det var en konstruerad budgetdebatt! Men inte desto mindre ska jag väl ge dig en replik så här på slutet.

Om man inte tror på att kommunerna ser sina egna behov och har kunskaper om hur de skulle kunna lösa komplicerade situationer när det brister i välfärden med hjälp av de här extra pengarna, då har man liksom gett upp. Men det har väl aldrig varit Moderaternas starka gren att tro att de kommunala företrädarna kan lösa bekymmer som de ser i den egna kommunen.

Vi har en helt annan syn. Vi har levererat hundratals förslag inom välfärdsområden med kompetensutveckling, kompetenslyft, ytterligare satsningar inom vuxenutbildning och satsningar på skolan. Med de ytterligare 10 miljarderna finns det naturligtvis oerhört mycket större möjligheter för kommunerna att klara välfärdsuppdraget än om de inte hade fått 10 miljarder. Det måste väl ändå Jörgen Andersson kunna erkänna.

När det handlar om ifall det är bra eller dåligt med de här 10 miljarderna tror jag faktiskt att Jörgen Andersson och jag får vänta och se hur verkligheten faller ut när det kommer fler lärare, när det kommer fler undersköterskor och när det blir tätare med personal i hemtjänsten. Då får väl verkligheten avgöra ifall Jörgen Andersson eller jag har rätt.

När det handlar om den mer övergripande frågan om samspelet mellan penningpolitiken och finanspolitiken är naturligtvis inte sista ordet sagt. Vi har all anledning att fundera över detta och kommer också att göra det under de kommande månaderna. Jag är också helt säker på att det i den utredning som vi är överens om att vi bör göra om riksbankslagen kommer att vara en frågeställning av central betydelse.

(Applåder)

Anf. 10 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite symtomatiskt att Ingela Nylund Watz helt och hållet fastnar i sin satsning på 10 miljarder till kommunerna. Jag är helt övertygad om att kommunerna ser sina behov – helt övertygad. Dessutom har många kommuner vittnat och sagt: Vi vet precis vad vi behöver, men vi kommer inte att bli hjälpta av att få en massa pengar, för vi behöver andra saker – behöver tillgång till sjuksystrar, lärare och så vidare.

Men för att lämna den debatten lite – det är ju bara en spinoff på det vi egentligen borde diskutera: Jag är bekymrad över att Ingela Nylund Watz över huvud taget inte bekymrar sig över de extrema och massiva stimulanser som vi har i svensk ekonomi i dag. Vi har finanspolitiska stimulanser som inte tar hänsyn till de redan massiva penningpolitiska stimulanserna.

Ser inte Socialdemokraterna över huvud taget några problem med att obalanser byggs upp i svensk ekonomi? Ser man inga bekymmer med att vi överstimulerar tillgångsvärden så att vi får risk för bubblor i vår ekonomi? Hur ska vi hantera detta när vi kommer till en lågkonjunktur. Om vi har så höga stimulanser i dag, hur ska det hanteras sedan? Vi bygger

upp underskott i svensk ekonomi genom att fortsätta att stimulera i budgeten, utan att ta in något som helst långsiktigt och hållbart ekonomiskt tänkande genom att spara i ladorna när vi har en god ekonomi för att klara oss när vi får en sämre ekonomi.

Jag tycker att det är bekymmersamt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

Prot. 2015/16:99
27 april

*Riksbankens
förvaltning 2015*

§ 9 Riksrevisionens årsredovisning för 2015

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU27
Riksrevisionens årsredovisning för 2015 (redog. 2015/16:RR1)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 10 Interimistiska beslut vid överprövning av upphandlingar

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU29
Interimistiska beslut vid överprövning av upphandlingar (prop.
2015/16:129)
föredrogs.

*Interimistiska beslut
vid överprövning av
upphandlingar*

Anf. 11 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Nu ska vi debattera propositionen om interimistiska beslut vid överprövning av upphandlingar. Det är ett knepigt namn. Vad det handlar om är möjligheterna för domstol att stoppa ett upphandlingsbeslut när någon har begärt rättslig prövning av det.

Bakgrunden till propositionen är den situation som Migrationsverket hamnade i under hösten, då man på mycket kort tid behövde ett stort antal platser för tillfälliga asylboenden. Platserna direktupphandlades men stod tomma eftersom domstolarna förordnade om inhibition, det vill säga att upphandlingen skulle stoppas i väntan på en rättslig prövning.

Migrationsverket fick då mycket svårt att tillhandahålla både husrum och mat till asylsökande som kom till Sverige. Vi delar regeringens oro över att man hamnade i denna situation, och de stoppade upphandlingarna försvårade väsentligen för Migrationsverket i deras redan hårt pressade arbete. Där får vi inte hamna igen. Flyktingar som kommer hit ska kunna få tak över huvudet. Inte minst gäller det när taken bara står och väntar på dem.

Med anledning av denna mycket speciella situation ställer vi oss bakom propositionen, men vi föreslår i en reservation att lagstiftningen ska utvärderas senast inom två år. Det finns nämligen en rad frågor som inte besvaras i regeringens proposition.

Det som regeringen avser att göra med lagändringen är att förtydliga ett rättsläge som redan gäller. Man menar att allmänhetens intresse ska

vägas in i beslutet om en upphandling ska stoppas. Man menar att detta egentligen redan gäller i dag men att det inte framgår tillräckligt tydligt av den svenska lagstiftningen om man jämför med de direktiv som lagstiftningen bygger på. Förhoppningen med förtydligandet är att myndigheterna ska bli bättre på att argumentera även för allmänintresset, så att domstolarna får ett bättre underlag. Man hoppas att detta i sin tur ska leda till färre upphandlingar som stoppas.

Lagändringen tar alltså i grunden inte sikte på att förändra rättsläget utan utgör snarare en instruktion till upphandlande myndigheter när det gäller deras sätt att argumentera inför domstolen. Det är minst sagt speciellt. Tunga instanser på upphandlingsområdet, som Lagrådet, Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket, har mot denna bakgrund också ifrågasatt behovet av lagändringen.

Remissinstanser som Konkurrensverket, Upphandlingsmyndigheten, Svenskt Näringsliv, Kammarkollegiet och Företagarna – för att nämna några – har starkt kritiserat regeringens konsekvensanalys. De frågar sig exempelvis hur ändringarna kan påverka företags möjligheter att få en rättslig prövning även på andra områden. Risker är att man får större och mer principiella förändringar än vad man egentligen hade tänkt sig. Det här borde ha belysts på ett bättre sätt. Vi vill inte skapa fler problem än vi löser, och rättssäkerheten måste bestå.

Det är av dessa skäl som vi tycker att det är mycket viktigt att lagen utvärderas inom en relativt kort tid. Det är också någonting som exempelvis Tillväxtverket efterfrågar.

I vår reservation lyfter vi även fram möjligheten för myndigheterna att åberopa synnerlig brådska och sluta avtal direkt. I den situation som vi befann oss i under hösten skulle nog ingen ifrågasätta ett påstående om att Migrationsverket synnerligen snabbt behövde få tillgång till asylboenden. Detta hade alltså varit en möjlighet som stod till buds även inom befintligt regelverk.

Herr talman! På upphandlingens område tycker jag mig nästan kunna skönja en ny trend som är lite bekymmersam. Man konstaterar att det finns ett problem som i allt väsentligt beror på att upphandlande myndigheter inte tillräckligt utnyttjar det regelverk som redan finns. Men i stället för att då åtgärda detta och arbeta med att höja kompetensen hos myndigheterna ändrar man på lagen. I värsta fall får vi då ett regelverk som blir ännu svårare att tillämpa. Detta måste man vara mycket uppmärksam på.

Vi ser sådana tendenser i den proposition som vi diskuterar i dag, och vi ser dem alldeles tydligt i regeringens arbete med krav enligt kollektivavtal vid upphandling. I stället för att konstatera att myndigheterna måste bli bättre på att nyttja de långtgående möjligheter som finns att redan i dag ställa sociala krav vill man definiera kraven åt dem, och man tar då sin utgångspunkt i kollektivavtalen. Detta gör bara regelverket ännu svårare, och det blir bara svårare för de kommuner, landsting och myndigheter som sitter runt om i landet och ska tillämpa regelverket. Och för att inte tala om hur svårt det blir för företagarna – stora som små – som ska lämna anbud.

Det vore mer arbetskrävande, men betydligt mer långsiktigt, att jobba med kompetenshöjningar i stället för att stifta detaljerad lag. Alltför detaljerad lagstiftning riskerar dessutom att låsa in oss för mycket och att inte lämna något utrymme kvar för rättstillämpningen.

Vi behöver en regering som inte bara ber riksdagen om ny lagstiftning så fort den stöter på ett problem utan som faktiskt mäktar med att jobba med ledning och styrning i offentlig sektor.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 12 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Hela den här propositionen är på ett skrämmande sätt symtomatisk för den här regeringen och dess agerande. Man konstaterar ett faktum, nämligen att hela asylmottagandet totalt har kollapsat och att ansvarig myndighet – Migrationsverket – på intet sätt är kapabel att lösa sina uppgifter. Man uttrycker sig givetvis inte så tydligt, men alla som lever ute i verkligheten vet likväl om att så är fallet.

Vad är då svaret? Är det att minska volyminflödet till normala europeiska nivåer och att kalla på ett moratorium för att hitta en lösning på den situation som man själv genom medvetna politiska beslut, genom västvärldens mest kravlösa regelverk för invandring och asylmottagande, har drivit på för och själv har skapat?

Nej, det gör man inte. Problemet som man har identifierat, och som alltså har uppstått som ett resultat av västvärldens mest ansvarslösa politik, är att det är fel på lagen om offentlig upphandling. Man menar nämligen att när just Migrationsverket gör en upphandling, för att få till stånd ännu ett i raden av nyöppnade asylboenden, uppstår ett problem eftersom en myndighet som gör en offentlig upphandling har ett antal regelverk att följa. Man menar att just Migrationsverket egentligen borde slippa följa reglerna, eftersom man så snabbt som möjligt måste öppna så många nya boenden som möjligt.

En viktig grundpelare i lagen om offentlig upphandling, den så kallade överprövningen, vill man i princip ta bort. Men i grunden finns överprövningen till för såväl leverantören som för myndigheten. Det finns därför rimligen också stora risker med att avskaffa den. Detta är man dock villig att acceptera – for the greater good, det vill säga fortsatt massinvandring till Sverige, kosta vad det kosta vill.

Det är både intressant och skrämmande på samma gång hur just Migrationsverket har utvecklats till något slags övermyndighet som dikterar villkoren för oss andra. Vad står det egentligen i regeringsformens 1 kap. 1 §? Står det: All offentlig makt i Sverige utgår från Migrationsverket, eller? Nej, det gör det inte.

Men när Migrationsverket begär resurstillskott i 10-miljardersklassen eller till och med i 100-miljardersklassen, som nu senast, finns det helt plötsligt pengar. Eller när man som i detta fall begär att lagen ska ändras, då står ansvarigt statsråd där mer redo än en scout.

Låt gå för att flertalet remissinstanser ifrågasätter eller kritiserar lagförslagen i propositionen – Konkurrensverket, Upphandlingsmyndigheten, Svenskt Näringsliv, Kammarkollegiet, Konkurrenskommissionen, Företagarna, Sveriges Advokatsamfund och till och med Lagrådet. De pekar bland annat på svåröverblickbara konsekvenser, att förslaget är riskabelt och alltför långtgående samt att det riskerar att leda till betydande principiella och praktiska förändringar för överprövningsprocessen och därigenom tillämpningen av LOU.

Givetvis borde regeringen i stället vidta kraftfulla åtgärder för att påtagligt minska volyminflödet till Sverige. Inte ens om man skulle lyckas

uppnå Migrationsverkets lägsta scenario för 2016 skulle man vara ens i närheten av tillräckligt låga volymer. Och med tillräckligt låga menar jag härvidlag att vi kan börja lösa problem i stället för att år för år spä på dem ytterligare.

I grund och botten bör dessutom hela mottagandesystemet vara helt och hållet statligt. Staten bör ha en egen krisberedskap i egen regi om ett större antal människor plötsligt kommer till Sverige, egentligen alldeles oavsett varifrån de kommer.

Krig och liknande elände har förvisso inte drabbat vårt eget närområde de senaste 70 åren, men naturkatastrofer, skogsbränder och dylikt kan inträffa även här. Om inte annat borde vi ha en krisberedskap för sådant som vi inte kan överblicka. Det medför i sådana fall ett totalt stopp för kommunaliseringen och privatiseringen av hela den miljardnäring som har växt fram i ljuset av mottagandet av nyanlända. Inte minst ska det privata vinstintresset – eller det privata ockret, som jag hellre kallar det – bort. Det är varken anständigt eller värdigt.

Slutligen tycker jag att det är symtomatiskt för den här regeringen att man vill påskynda öppnandet av nya asylboenden genom att hänvisa till det så kallade allmänintresset. Det tyder på en närmast grotesk uppfattning av var allmänhetens intresse i själva sakfrågan ligger.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation. Jag vill också informera och uppmärksamma talmannen och kammaren på att vi för den händelse att Sverigedemokraternas reservation faller avser att lägga våra röster på reservation 1.

Anf. 13 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande 29.

I betänkandet finns ”förslag till lagändringar för att underlätta genomförandet av skyndsamma upphandlingar. Förslaget har väckts med anledning av den rådande flyktingsituationen. Tanken är att tydliggöra bestämmelserna om interimistiska beslut vid överprövning av en upphandling och av ett avtals giltighet genom att lyfta fram att användarnas intresse, allmänintresset och övriga berörda intressen ska beaktas vid den skadeavvägning som ska göras av domstolen.”

I höstas kunde 3 000 boendeplatser för nyanlända inte användas på grund av ständiga överklaganden. Det är slöseri, inhumant och korkat. Domstolarna har fattat de interimistiska besluten utan att först ge Migrationsverket tillfälle att yttra sig. Sammantaget har det lett till hundratals processer.

Herr talman! Utöver migrationsområdet finns samma problematik även på andra områden, till exempel när det gäller upphandling av mat till äldre och på hälso- och sjukvårdsområdet. Överklaganden för att försena och förhala har blivit ett dyrt och väldigt onödigt samhällsproblem.

Det finns stora behov av att förtydliga att allmänintresset ska beaktas i den skadeavvägning som ska ske vid interimistiska prövningar, oavsett vilken typ av upphandling eller förfarande det är fråga om. Dessa förändringar kommer alltså att underlätta även för kommuner.

De förbättrade reglerna ska även ses i ett större sammanhang där offentlig upphandling ska användas på ett effektivare, tryggare och bättre sätt framöver. Vi ska se till att oseriösa företag som utnyttjar arbetare och som bara har kortsiktiga vinstintressen inte ska vinna anbud. Skattemedel

ska inte användas till att dumpa löner. Även här ska vi slå vakt om den svenska modellen.

Regeringen arbetar nu med att ta fram en nationell upphandlingsstrategi. Vi sätter upp mål för den offentliga upphandlingen. Vi måste förbättra uppföljningen så att de krav som ställs också följs av leverantörerna. Här ska Upphandlingsmyndigheten, som är en fristående myndighet som endast har i uppdrag att ge stöd till upphandlande myndigheter, kommuner, landsting, regioner och leverantörer, stödja och kompetenshöja. Då kan vi tillsammans förbättra kvaliteten i de offentliga upphandlingarna och förbättra metoderna för uppföljning. Här ser vi mycket bra samverkan mellan många kommuner. Nu går staten in och ger stöd till dessa kommuner. Jag är säker på att det kommer att ge effekt vid upphandlingar framöver.

Den här debatten och det här betänkandet handlar som sagt om förhållningarna och slöseriet i höstas med tomma boenden som inte kunde användas på grund av alla överklaganden och interimistiska beslut. Betänkandet handlar om förändrade regler för överprövning av offentliga upphandlingar. Vi effektiviserar överprövning av offentlig upphandling. Syftet är att ge rätt handlingsutrymme till upphandlande myndigheter och leverantörer.

Herr talman! Vi är i stort sett eniga i frågan. Vi kommer att utvärdera denna reform. Vi sätter inget exakt datum, som Moderaterna vill. Men vi kommer naturligtvis att följa frågan mycket noga.

Att SD är emot är inte ett dugg konstigt. De vill inte underlätta och få ordning och reda i rådande flyktingsituation. De vill som vanligt skapa kaos för att få grogrund för sina grumliga uppfattningar.

Herr talman! Jag yrkar som sagt bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 11 Effektivare uppdatering av lägenhetsregistret

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU33
Effektivare uppdatering av lägenhetsregistret (prop. 2015/16:141)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 12 Skatteavtal mellan Sverige och Saudiarabien

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU23
Skatteavtal mellan Sverige och Saudiarabien (prop. 2015/16:108)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

Prot. 2015/16:99
27 april

*Interimistiska beslut
vid överprövning av
upphandlingar*

Prot. 2015/16:99
27 april

§ 13 Informationsutbytesavtal med Förenade Arabemiraten

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU24
Informationsutbytesavtal med Förenade Arabemiraten (prop.
2015/16:107)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 14 Genomförande av radioutrustningsdirektivet

Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU15
Genomförande av radioutrustningsdirektivet (prop. 2015/16:93)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

Högskolan

§ 15 Högskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU15
Högskolan
föredrogs.

Anf. 14 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! I dag är var tjugonde svensk direkt involverad i högre utbildning, antingen som anställd eller som student. Faktum är att den högre utbildningen är en av Sveriges största samhällssektorer och omfattar drygt en halv miljon individer och en kostnad på runt 65 miljarder kronor per år. Det är otroligt höga siffror. Därför är det också viktigt att utbildningen är högkvalitativ. Den ska också vara effektiv, och förutom att bidra till ett bildningsperspektiv ska den vara användbar på arbetsmarknaden och underlätta matchning.

En märklig företeelse när det gäller den högre utbildningen i Sverige är att den, trots att den är omfattande och viktig, är synnerligen dåligt beforskad. Vetenskapsrådet, VR, presenterade förra året en studie om detta. Den visar att de avhandlingar som gjorts i huvudsak fokuserar på undervisnings- och studentperspektivet, medan avhandlingar om kvalitet, ledningsfrågor och kunskap om forskningsfrågor inte studeras i någon större utsträckning. Det är något som skiljer oss från andra länder.

I rapporten pekar forskarna också ut angelägna forskningsområden. Det handlar om ny teknik och nya undervisningsformer, såsom införandet av exempelvis MOOC och flexible learning. På vilket sätt kommer det att påverka utbildningen? Hur påverkar det ledning och organisering? Och vilka konsekvenser kan det få för rekrytering och mobilitet bland både studenter och lärare?

En annan fråga som Vetenskapsrådet framhåller är att det måste finnas mer forskning om kvalitetsarbete. De tänker bland annat på peer review men också kvalitetssäkring. De lyfter också fram vad det är som definierar kvalitet. Det är en frågeställning vi ofta har med oss. Hur ska det mätas, och vilka effekter får resultaten?

En tredje sak som Vetenskapsrådet lyfter fram är att de vill ha mer fokus på kopplingen mellan forskning och utbildning. De vill lyfta forskarutbildningen i sig men också ledning och styrning av högre utbildning. Intressant i sammanhanget är att utbildningsutskottets uppföljningsstudie om införandet av autonomi och den förra kvalitetsreformen berör två av de områden som forskarna anser vara angelägna att uppmärksamma.

Vi moderater har fokuserat på bland annat de frågorna. Kvalitet och kvalitetsutvärderingssystemet har vi avhandlat här i riksdagen tidigare. Men jag kan inte låta bli att nämna den ihålliga retorik som regeringen ägnar sig åt. Man säger sig vilja stärka den högre utbildningen. Man ökar antalet utbildningsplatser och drar samtidigt in de 300 miljoner kronor som kvalitetsarbetet fått via Alliansen och faktiskt också av den sittande regeringen. Det bildar ingen logisk kedja.

Dessutom antyder ministern för högre utbildning ibland att avgifterna för studenter utanför EES-området ska ses över. Om man gör det med tanke på att avgifterna ska tas bort igen skulle det ytterligare reducera tillgängliga medel för kvalitet. Men det kanske vi kan få ett klargörande om under dagens debatt.

Moderaterna lyfter också ledarskapet i sin motion. Detta är viktigt eftersom det i en globaliserad och föränderlig värld ställs stora krav på ett strategiskt ledarskap. Det är inte minst lika viktigt på universitet och högskolor. Flera studier visar nämligen att ett välfungerande och akademiskt ledarskap har stor betydelse för att den vetenskapliga kvaliteten i utbildning och forskning ska bli hög.

Ett annat faktum som visar på vikten av strategiska ledarskap är att många av de förslag som florerar i diskussionerna om högre utbildning och forskning faktiskt redan skulle kunna genomföras av universitet och högskolor själva. Som exempel kan nämnas att stimulera ökad mobilitet – alltså förflyttningar av anställda – mellan lärosäten, att erfarenheter från arbetsliv ska kunna vara meriterande, att införa sabbaticals eller att belöna pedagogisk skicklighet. Detta har man mandat att genomföra själv. Trots det har dessa frågeställningar upprepats i flera år i allehanda diskussioner, men inget händer.

En ytterligare fråga som Moderaterna tar upp och som också VR:s rapport uppmärksammar är användandet av ny teknik och vilka effekter detta kan få för undervisning och rekrytering. Online-utbildningar, flexible learning och så kallad MOOC erbjuds redan av vissa av våra lärosäten. Det är bra eftersom olika studenters levnadsförhållanden och inlärningsprofil därmed kan tillgodoses på ett bättre sätt. Men för att förenkla situationen för studenter vore det bra om den här typen av digitala utbildningsplattformar samordnas i högre grad än vad som nu är fallet och också att goda exempel sprids.

Då det gäller användandet av modern teknik är det särskilt oroväckande att den i princip är obefintlig på många utbildningar, inte minst inom humsamområdet. Vi moderater anser därför att lärosätena borde se över förutsättningar för att anpassa fler utbildningar till den moderna tekniken.

Detta är en oerhört viktig fråga, inte minst då vi talar om lärarutbildningarna. Självklart måste lärare vara vana redan från utbildningen att agera ledare i ett klassrum där det förekommer digitala verktyg. Så ser det inte ut i dag, vilket är oerhört förvånande. Precis som kemistudenter behöver sina labb har lärarstudenter behov av ett klassrumslabb med modern teknik.

Så några ord om det livslånga lärandet, något som bland annat uppmärksammades i en debattartikel i dagens Svenska Dagbladet. Detta är en fråga som har lyfts i flera decennier. För många känns det som ett så kallat buzzword i samhället, men i dag är detta en realitet.

I dagens samhälle kan en individs sysselsättning förändras flera gånger under yrkeslivet. Det innebär att möjligheten till utbildning inte får ta slut när man har fått sitt första, andra eller tredje jobb eller när man har stängt utbildningsdörren. Vi behöver skapa en trygghet för dem som vill ta nästa steg på arbetsmarknaden, så att det är attraktivt för fler att studera högre upp i åldrarna.

Statistiken visar i dag att hälften av dem som pluggar fristående kurser studerar på distans och att distansutbildningar är extra vanligt bland personer som har en tidigare examen. Därför är det en oroväckande trend om andelen fristående kurser minskar, vilket vi kan se i dag. Men lärosätena måste också hålla sig framme och hålla sig uppdaterade på området.

Men det gäller inte bara att det finns något att plugga, utan det handlar också om att ha ekonomiskt rimliga möjligheter att få studera. Vi moderater har därför föreslagit att man ska höja gränsen för att bevilja studiemedel för att fler ska kunna plugga längre upp i åldrarna. Även vårt förslag om att höja fribeloppet vore en viktig åtgärd i sammanhanget.

Herr talman! Avslutningsvis några ord om lärarutbildningarna. Bara häromdagen kom ny statistik från Universitets- och högskolerådet som visar att antalet sökande till lärarutbildningarna ligger kvar på i princip samma nivå. Detta är oerhört alarmerande med tanke på det stora behov som finns – jag ser att det är många unga som sitter på läktaren. Lärarutbildningen är ett framtidsyrke, och jag hoppas att det är fler av er som tar det ad notam.

Likaså alarmerande är den rapport som UKÄ nyligen publicerat, som visar att det är många som hoppar av lärarutbildningen. Statistiken visar till exempel att av två som börjar på ämneslärarutbildningen är det bara en som fullföljer den och blir examinerad. Det gäller därför att se helheten och inte förledas att tro att antalet antagna till en utbildning är liktydigt med att lika många fullgör sin utbildning. Studenterna behöver mer stöd under utbildningen, och lärosätena behöver bli duktigare på att möta studenternas behov under utbildningen.

Alliansens förslag om fler vägar in till läraryrket är därför oerhört viktigt att stödja, men regeringspartierna tillsammans med Sverigedemokraterna säger nej. Likaså måste vi med tanke på dagens situation se över innehåll i lärarutbildningen. Visst är det en fråga för lärosätena själva, men med tanke på att det finns så många nyanlända med utländsk bakgrund i våra skolor måste vi bättre rusta morgondagens lärare för att de ska kunna hjälpa alla elever att integreras och ta till sig kunskap på ett bättre sätt.

Vi föreslår därför att lärarna rustas med ett andraspråksperspektiv och får kompetens inom svenska som andraspråk direkt i sin lärarutbildning.

Detta är något som båda lärarfacken och studerandeorganisationerna välkomnar.

Herr talman! Moderaterna står självklart bakom samtliga sina reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 25 och 29.

(Applåder)

Anf. 15 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 9 och 34, men står i vanlig ordning bakom våra övriga reservationer.

Jag tänkte hålla ett anförande med tema kvalitet i stället för ensidig kvantitet. Betty Malmberg var inne på det, fast jag har en något annan vinkel på frågan.

Har man följt den utbildningspolitiska debatten under lång tid får man känslan av att fokus ofta varit inriktat på kvantitet i stället för kvalitet. Jag tror att vi har nått upp till alla kvantitetsmål som tänkas kan. Enligt SCB har 1,3 miljoner svenskar minst treårig högskoleutbildning, en siffra som stigit år från år. När det gäller kvantitetsmålen har vi lyckats, och det är bra. Men nu är det dags att fokusera på kvaliteten.

Med det sagt noterade jag, inte utan en viss bestörtning, att regeringen i sin vårandringsbudget har minskat anslaget för kvalitetshöjande insatser med 300 miljoner kronor. Nu var inte alla insatser under detta anslag kvalitetshöjande i ordets egentliga bemärkelse, men ändå. Det var väl ändå fel väg att gå?

Samtidigt måste vi med en fokusering på kvalitet också acceptera att alla ungdomar varken behöver eller vill gå en teoretisk högskoleutbildning – med risk då för att låta som Björklund. Låt de teoretiskt lagda studera teoretiska utbildningar av hög kvalitet. Låt dem med praktiskt handlag och intresse utbilda sig för just detta. Vi måste också inse att de som inte har en teoretisk högskoleutbildning kan kvittera ut en bra lön och leva lika goda liv som akademiker kan.

En byggnadsarbetare kan tjäna lika mycket som många socionomer. En hamnarbetare – hör och häpna – kan tjäna lika mycket som en riksdagsledamot, men där tycker man att gränsen ändå är nådd. Det är slöseri med samhällets resurser att tvinga framtida byggjobbare att läsa teoretiska kurser på högskolenivå. Vi kräver inte av en professor i genusvetenskap att hon ska kunna spika upp en panel, så varför tvärtom?

Herr talman! När det gäller icke-teoretiska utbildningar tror vi mycket på yrkeshögskolorna. De har lyckats oerhört väl med sin matchning gentemot arbetslivet, och uppemot 90 procent har arbete efter avslutad utbildning. Det finns dock förbättringspotential även för yrkeshögskolorna enligt Riksrevisionen, men jag går inte in närmare på det här. Vi satsar 210 miljoner kronor extra på yrkeshögskolorna, för vi anser att det är en mycket bra verksamhet och att det dessutom är samhällsekonomiskt lönsamt.

Nu drar regeringen ned anslaget med 33 ½ miljon kronor i sin ändringsproposition, och då satsar vi plötsligt 243 ½ miljon kronor mer än regeringen. Regeringens neddragning av anslaget till yrkeshögskolan var väl ändå fel väg att gå?

En viktig åtgärd för att höja kvaliteten på högskoleutbildningarna tror vi är att sätta högre krav på samarbete med det omgivande samhället och

framför allt företagsvärlden. Vi vet att det redan finns en skrivning i högskolelagen om just detta, men vi anser att man nog måste sätta större press på högskolorna för att lägga i en växel till på detta område. Vi har inget helt färdigt förslag ännu, men vi tror att vi måste hitta en modell för att justera finansieringssystemen för att öka samverkan med företagsvärlden. Där har vi förresten redan ett förslag.

Det pågår ett intressant projekt i Lund om samarbete. Betty Malmberg och Thomas Strand presenterade det för ett år sedan vid ett lunchseminarium, där jag tycker att det kom fram jätteintressanta idéer. Jag vill förresten passa på att rikta ett tack till radarparet Strand och Malmberg, som ordnat en lång rad jätteintressanta seminarier om det här ämnet. Flera ledamöter i kammaren ser roade ut. Det är bra med munterhet!

Finansieringssystemet tror vi måste justeras, så att kvalitet premieras mer i stället för kvantitet. Vi kommer att återkomma med skarpa förslag om detta, då vi anser att en justering som mer premierar kvalitet måste genomföras på sikt.

Herr talman! Vi tror att vi i framtiden måste ha inträdesprov till många utbildningar för att se till att de som börjar på en utbildning verkligen klarar av den. Det är ju ingen mening att ta in studenter till olika utbildningar som de ändå inte klarar av. Man kanske verkar snäll om man lockar alla studenter till väldigt krävande utbildningar, oavsett förkunskaper eller förmåga. I själva verket är man inte snäll mot vare sig studenterna eller högskolesystemet som helhet. Vi har hört från många håll att man klagat över studenter med bristande förkunskaper. Nu kanske det är dags att göra något åt det.

En annan mycket viktig åtgärd för att höja kvaliteten på våra högskoleutbildningar är att öka andelen lärarledd undervisningstid, även inom humaniora. Andelen lärarledd undervisningstid har minskat under decennier, och självklart blir kvaliteten till slut lidande. TCO har dock kunnat notera en viss förbättring den senaste tiden, och det är bra. Vi satsar 250 miljoner kronor för att öka den lärarledda tiden i våra högskolor. I och med sloandet av det starkt kritiserade produktivitetsavdraget blir det ytterligare 200 miljoner kronor som vi har tänkt ska gå till mer lärarledd undervisningstid. Det är alltså rent kvalitetshöjande åtgärder.

”Utbildningsutbudet vid universitet och högskolor ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov”, står det i regeringens regleringsbrev. Vi vill att styrningen ska ske hårdare än i dag och att staten ska ta större ansvar för det samhällseliga behovet. Då skruvar man samtidigt tyvärr ned vikten av studenternas efterfrågan. Det är ofrånkomligen så. Men självklart ska inget universitet anordna utbildningar som ingen vill gå. Vi måste dock se mer till arbetsmarknaden och det samhällseliga behovet. Styrning ska ske genom ett tak för de studentpengar som utgår. Detta sker redan i dag, men det behövs en hårdare styrning. Ett annat sätt att utbilda studenter i bristyrken är att upprätta kontrakt mellan högskolorna och staten. Vi tycker att det ska ske i högre grad än vad som är fallet i dag.

Herr talman! Återigen är jag inne på samarbete mellan olika högskolor – jag tog upp det i forskningsanförandet också. Vi anser att det finns utvecklingspotential att vinna genom att små högskolor rent administrativt slås samman med större universitet. Självklart ska de små högskolorna finnas kvar. Det finns många skäl till det, och det finns en massa samhällseliga vinster med det. Men det finns många gånger ingen vinst med att de har

egen administration och verkar som självständiga högskolor. Det är resurslöseri.

Herr talman! Slutligen vill jag ta chansen att säga några ord om våra arkitektutbildningar. Gaturummen i våra städer är självklart främst en fråga för kommunernas detaljplaner och inrättandet av skönhetsråd. Men vi borde också titta över arkitektutbildningarna för att försäkra oss om att studenterna bibringas vikten av angenäm och representativ arkitektur i det offentliga rummet. En vacker stad som Stockholm kan skövlas för framtida generationer om inte nybyggnation sker med varsamma och ödmjuka händer. Det offentliga rummet i en stad tillhör invånarna och besökarna, inte bara byggherren eller arkitekten. Jag får väl driva denna fråga i form av enskilda motioner så länge, men i framtiden är jag säker på att frågan kommer att omfamnas av alla ansvarstagande partier i denna kammare.

Anf. 16 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Robert Stenkvist för intressant information om hur Sverigedemokraterna tänker i högskolefrågor. I viss mån får vi väl ändå säga att det är lite höljt i dunkel vad Sverigedemokraterna prioriterar. Men vi från Moderaterna uppskattar ett fokus på kvalitet. Vi delar också en del av analysen av vikten av att se en hel utbildningskedja. Jag hoppas att detta är en inställning som kan delas av många fler i denna riksdag. Det handlar om att bygga kvalitet under hela utbildningskedjan och ha öppna dörrar, så att man kan gå in och ut och förkovra sig. Samverkan är ytterligare ett begrepp som vi absolut står bakom och som vi lyfter fram. Det ska bli spännande att se i vilken mån vi kan titta på resursfördelningssystem.

Men något jag noterar är att Sverigedemokraterna plockar upp förslag som de facto lämnats in från olika organisationer. Vi kan ganska lätt läsa av att en viss frågeställning kommer från organisationen X och en annan från organisationen Y. Det hade varit intressant att se en analys av vad det är som de facto är viktigt att framhålla och vad ni säger.

Sedan skulle jag också önska en reflektion om det här med morot och piska. Ni säger att ni vill ha mycket mer administrativ samverkan mellan lärosäten och även samverkan vad gäller vilka utbildningar som ska ges. Det är vi absolut för. Men vi är mer för en morot. Vi vill i stället ge ett slags premie till dem som samverkar och motiverar frivilligt. Vi tror att det är ett mer slagkraftigt sätt att nå fram. Jag skulle gärna vilja höra en kommentar till det.

Anf. 17 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag börjar med frågan om olika lobbyorganisationer som påverkar. Det är klart att vi lyssnar på dem. Men det första jag fick lära mig när jag började som politisk sekreterare 2011 var att man aldrig ska nappa ett förslag från första bästa lobbyorganisation. Vi har principen att vi lyssnar på alla innan vi sätter ned foten.

Jag förstår inte riktigt varifrån de här förslagen skulle komma enskilt. En del förslag har vi antagit efter att ha lyssnat på jättemånga olika organisationer. Då kan det bli så att man tar över ett förslag som man tycker är jättebra. Men en del förslag har utmejslats med tiden när vi har pratat med folk som arbetar mycket på högskolorna. Vi har en krets av folk som jobbar på högskolan, och dem har vi lyssnat mycket på. Jag tror att man måste lyssna på alla först och sedan sätta ned foten. I värsta fall kan det bli så att

man ändrar sig när man upptäcker att man har fel, men det har inte hänt hitintills.

Vad var den andra frågan?

(BETTY MALMBERG (M): Ursäkta, herr talman, frågan gällde dimensionering.)

Just det! Det handlade om olika utbildningar. Jag förstod direkt att det var en känslig fråga, och jag väntade mig nästan en replik från Betty Malmberg om det här, herr talman.

Det finns en mismatch här. Senast läste jag en rapport från TCO från 2013. Där framkommer det att det utbildas för många från många utbildningar. Det sker år efter år.

Anf. 18 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Först måste jag korrigera en uppgift som jag sa förut när det gäller reservationer. Jag hade en gammal upplaga. Det är reservationerna 25 och 28 som jag yrkar bifall till.

Jag tackar Robert Stenkvist för svaret. Jag ser heller ingen nackdel med att man lyssnar in och har en tät omvärldsanalys. Det är en väldigt viktig uppgift för oss politiker. Men det blir lite intressant när man ser att samma begrepp och samma benämningar på vissa saker kommer igen i de föreliggande förslagen. Det kan ändå vara spännande att se: Vilken analys gjordes på vägen som gjorde att det var någonting vi fastnade för?

Det talas om dimensionering till högskolan. Självklart är det viktigt för presumtiva studenter att de vet att det finns en arbetsmarknad utanför. Därför vill vi från Moderaterna stärka studie- och yrkesvägledning genom hela utbildningskedjan. Vi tror att det är en viktig väg att gå fram.

Vi talar om kvaliteten i utbildningen. Men det handlar också om att vi måste få en bättre samverkan mellan arbetslivet i regionen och de utbildningar som ges. Universitetskanslersämbetet har varit inne och gjort analyser. Där ser man att inte ens samverkan med kommuner när det gäller behovet av lärarutbildningsplatser är tillfyllest. Där vill vi hitta en väg framåt där man ser på just hur man kan öka den typen av kontaktyta mellan lärosätena och arbetsmarknaden runt omkring.

Avslutningsvis vill jag säga att vi har enorma problem och enorma behov av lärare framgent. Robert Stenkvist väljer att inte nämna detta utan nämner arkitektutbildningen. Jag skulle gärna vilja höra lite: Vad är Sverigedemokraternas syn på de alarmerande siffror som finns på lärarutbildningens område?

Anf. 19 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag håller med i nästan allt du sa om samverkan, Betty Malmberg. Jag håller med till fullo.

Jag tog inte med lärarutbildningen i mitt anförande. Det hade blivit för långt, och jag ville vänta till dess att vi kom med mer konkreta förslag. Vi har en massa idéer och tankar. Men här måste vi vänta till dess att vi kommer med konkreta förslag.

Vi har här en paradox som vi måste lösa. Vi har för få lärare. Nu har väl intagningen till lärarutbildningen ökat. Det är också för låga krav på dem som tas in. Det är ett dubbelt problem. Kan vi höja kraven när det är

ett så skriande behov av nya lärare? Vilken effekt får det på lärarutbildningen? Man måste tänka i steg två också.

Jag tror någonstans att vi måste ta ett större grepp. Lönerna måste höjas. Lärarna måste få karriärmöjligheter så att det blir attraktivare att bli lärare. Det är inte någon lätt ekvation att få ihop.

Jag kan stå i talarstolen och komma med några enkla förslag. Men jag tror inte att det går att lösa med några få enkla förslag. Vi måste närma oss lite den situation man har i Finland där studenterna väljer mellan att bli läkare och att bli lärare. På den nivån är det i vårt grannland Finland. Så har det kanske varit i Sverige en gång i tiden. Men det är inte det längre. Vad är det som har gått fel? Vad är det som vi ska försöka få tillbaka?

Jag håller med om problembeskrivningen. Men lösningen är inte så lätt. Vi har funderat jättemycket på lösningen. Jag tror att vi måste gå någonstans och skruva tillbaka, börja om lite från början och få högre status på lärarutbildningen. Det går inte på något annat sätt.

Anf. 20 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till den alliansgemensamma reservationen nr 28 och även Centerpartiets reservation nr 10 gällande högre utbildning i hela landet.

Om Sverige ska hänga med i den internationella konkurrensen och bli ännu mer konkurrenskraftigt krävs det rejäla reformer inom den högre utbildningen för att förbättra konkurrensen, öka samverkan och också förbättra kvaliteten inom utbildningen.

Vi har i dag ganska stora utmaningar inom den högre utbildningen på flera områden. Vi har en låg genomströmningstakt. Vi har en hög examensålder för dem som tar examen från högskola. Vi har en hög etableringsålder på arbetsmarknaden i Sverige.

För många som läser vidare lönar det sig inte heller att utbilda sig inom den högre utbildningen. Många studenter upplever också att det är dålig koppling mellan utbildningen och arbetsmarknaden. Uppemot hälften uppger att de tycker att arbetslivsanknytningen är för dålig på deras utbildning.

Vi har också ett stort problem med mismatch på arbetsmarknaden mellan vad man utbildar sig till och vad arbetsmarknaden efterfrågar. Det finns problem både med till viss del överutbildning där man utbildar sig mer än vad arbetsmarknaden kräver och med underutbildning. Vi har helt enkelt många yrken som för få utbildar sig till.

Bara för att det behövs stora och rejäla reformer inom den högre utbildningen behöver det inte betyda att vi behöver lägga mer pengar på det. Det vill jag vara tydlig med. Det finns en olycklig sammanblandning: att bra reformer är dyra reformer. Så är inte fallet. Inom den högre utbildningen behövs det framför allt förändringar på vad vi ser behov av.

När det gäller den ökade konkurrensen är det oerhört viktigt att få bättre kvalitet. Det behövs ökad autonomi så att lärosätena får mer att säga till om och kan specialisera sig inom de områden som de själva tror att de kan utvecklas inom. Då måste politiken släppa makten till professionen i större utsträckning.

Centerpartiet vill också se fler stiftelsehögskolor än dagens tre. Ännu fler lärosäten ska få möjligheten att ombilda sig till stiftelser, bli mer självständiga och därmed också få möjlighet att anpassa sin verksamhet mer efter sina lokala förutsättningar.

Vi vill vidare se till att möjliggöra för fler utländska lärosäten att etablera sig i Sverige och skapa möjlighet för nya aktörer på den svenska utbildningsmarknaden. Det tror jag hade varit väldigt gynnsamt för att förbättra konkurrensen och attraktiviteten för den högre utbildningen i Sverige. Större konkurrens och mer autonomi driver utvecklingen framåt.

Centerpartiet vill också förändra resursfördelningssystemet inom den högre utbildningen med ökat fokus på regional samverkan, arbetslivsanknytning och kvalitet. Regeringen gjorde en förändring där man drog tillbaka kvalitetsresurserna som Alliansen införde. Dagens system bygger egentligen på att lärosätena får ersättning på två sätt. Det ena är per antalet studenter och det andra per antalet godkända studenter. Det driver inte utvecklingen framåt. Det har varit ett system som har funnits under väldigt lång tid.

Det vill vi se en förändring av för att just skapa förutsättningar för bättre arbetslivsanknytning, ökad kvalitet och bättre samverkan med övriga samhället. Det behövs också förändringar för att öka möjligheten för fler att läsa sommarkurser som är relevanta för att man därmed ska få en snabbare genomströmning och ska kunna premiera fördjupningskurser.

Herr talman! Från Centerpartiet vill vi att utbildning ska leda till arbete. Det är oerhört viktigt. Då är arbetslivsanknytningen avgörande. Som jag lyfte fram i inledningen är det i dag bara varannan student inom den högre utbildningen som tycker att arbetslivsanknytningen var bra på den utbildning som man har läst.

Där vill Centerpartiet se reformer. Vi vill skapa ännu bättre möjligheter för studentmedarbetarskap, som finns på prov i bland annat Skåne. Vi vill se ökad praktik på utbildningarna, men också stärka rollen för studie- och yrkesvägledningen.

Herr talman! För Centerpartiet är den högre utbildningen i hela landet oerhört viktig. Vi ser att de regionala högskolorna är viktiga för det lokala samhället. De är oftast väldigt drivande i samverkan med övriga samhället. De är drivande när det gäller innovationskraften och lokalt också en motor för den regionala kunskapsspridningen. Detta måste få fortsätta.

För att ge människor möjlighet till högre utbildning i hela landet är det avgörande att skapa ännu bättre förutsättningar för nätbaserade utbildningar. Om vi tycker att de regionala högskolorna är viktiga eftersom de är relativt lokala och flyttar utbildningen närmare är det ingenting mot hur en nätbaserad utbildning kan flytta utbildningen närmare. Den kan flytta utbildningen till kontoret och köksbordet, få människor att lära sig och att gå vidareutbildning.

Det gäller särskilt för vidareutbildning – att möjliggöra att man kan läsa ytterligare för att kunna ta nästa steg på karriärstegen. Det är en viktig fråga för att få högre utbildning i hela landet.

Herr talman! En annan fråga som lyfts fram i betänkandet handlar om läraryrket och att möjliggöra för fler människor att söka sig till yrket. Utifrån en rapport som släpptes under förra veckan om att var fjärde person hoppar av lärarutbildningen – inom ämneslärarutbildningen är det uppemot hälften som inte fullgör sin utbildning – är det oerhört viktigt att stärka

kvaliteten inom utbildningen. Det handlar om att se till att det skapas konkurrens bland utbildningssamordnarna så att det blir mer attraktivt att söka till utbildningarna.

Centerpartiet är drivande för att vi ska möjliggöra fristående lärarutbildningar. Vi vill ge bättre förutsättningar för företag att etablera lärarutbildningar. Vi vill också ge bättre förutsättningar för kompletterande utbildningar för de människor med akademisk bakgrund som vill byta inriktning och bli lärare. Det måste vi uppmuntra i flera avseenden.

Återigen handlar det om kvaliteten. Vi ska se till att stärka kvaliteten så att det är tillräckligt attraktivt att läsa, och därmed blir det färre avhopp från utbildningarna.

Låt mig avslutningsvis sammanfatta lite grann av vad Centerpartiet ser som oerhört viktigt: Vi behöver reformer inom den högre utbildningen. Vi har hög kvalitet i dag inom den högre utbildningen, men den kan bli ännu bättre. Det behövs då ett förändrat system när det handlar om resursfördelningssystemet. Vi behöver se till att högre utbildning blir tillgänglig i hela landet både genom regionala högskolor och, framför allt, genom nätbaserade utbildningar som möjliggör detta. Vi behöver se till att arbetslivsanknytningen stärks så att utbildningarna bättre matchar de behov som finns på arbetsmarknaden. Det tror jag är helt avgörande för att vi ska få en bättre högre utbildning i Sverige.

(Applåder)

Anf. 21 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! På 300-talet efter Kristus levde en kvinna som hette Hypatia i staden Alexandria. Hon var duktig på matematik och astronomi och några ytterligare ämnen. Hon var så duktig att människor började komma till henne för att lära sig mer och lyssna till henne. Det som var utmanande var nog att hon inte brydde sig om vilka som kom till henne. Hon välkomnade såväl redan utbildade människor som helt obildade människor. Hon välkomnade dem som bodde i staden, dem som kom nya till staden och dem som bara kom för att träffa henne.

Detta var så otroligt utmanande för dem som bestämde i Alexandria på den tiden att man först varnade henne. När hon då vägrade att sluta undervisa slet man ut henne från akademien, spände fast henne bakom en kärra och drog henne genom staden. När man väl kom utanför staden styckade man henne och spred bitarna i diket.

Detta är en bild av hur viktig kunskap och sökandet efter kunskap har varit i alla tider i mänsklighetens historia. Det visar också hur människor har känt sig hotade av att kunskap finns, att kunskap sprids och att kunskap ökar. I dag ser vi hur samma historia utspelar sig på många håll runt om i världen. Ett antal, inte minst före detta kommunistiska men också andra, diktaturer tillåter sig att försöka locka till sig internationella utbildningar för att på så sätt kunna lyfta ekonomin och sitt eget samhälle. Samtidigt placerar de en stark kraft inne i sitt eget samhälle där människor som får ny kunskap kommer att utmana de samhällen som i dag begränsar människor. Vi ser hur länder i arabvärlden, till exempel, lockar till sig internationella toppuniversitet för att utbilda sin befolkning men hur de också då på lång sikt kommer att undergräva sin egen diktatur och skapa underlag för demokrati.

Det visar hur stark kunskap är och hur viktigt det är att vi sprider kunskap både ur ett samhällsperspektiv och ur ett individuellt perspektiv. Den som har kunskap får mer makt över sitt eget liv. Den som har kunskap, och ökande kunskap, får också en chans att lyfta sig ur sådana omständigheter och göra en klassresa.

Herr talman! Då krävs kvalitet. Om man inte har kvalitet i utbildningsväsendet och inte har kvalitet i det som undervisas på universitet och högskolor och i den övriga skolan lurar man de människor som går där. Då lurar man de människor som offerar mycket av sin tid och sina resurser för att gå på en utbildning. Man cementerar dessutom de strukturer som finns i dag. Det är därför kvalitet är så viktigt, och det är därför jag är så glad att de talare som har talat hittills mycket tydligt har sagt att vi ska ha mer kvalitet i utbildningen och satsa mer på att driva kvalitet i undervisningen på högskolor och universitet. Jag hoppas att detta tema fortsätter också när de som har regeringsmakten så småningom ska tala.

Det krävs kvalitet på varje nivå. Det behövs ett kvalitetsutvärderings-system som driver mer kvalitet och som ökar kvaliteten runt om i landet. Det behövs en avvägning mellan hur man ökar de kvantitativa måtten på högskolan – fler platser – och hur man möter detta med ökade kvalitativa resurser. Det gäller inte minst humsamområdet, som vi vet har halkat efter under lång tid.

Det behövs väl förberedda studenter. Alla dessa utbildningssystem måste bygga på varandra. De olika stegen måste bygga på varandra. Om man har en förskola som är bra blir det lättare med grundskola. Om man har en grundskola som är bra är det lättare med gymnasiet. Om man har ett gymnasium som fungerar bra är det också lättare att ha kvalitet i högskoleundervisningen. I dag ser vi hur detta undermineras successivt underifrån. Det gör också att kvaliteten på undervisningen i högskolan tyvärr inte har den nivå som man skulle önska och den nivå som Sverige behöver om vi både ska klara att konkurrera på den globala marknaden och se till att människor har en chans att växa och utvecklas och göra en social resa i landet.

Herr talman! Särskilt avgörande är kanske att vi får ordning på kvaliteten i lärarutbildningen. Vi behöver ha ett läraryrke som är attraktivt och där människor strömmar till utbildningen både därför att den i sig är bra och lockande och därför att det yrke som man får därefter är attraktivt. Det krävs att man känner att den utbildning man går för att bli lärare är någonting som gör att man får mycket kunskap med sig. Oavsett om man tänker stanna i läraryrket eller inte ska det vara en attraktiv utbildning att gå. Så är det tyvärr inte i dag. Det är för få sökande. Även om det har strömmat till fler sökande under de senaste åren är det fortfarande alltför få sökande och för liten konkurrens om platserna.

Det behövs fler vägar in. Det gäller dem som kommer nya till landet nu och som har förmåga och möjlighet att bli lärare ganska snabbt. Vi måste kunna översätta deras utbildning och föra dem vidare till en lärarutbildning. Men det gäller också dem som är akademiker ute i samhället i dag i Sverige och som med en kompletterande utbildning ganska snabbt skulle kunna bli lärare. Vi ska se till att dessa vägar in blir bättre och mer attraktiva än de är i dag. Det skulle innebära att vi kan möta den lärarbrist som i dag finns i skolan på ett mer effektivt sätt.

Det krävs nog också att man koncentrerar lärarutbildningen mer än vad man gör i dag. Inte minst när det gäller ämneslärarutbildningen skulle vi behöva se reformer som kopplar ihop ämneslärarutbildningen för grundskolans senare del med gymnasieskolan, fokuserar kraften kring dessa utbildningar till färre lärosäten än i dag och ser till att kvaliteten är riktigt hög. Man ska till exempel kunna läsa en master i ett ämne och sedan komplettera med pedagogisk förmåga.

Det görs en hel del, herr talman, för att öka attraktiviteten hos läraryrket. Men betydligt mer behövs. I grunden handlar det om att vi måste se till att det finns en skarp konkurrens om de platser som finns på lärarutbildningen.

Herr talman! För att detta ska hänga ihop måste vi också ha bra villkor för studenter. Det behövs ett bra studiemedelssystem, men det behövs också bostäder. Vi ser i dag hur studenter tvingas tacka nej och inte kan söka de platser som de vill därför att det inte finns någonstans att bo. Bostadspolitiken måste generellt bli mer marknadsanpassad och mer liberal, och det måste vara färre subventioner. Men det behövs också särskilda insatser för att skapa studentbostäder. Alliansregeringen införde 2010 en möjlighet för lärosäten att hyra ut till exempelvis studenter i andra hand. Från Liberalernas och Alliansens sida ser vi att det bör permanentas.

Herr talman! Vi kommer alla att behöva fylla på med kunskap successivt under våra liv. Detta behov kommer att öka med tiden. Vi ser hur samhället alltmer ställs om. Det krävs att vi då har förmåga och möjlighet att gå tillbaka till universitet, högskolor och andra utbildningsinstanser för att fylla på vår egen kunskap och för att kunna vara anställbara.

Herr talman! Det krävs också, för att återgå till det jag började med, att vi har chans att fylla på med kunskap. Det är svårt att orientera sig i ett samhälle som snabbt förändras, och då behöver man själv fylla på sin bildning för att bli bättre på att både orientera sig själv och förstå det som händer runt omkring en.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till reservation 28.
(Applåder)

Anf. 22 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla kunskap. För att möjliggöra detta krävs kompetenta högskolelärare och forskare, en stimulerande arbetsmiljö samt studiesocial trygghet. Kristdemokratisk högskolepolitik har därför sin grund i kunskap, kvalitet, valfrihet och trygghet. Studenten ska stå i centrum – och bildning.

Men det finns en utmaning som jag upplever överskuggar det mesta just nu i utbildningsdebatten, nämligen frågan om lärarutbildningens kvalitet och den lärarbrist som vi redan har men som kommer att eskalera framöver. Våra motioner handlar i stor utsträckning om den här centrala frågan, och jag kommer därför att fokusera mitt anförande på just denna fråga.

Herr talman! Enligt Lärarförbundet kommer det att saknas 65 000 lärare 2020. Samtidigt finns det 37 000 utbildade lärare som lämnat yrket och valt en annan karriär. Vidare rapporterade Svenska Dagbladet i förra veckan att var fjärde student som i dag går lärarutbildningen hoppar av. Vid samtal med studenterna om orsakerna till avhoppet visar det sig att deras åsikter överensstämmer med mycket av det som vi kristdemokrater

fört fram under längre tid och som handlar om ökade krav och lämplighetstester.

Frånvaro av konkurrens om platserna på utbildningen leder till att även de som inte är lämpade för läraryrket kommer in på utbildningen. Läraryrkets status riskerar därmed att sjunka ytterligare och kvaliteten i undervisningen att bli undermålig. Därmed skapas en ond cirkel som är svår att bryta.

För att åstadkomma en förändring krävs en ökad konkurrens om platserna så att endast ett urval av de sökande antas. Förutom grundläggande behörighet krävs det i dag minst betyget E i vissa ämnen för att vara behörig till lärarutbildningen. Vi kristdemokrater menar att det inte räcker. För att kunna antas till lärarutbildningen ska det krävas minst betyget B i vissa ämnen. Exempelvis ska en grundlärare ha ett högre betyg i svenska och engelska och en ämneslärare ett högre betyg i undervisningsämnena.

För att ytterligare stärka urvalsprocessen så att det är rätt personer som blir lärare bör även någon form av antagningsprov eller lämplighetsprov införas. I Finland, som vi ofta jämför oss med, testas studenter till lärarutbildningen och även till andra högre utbildningar. Detta prövas nu på två lärosäten i Sverige, nämligen i Jönköping och Växjö. De två lärosätena har utformat sina tester på lite olika sätt, och det ska bli mycket spännande att följa utvärderingen av dessa för att kunna utveckla detta vidare så småningom.

Vi kristdemokrater anser att den första VFU:n, alltså den verksamhetsförlagda utbildningen, i större utsträckning bör ses som ett tillfälle för reflektion kring lärarkandidatens lämplighet för yrket. I samband med detta bör även möjligheten att stänga av en student som är olämplig finnas.

Herr talman! Samtidigt som det är viktigt att rätt personer blir lärare och att öka kvaliteten är behovet av bra lärare mycket stort. Vi måste därför ha flexibla kompletteringsutbildningar som snabbt ökar tillgången på kvalificerade lärare. De som har varit yrkesverksamma som lärare men varit obehöriga kan i dag komplettera med en pedagogisk utbildning för att nå lärarexamen.

Det är ett steg i rätt riktning, men vi behöver kunna erbjuda fler snabba vägar in i läraryrket. Den som har examen i ett relevant ämne eller yrkeskunskap ska kunna nå lärarexamen genom en kompletterande utbildning i pedagogik. Utbildningen ska kunna genomföras på halvtid och omfatta 60 högskolepoäng.

Det behövs också flexibla lösningar på våra lärosäten såsom sommarkurser för att det ska vara möjligt för fler att avsluta sin lärarutbildning snabbare.

Herr talman! Ett gott ledarskap på en skola är helt avgörande för att man ska lyckas. Vi kristdemokrater vill se en akademisk utbildning i pedagogiskt ledarskap som motsvarar dagens rektorsutbildning och Rektorslyftet. Även den som inte tänkt sig att bli rektor men exempelvis förstelärare bör kunna avsluta sin lärarutbildning med en sådan utbildning. Det bör inte vara ett krav att vara lärare för att gå denna utbildning eller för att anställas som rektor. Det kan vara positivt om chefer från annan verksamhet söker sig till en rektorstjänst efter att ha gått utbildningen i pedagogiskt ledarskap. Det är dock viktigt att rektor har en utbildning på en akademisk nivå som motsvarar den utbildningsnivå personalen som man är satt att leda har.

Herr talman! När vi så ofta diskuterar att svensk skola inte är likvärdig hamnar vi ofta i fel frågeställningar. En viktig sak som OECD pekar på är att vi faktiskt har 28 olika lärarutbildningar i Sverige och att kvaliteten på de olika lärarutbildningarna och högskolorna skiftar. Det här behöver ses över. Vi kanske måste ha lärarutbildning på 28 olika platser, men jag tror på, som Christer Nylander talade om, en större specialisering där man samlar kompetens mer koncentrerat och där högskolorna kan profilera sig och specialisera sig mer för ökad kvalitet.

Lärarutbildningen behöver få mer resurser för ökad lärarledd undervisning. Antalet lektioner på lärarutbildningen har minskat rejält. En intern rapport från Högskoleutredningen 1992 visade att studenter som utbildade sig till mellanstadielärare på 1970-talet kunde få upp till 24 timmars undervisning per vecka, och 1990 var den siffran 14 timmar. År 2010 hade en stor majoritet av lärarstudenterna, enligt en rapport från TCO, mindre än 9 timmar lärarledd undervisning i veckan.

Tiden på utbildningen måste fyllas med mer innehåll. Det är inte rimligt att man kan jobba 75 procent och samtidigt gå lärarutbildningen.

Herr talman! Det är oroande om det enda svar vi har på nuvarande och kommande lärarbrist är fler platser på lärarhögskolan. Lärarna är den enskilt viktigaste faktorn för goda kunskapsresultat i våra klassrum. Därför är det av stor vikt att lärarna håller hög kvalitet. Vi behöver inte i första hand fler lärare utan rätt lärare. Detta får vi genom att locka andra yrkesgrupper in i lärarutbildningen, genom att införa lämplighetstester och högre antagningskrav och genom att öka kvaliteten på utbildningen med fler lärarledda undervisningstimmar. Detta tillsammans ökar kvaliteten och statusen på yrket.

Jag står naturligtvis bakom alla våra motioner, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 28 och 24.
(Applåder)

Anf. 23 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis säga att jag inte kommer att beröra avsnitten om lärarutbildningen och fler vägar till läraryrket. Dem överlåter jag med varm hand till min kollega Gunilla Svantorp att kommentera.

Jag ska fokusera på några viktiga grundprinciper som bör gälla för den högre utbildningen i Sverige, och det blir också kommentarer till några motioner.

Allra först vill jag säga tydligt och högt att den svenska högskoleutbildningen ska hålla den allra högsta kvaliteten. Jag tror att Christer Nylander känner sig nöjd när jag säger detta. Den principen, att vi ska ha den högsta kvaliteten, får vi aldrig tumma på. Ytterst handlar det om ett medvetet förhållningssätt, att man har i ryggmärgen att det är kvalitet som ska prägla svensk högskoleutbildning.

Vi har nyligen tagit beslut om ett nytt kvalitetsutvärderingssystem som ska ge oss möjlighet att försäkra oss om att all utbildning håller hög kvalitet och att systemet också är kvalitetsdrivande.

Det behövs naturligtvis ekonomiska medel för att möjliggöra en ökad kvalitet, även om pengar inte alltid är hela lösningen. Jag är glad över att regeringen nu avsätter 875 miljoner kronor under innevarande mandatperiod för att just stärka kvaliteten inom humaniora och samhällsvetenskap

samt lärar- och förskollärarytbildningar. Det är bra, och det kommer att möjliggöra mer lärarledd undervisning.

Frågan om lärosätenas autonomi är en del i detta kvalitetsarbete. Det är lärosätena som ansvarar för att de utbildningar man erbjuder håller högsta kvalitet. Det behövs inte några större statliga organisationsförändringar av myndighetsstrukturen eller fler högskolestiftelser för att stärka autonomi. Det handlar mer om tillit mellan regering, riksdag och lärosäten. Utbildningens och forskningens frihet är en viktig grundhållning som måste värnas och utvecklas på ett ansvarsfullt sätt av både politiken och akademien.

Här skulle jag vilja ansluta till det Betty Malmberg sa. Autonomi för oss också in på frågan om det akademiska ledarskapet. Det är oerhört viktigt att vi får möjlighet att utveckla det akademiska ledarskapet. Det är också viktigt att vi har balans när det gäller ledarskapet – balans mellan linjestyrning och den kollegiala styrningen.

Frågan om kvalitet handlar också om ökad jämställdhet. Det är en mycket viktig fråga för regeringen. Den satsning på jämställdhetsintegrering som regeringen har avsatt medel till, liksom den nationella expertgruppen för ökad jämställdhet i högskolan, är därför mycket välkommen.

På samma sätt är regeringens ambition att utveckla internationaliseringen av den högre utbildningen en viktig kvalitetsfråga, liksom vikten av studenternas delaktighet och inflytande i utbildningen. Ytterligare en kvalitetsfråga handlar om att få bort ofoget med de många visstidsanställningarna.

I anslutning till kvalitetsfrågan vill jag också kommentera frågan om nuvarande resursfördelningssystem, som flera motioner tar upp. Två statliga utredningar har belyst frågan. Den första utredningen kom 2005 och den andra 2007, men inga förslag om större systemförändringar kom under de åtta borgerliga regeringsåren. Nu är det flera aktörer som föreslår en översyn av det resursfördelningssystem som har gällt sedan 1993. Jag kan personligen ansluta mig till den uppfattningen, men vi bör först invänta erfarenheten av de pilotmodeller som Vinnova just nu testar för lärosätenas samverkan med det omgivande samhället. Moderaternas och Centerpartiets lite yrvakna intresse för denna fråga ska ställas i relief till att de inte under sin regeringstid drev denna fråga.

Herr talman! Den andra viktiga grundprincipen för högre utbildning är dimensioneringen. Alla som vill och har behörighet ska ges möjlighet att studera på en högskola eller ett universitet. Därför är det viktigt att bygga ut högskolan, precis som denna regering gör. Fram till 2019 tillkommer drygt 14 000 nya högskoleplatser. Det är strategiskt och viktigt.

I ett internationellt perspektiv måste vi se till att vi inte halkar efter andra länders kunskapsnivå. Den tidigare borgerliga regeringen visade inte något större intresse för att satsa på fler högskoleutbildade. Det duger inte om vi ska vara en ledande kunskapsnation. I en alltmer hårdnande internationell konkurrens behöver vi många välutbildade personer.

En breddad rekrytering är viktig för den högre utbildningen. Tyvärr kan jag konstatera att vi inte har kunnat se några större framsteg i denna fråga under den borgerliga regeringsperioden. Fortfarande är det vanligare att barn till högskoleutbildade föräldrar studerar vidare än att ungdomar som inte har högskoleutbildade föräldrar gör det. Vi måste på ett bättre sätt

ta vara på alla ungdomar, oavsett deras socioekonomiska bakgrund, och ge dem möjlighet till högre studier.

Vi måste också öppna för en större etnisk mångfald i högskolan. En breddad rekrytering handlar också om att locka fler unga män till högskolan. Universitets- och högskolerådet har rekommenderat att regeringen ser till att det finns en strategi på alla lärosäten för att just stärka den breddade rekryteringen. Det är också en viktig kvalitetsfråga.

En tredje grundprincip, som också handlar om kvalitet, gäller den högre utbildningens forskningsanknytning. Den måste utvecklas. Vi måste stärka länken mellan grundutbildning och forskning. Det är ett förhållningssätt som ska präglade alla lärosäten.

Man kan göra detta på flera olika sätt. Jag ska nämna två exempel som kan visa på vad vi borde göra. En första viktig åtgärd är att försäkra sig om att nya studenter redan i början av sina studier får möta en välmeriterad forskare. Detta är vi inte så bra på i Sverige om vi jämför oss med andra länder, som USA. I gårdagens DN Debatt lyftes ett annat exempel fram som handlar om hur vi stärker länken mellan forskning och utbildning. Där pekade debattörerna på hur vi behöver stärka lärarutbildningen och lärarprofessionen genom en ökad forskningsanknytning.

En fjärde grundprincip handlar om den högre utbildningens tredje uppgift, att dela med sig av sin kunskap och samverka med det omgivande samhället. Därför är arbetslivsanknytningen viktig, och flera motioner tar ju upp denna fråga. Den är särskilt viktig när det handlar om professionsutbildningar, men jag tror att en tydlig koppling till arbetsmarknaden i all utbildning är något bra och behöver utvecklas.

I en motion behandlas frågan om högskoleanställdas mobilitet mellan lärosätena. Det är naturligtvis viktigt, men lika viktigt är att vi får en mobilitet för högskolelärare mellan akademi, företag och offentlig sektor. Forskningens meriteringssystem, liksom andra incitament, måste utvecklas så att denna mobilitet blir bättre.

En fråga som kan relateras till arbetslivsanknytningen är vikten av högre utbildning i hela landet, vilket Centerpartiet berör i en motion. Jag delar uppfattningen att tillgången till en högskola eller ett universitet är av avgörande betydelse för regioners attraktivitet. Lärosäten blir på så sätt dynamiska tillväxtmotorer för företag och offentlig sektor. Det är bra att Centerpartiet markerar detta, och jag välkomnar det. Tyvärr var er röst om detta inte lika stark under er tid i regeringen. Men välkomna att driva denna fråga, för det är en fråga som är viktig för nuvarande regering.

Slutligen vill jag lyfta fram en femte grundprincip: Den högre utbildningen stärker det livslånga lärandet. Vi måste ge utökade möjligheter för människor att ta del av fristående kurser och distansutbildning, så att man kan kombinera en yrkesanställning med möjligheten till kompetensutveckling.

Digitaliseringen öppnar här nya möjligheter. Jag är övertygad om att den kommer att förändra vårt samhälle och ge möjlighet till utbildning på ett annat och rikare sätt. Jag tror också att MOOC, alltså massive open online courses, är en framtidsväg. Detta kan utveckla lärosätenas utbildningsutbud och samtidigt stärka det livslånga lärandet.

Några motionärer pekar på vikten av att lärosäten samarbetar med kommunala lärcentrum genom att förlägga utbildningar på sådana lärcentrum. Jag tror att detta är en viktig fråga. Det är bra att man kan utveckla

samarbetet mellan lärosäten och kommunala lärcentrum. Det stärker också det livslånga lärandet.

Herr talman! Efter Labours makttillträde 1997 sa Tony Blair följande: Min regerings tre prioriteringar är utbildning, utbildning och utbildning.

Vår nuvarande regering har samma inställning. Den högre utbildningen och all utbildning är högt prioriterad. Det är så vi bygger Sverige starkt. Det är så vi skapar nya jobb, och det är så vi utvecklar välfärden.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på alla reservationer.

(Applåder)

Anf. 24 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Thomas Strand, för många viktiga grundprinciper som vi väl i stort delar!

Thomas Strand nämnde också hur viktigt det är med kvaliteten och försäkrar oss om att regeringen står upp för den allra högsta kvaliteten. Men där skiljer sig nog min uppfattning lite från Thomas Strands. Jag tycker att man i handling har visat att detta inte är fallet.

Pengar är inte allt – absolut inte. Men när man rycker undan 300 miljoner kronor, planerade och i princip redan prognostiserade pengar, från högskolorna måste jag ändå reagera. Det här korrelerar inte med att man står upp för långsiktighet och att man står upp för kvalitet.

När vi nu säger att vi vill ha en översyn av resursfördelningssystemet säger Thomas Strand: Varför gjorde man inget tidigare? Thomas Strand minns då inte att alliansregeringen faktiskt införde just kvalitetspengar, just för att premiera kvalitet. Det var ett sätt att tydligt markera att det var vad alliansregeringen eftersträvade i högre utbildning. Det är därför det är ytterligare olyckligt att man gör på detta sätt.

Herr talman! I mitt anförande ställde jag en öppen fråga till Thomas Strand som bland annat handlade om: Vad händer med studieavgifterna? Ministern för högre utbildning antyder ibland att man är beredd att se över om de här avgifterna ska bort. Det innebär att vi kommer att få än mindre pengar att fördela, om vi förutsätter att det är status quo. Då skulle det bli än mindre pengar att fördela till högre utbildning. Detta skulle jag gärna vilja ha ett svar på.

Anf. 25 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Ja, det är viktigt att vara tydlig på den punkten, att kvaliteten är den primära frågan i högskoleutbildning. Det har jag alltid sagt. Och jag vet att företrädare för det parti som jag tillhör också alltid säger det, även om vi ibland blir ifrågasatta för det. Kvaliteten är oerhört viktig. Vi tror att det går att kombinera en hög kvalitet med att bygga ut högskolan. Det är viktigt.

När det gäller de 300 miljoner kronor som Betty har tagit upp och som vi har diskuterat tidigare är det helt riktigt att de togs bort som en tillfällig åtgärd. Det är nog ingen hemlighet för Betty Malmberg heller. I och med den situation vi hade i Sverige i höstas, när så många människor flydde för sina liv och kom till Sverige, måste vi alla hjälpas åt för att möta de stora behov och det lidande som finns. Även den högre utbildningen fick ta en

del av kakan, precis som alla andra utgiftsområden fick göra. Det är förklaringen. Jag tycker faktiskt att det är rimligt med tanke på allt det lidande som man ser.

Till det ska vi säga att vi tillskjuter 875 miljoner kronor under innevarande mandatperiod för att stärka kvaliteten inom humsamområdet, bland annat lärarutbildningen. Det finns alltså pengar till kvaliteten.

Sedan ska man säga att lärosätena har haft väldigt stor förståelse för detta: att alla måste hjälpa till i den här situationen. Det är en tillfällig åtgärd. Vi ska bevaka att kvalitetspengar inte försvinner för alltid.

Jag tror att jag väljer att svara på frågan om studieavgifter senare, för nu ser jag att min talartid är slut.

Anf. 26 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Thomas Strand, för svaret! Thomas Strand säger: Hög kvalitet kan vi kombinera med en utbyggnad av antalet platser. Visst är så fallet. Det går många gånger att göra så. Men samtidigt är det så att ju fler personer som pengar ska fördelas på, desto färre kronor blir det per person. Det är ett bekymmer.

Alliansregeringen tillförde under sin tid faktiskt 1,2 miljarder kronor i extrapengar till högre utbildning för kvalitetsaspekter. Men likafullt säger lärosätena att det inte var det som gjorde att man samtidigt kunde förbättra sina utbildningar. Det handlar också om ett synsätt och ett angreppssätt. Där har jag och Thomas Strand samma uppfattning.

Jag har en annan fråga. Det sägs nu att arbetslivserfarenhet ska ge grundläggande behörighet till högre utbildning. Jag vet att det är ett utredningsuppdrag, men jag skulle gärna vilja höra Thomas Strand reflektera lite kring det och vilka signaler det ger till alla dem som på gymnasieskolor och på komvux strävar efter att på olika sätt skapa sig sin plattform för att kunna gå vidare med grundläggande utbildning. Är det verkligen så att jag bara för att jag har varit yrkesverksam uppfyller kraven för att kunna plugga vidare på högskolan?

Jag har ytterligare en fråga. Den gäller utbildningsmålet. Under Socialdemokraternas tid i opposition sa man alltid: Vi måste höja så att fler har högre utbildning i Sverige. Man talade om någonting som beräknades kosta 4 miljarder per år under sju år. Vart har den ansatsen tagit vägen?

Anf. 27 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! När nu alliansregeringen tillsköt så mycket kvalitetsmedel som är bra kan man ställa sig frågan: Varför har det inte blivit bättre med lärarledd undervisning? Pengar är inte allt.

Att vi nu, för att möta ett stort lidande som många människor upplever när de flyr för sina liv, hjälper till genom att minska den här summan med 300 miljoner kronor tror jag inte är det stora problemet.

Vad händer när det gäller studieavgifter? Ja, en utredning ska titta på detta. När vi tog det beslutet i kammaren röstade vi socialdemokrater ja till förslaget om att införa studieavgifter. Det ligger fortfarande. Men vi tycker att det är viktigt att se på den frågan. Det är inte bara vi som gör det. Centerpartiet har en motion som handlar om detta. Miljöpartiet har en motion. Den frågan berör flera partier. Är det här en bra reform långsiktigt? Det kan jag inte svara på nu. Vi måste titta på det. Därför tycker jag att det är

bra att man låter någon utreda detta med studieavgifter. Låt oss få återkomma till den frågan!

När det gäller frågan om arbetslivserfarenhet är det lite konstigt, tycker jag. Om man arbetar måste man väl samtidigt lära sig någonting. Även det att man är i arbetslivet är en form av kompetensutveckling, ett ständigt lärande. Är det inte viktigt att ha den tanken när det gäller att läsa vidare? Är det bara så att man ska ha gått på exakt en utbildning för att kunna gå vidare? Vi får inte tänka i stuprör utan får tänka mer vitt och brett.

Jag tycker att det är bra att vi tittar på den frågan. Jag tycker att det var negativt att 25:4-regeln togs bort. Vi säger inte att exakt den ska införas igen men att vi faktiskt värderar arbetslivserfarenhet som ett lärande. Ett ständigt lärande är också viktigt när vi talar om högre studier. Det är viktigt.

Anf. 28 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag välkomnar att Thomas Strand citerade Tony Blair. Det finns väl bara ett problem med det, och det är att det är Stefan Löfven som är statsminister i Sverige och partiledare för Socialdemokraterna och inte Tony Blair. Tyvärr – jag skulle gärna ha sett att det var Tony Blair som ledde socialdemokratin också i Sverige.

Hans fokus på utbildning, utbildning och utbildning är nämligen någonting som Sverige också skulle behöva. Jag ser inte att dagens regering levererar på det området. Det är väldigt låg reformtakt på Utbildningsdepartementet.

Thomas Strand själv trodde att jag skulle vara nöjd om han sa att kvalitet är viktigt. Men tänk, jag är inte nöjd för att detta sägs. Jag är nöjd när det kommer handlingar, och jag ser väldigt få handlingar som leder åt det hållet. Sedan kommer Thomas Strand åter tillbaka till att det är kvantitet som gäller. Han slår sig för bröstet med anledning av att 14 000 nya platser ska tillskapas.

Min fråga till Thomas Strand är: Om det skulle visa sig att man inte klarar av att matcha kvaliteten på de här platserna när Thomas Strand och regeringen bygger ut kvantiteten, vilket val skulle då Thomas Strand göra? Skulle han välja kvantitet, eller skulle han välja kvalitet?

Jag menar att om man vill ha social rörlighet, vilket jag och Thomas Strand är överens om, kan man inte bara ha fler platser. Man måste se till att de som går på de platserna får den kunskap som krävs för att komma vidare i samhället och växa som människor.

Anf. 29 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Här tycker vi olika, jag och Christer Nylander. Jag menar att Stefan Löfven står i en god tradition när det gäller Labours uppfattning om just att stärka utbildningen. Där ligger vi på samma linje, skulle jag vilja säga.

När Christer Nylander påstår att inte vi gör någonting stämmer det inte med verkligheten. Vi satsar väldigt mycket resurser, mycket pengar, på att stärka utbildningen i Sverige. Vi har fler platser, men egentligen handlar det om mer pengar, för det är ju belopp man betalar ut som vi sedan omfördelar till platser. Det blir alltså mer pengar in till högskolan för att kunna få fler att studera.

Vi har betydligt fler platser på yrkeshögskolan än vad ni hade. Vi har en oerhört stor satsning på kommunal vuxenutbildning och yrkesvux, exempelvis. Vi har också lanserat begreppet Kunskapslyftet för att just lyfta upp den här frågan.

Vi har alltså gjort åtgärder, och därför stämmer inte riktigt det Christer Nylander säger om att vi inte har några åtgärder som följer kvaliteten. Det är väl bara det att ni inte vill se dessa åtgärder utan förnekar dem. Men om man läser i våra papper och budgetförslag ser man att det finns.

När det gäller kvalitetssystemet och frågan om kvantitet och kvalitet är det precis som jag sa innan: Jag tror faktiskt att det går att kombinera fler platser med en hög kvalitet. Det är därför vi säger att vi nu låter dessa 875 miljoner kronor tillfalla humsamområdet för att under fyra år förstärka kvaliteten plus att det blir fler platser.

Det är väl ett bra exempel på att vi tror att det går att kombinera båda två.

Anf. 30 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag tror att utbildning är centralt för Sverige. Men det är också centralt för den enskilda människan och hennes förmåga att växa som människa och ta för sig mer av sitt eget liv och bestämma mer över det. Det kräver inte bara en plats på en utbildning, utan det kräver också att det är väldigt god kvalitet på den utbildningen, att man möter lärare som är duktiga, att man själv har ambitioner att lära sig mer och att det faktiskt premieras att man satsar, strävar och anstränger sig.

Jag skulle därför vilja upprepa min enkla fråga: Om det skulle visa sig, om Thomas Strand tänker tanken, att man inte kan bygga ut högskolan hur snabbt som helst utan att det får negativa konsekvenser för kvaliteten, och de där negativa konsekvenserna för kvaliteten påverkar den enskilda individens och studentens möjligheter till social rörlighet och klassresa – om det skulle visa sig att man inte klarar att upprätthålla kvaliteten när man bygger ut kvantiteten kraftigt, vilket val gör då Thomas Strand?

Anf. 31 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Jag funderar på varför just vissa borgerliga partier alltid ser en konflikt mellan kvantitet och kvalitet, alltså att en ökning av antalet platser skulle vara menligt för kvaliteten.

Jag tror precis tvärtom! Det behöver inte vara någon konflikt. Det är klart att vi inte vill bygga ut högskolan till all orimlighet. Det har vi aldrig sagt. Det finns ett mått i EU-sammanhang som innebär att i gruppen 30–34-åringar ska minst, som vi tycker, 50 procent ha genomgått en eftergymnasial utbildning på minst två år. Vi börjar närma oss den punkten, och det tycker jag är ett bra mått.

Vi ska kunna erbjuda platser till dem som vill studera och har behörighet att studera. Jag förstår inte varför det ska vara en konflikt mellan plats och kvalitet.

Jag håller också med Christer Nylander om att det är viktigt att elever får möta en bra lärare. Lärarutbildningen är en viktig fråga som är uppe i den här debatten, och jag sa bland annat att det är oerhört viktigt att vi stärker länken mellan forskning och utbildning.

Därför tycker jag att den debattartikel som kom i går i Dagens Nyheter var mycket intressant. Där säger man att vi behöver stärka just forskningen

i relation till lärarutbildning och lärarprofession. Då blir det oerhört märkligt när Jan Björklund säger på Twitter att det är fel väg att gå. Det är ju ett brott mot kvalitetsstänkandet, menar jag. Vi behöver satsa mer på forskning i relation till lärarutbildningen.

Jag tror att det är viktigt att sopa rent framför egen dörr innan man anklagar oss för att inte vilja hålla på med kvalitetsfrågor.

Anf. 32 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Det är alltid intressant att höra Thomas Strands anföranden och även replikskiften. Det väcker en del frågor, och jag ska försöka hålla mig till några av dem som kommer upp.

För att börja där det förra replikskiftet slutade lyfte Thomas Strand fram att det inte behöver finnas någon motsättning mellan kvalitet och kvantitet. Men i grund och botten handlar det om att vi har pengar att fördela, och antingen lägger man de pengarna på fler platser eller också lägger man pengarna på att de platser som finns ska bli ännu bättre och därmed attraktivare.

Man kan se lärarutbildningen som ett exempel. När vi nu har en så hög andel som hoppar av utbildningen hade det varit bättre att satsa de resurserna på att se till att utbildningen och antagningen blir så pass bra att de studenter som antas faktiskt vill fullgöra sin utbildning. Det tror jag hade varit bättre ekonomiskt sett.

Det finns flera andra frågor, och jag vill gärna höra Thomas Strands kommentarer om dem. Det andra jag vill lyfta fram är just resursfördelningssystemet. Det Alliansen gjorde var att införa en kvalitetspeng. Det var väldigt bra. Det första den nya regeringen gjorde när den tillträdde var att ta bort den pengan. Nu lyfter flera av oss fram att vi borde se över resursfördelningssystemet igen och titta på olika parametrar, och vi från Centerpartiet tycker bland annat att man kan kika på om arbetslivsanknytning, regional samverkan med mera kan vara med.

Min fråga till Thomas Strand är: Finns det någon form av intresse från regeringen att ha en samsyn kring detta? Man kallar ju sig en samarbetsregering. Varför avvisar man då att se över resursfördelningssystemet? Återigen: Det har ändå gått en ganska lång tid sedan det gjordes senast.

Jag skulle också vilja höra Thomas Strand utveckla resonemanget kopplat till stiftelser och varför det inte är ett alternativ för att stärka autonomin. Vi ser ju lyckade exempel på stiftelsehögskolor i Sverige. Varför inte låta fler få den möjligheten?

Anf. 33 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Jag håller med Fredrik Christensson om att pengar inte är allt. När man talar om kvalitetsfrågor handlar det inte bara om att man ska ösa på med mer pengar, för det är egentligen ett förhållningssätt som ska sitta i ryggmärgen. Man ska leva i ett ständigt kvalitets- och förändringsarbete.

Därför vill jag inte måla upp den här konflikten mellan kvalitet och kvantitet som kommer tillbaka gång på gång. Det är viktigt att vi både har möjlighet att satsa på fler platser och samtidigt kan fokusera på att stärka kvaliteten. Den här regeringen skjuter till väldigt mycket resurser till utbildningssektorn, och det handlar inte bara om platser, utan det handlar också om att stärka kvaliteten.

När det gäller frågan om resursfördelningssystemet kan jag personligen säga så här att det system vi har nu har vi haft sedan 1993. Jag hör också till dem som tycker att det nog är dags att se över systemet, och det är en fråga jag själv som politiker driver gentemot departementet. Jag tror nämligen att det är en jätteviktig fråga.

Det kom en utredning 2005. Sedan förlorade vi regeringsmakten, och så kom det en till 2007. Men inte någon gång gjorde den borgerliga regeringen någon större förändring av resursfördelningssystemet – det var det här med kvalitetspengar, men jag vill inte säga att det var det stora omtaget. Det är många som tycker att det nu faktiskt är dags att se på detta på ett vidare och bredare sätt. Den diskussionen välkomnar jag, och jag vill gärna att vi gör det tillsammans eftersom det är en viktig fråga. Nu är det forskningspropositionen som kommer, och låt oss sedan fokusera på nästa fråga. Jag vill vara med på barrikaderna och slåss just för att se över detta, för frågan är viktig.

Anf. 34 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Absolut, jag tror att det skulle behöva göras ännu mer förändringar i resursfördelningssystemet än bara de kvalitetspengar Alliansen införde. Det gläder mig att höra att Thomas Strand är med på den linjen.

Jag skulle vilja att Thomas Strand utvecklar resonemanget kring vilka reformer som behövs för en högre utbildning. I mitt anförande lyfte jag fram ett antal reformer och utmaningar när det gäller genomströmningen, hög examensålder och väldigt låg examenspremie, det vill säga att utbildning i sig inte lönar sig så bra i Sverige. I det stora hela hör jag framför allt att mycket är bra som det är och att det som eventuellt ska göras är att skapa fler utbildningsplatser. Det talas inte om reformer som gäller hur systemet ska förändras eller hur vi kan stärka kvaliteten.

Jag skulle vilja låta Thomas Strand använda sina två sista minuter till att utveckla hur han ser på vilka reformer som behövs inom den högre utbildningen för att vi just ska öka konkurrenskraften internationellt.

Anf. 35 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Jag hann inte med att svara på frågan om högskolestiftelser. Vi har ju tre stiftelser i dag, kan man säga, och vi har sagt att vi inte tycker att vi ska lägga kraft och tid på att göra några större förändringar av strukturen vad gäller myndighetsformen för lärosäten. Vi säger att det inte behövs fler stiftelser.

Nu ska man säga att det förslag som kom under er tid i regeringsställning, Fredrik Christensson, om man ska tala klartext var undermåligt. Det blev ju nedsablat av kritik och lades i en byrålåda, och det kanske ligger i en papperskorg nu. Det förslaget höll inte. Det är en ganska komplex fråga, och jag tycker att vi kan använda och bättre utveckla den struktur vi har i dag. Autonomin är en sådan viktig fråga jag tror att vi ska fundera mer på, i den form vi har. Det var det jag sa, nämligen att det handlar mycket om tillit mellan akademi, regering och riksdag. Jag tror att vi skulle kunna jobba mer med hur vi kan stärka autonomin.

Då handlar det om det akademiska redskapet. Det handlar om linjestyrning kontra kollegial styrning – hur ska vi se på det, och hur ska vi utveckla det? Jag tror att det är ett viktigt upplägg också för lärosätena själva att

föra den fruktbara dialogen om hur man kan stärka detta. Vi behöver nämligen profilera och utveckla vår utbildning, satsa på kvalitet och ta bort sådant som inte håller kvalitet. Det där är någonting vi politiker kanske inte ska gå in och fingra på, utan det måste ytterst professionen sköta. Det är en viktig fråga.

När det gäller resursfördelningssystemet tror jag också att det är någonting vi faktiskt måste se över. Vi måste våga ta i och fundera över det. Finns det andra sätt vi kan jobba på för att stimulera kvaliteten i högskolevärlden?

Till sist: Digitaliseringen har bara börjat. Den måste vi fundera vidare på. Vad innebär den för utbildningssektorn i Sverige? Det tror jag är några viktiga saker vi ska jobba vidare med.

Anf. 36 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Regeringen driver en politik för modernisering genom satsningar på jobb, skola, klimat, utbildning, forskning med mera.

Att allt fler får chansen till högre utbildning av god kvalitet är en nödvändig byggkloss i det rödgröna samhällsbygget. Utbildning är mer än en stig mot arbetslivets start; det är lika mycket en möjlighet för individer att utvecklas som just individer, vare sig man väljer att läsa teknik, humaniora, samhälle, konst eller någonting annat. Det är en möjlighet till individuell utveckling vi så väl behöver, men det är också nödvändigt för att leva upp till kraven på en modern arbetsmarknad.

Herr talman! För Miljöpartiet är det självklart att alla ska ha samma möjligheter att studera på den högre utbildningen. Det ska inte krävas att man kommer från en familj där båda föräldrarna är högutbildade eller att man kommer från ett område där den högre utbildningen ses som det naturliga steget in i vuxenlivet. Högre utbildning hänger än i dag till stora delar samman med föräldrarnas inkomst och ställning i samhället.

Att verka för bättre representativitet och större mångfald på Sveriges högskolor och universitet är därför en självklar del i vårt samhällsbygge. Sänkta trösklar och breddad rekrytering är vägen framåt, liksom fler högskoleplatser med högre kvalitet. För en framåtblickande modernisering som bygger Sverige starkare och konkurrenskraftigare behöver vi med andra ord fler som läser en högre utbildning – inte färre.

Herr talman! Sedan den rödgröna regeringen tillträdde har vi växlat upp och påbörjat ett grönt samhällsbygge. Vi tar oss an de utmaningar som en jämlik och grön modernisering innebär, såväl i högskolepolitiken som på andra områden. Under åren 2015–2019 ökar vi antalet högskoleplatser med 14 600. Vi har därutöver växlat upp kvalitetsarbetet i högskolestudierna. Ett nytt kvalitetssäkringssystem och en modern kvalitetsreform ska garantera att Sveriges studenter inte bara blir fler utan också bättre rustade för sina fortsatta liv med allt vad det innebär.

Vidare satsar vi 875 miljoner kronor under fyra år på den högre utbildningen. Det gäller humaniora, samhällsvetenskap med mera. Det är pengar som kan användas till mycket för att höja kvaliteten. Det är högre kvalitet och fler högskoleplatser, inte nedskärningar, som efterfrågas av akademien, offentliga sektorn och näringslivet. Det är också det som efterfrågas av oss som tror att innovation, entreprenörskap och kreativitet är avgörande för ett jämlikt och hållbart samhällsbygge.

Herr talman! En fråga jag tänkte beröra har berörts av många av mina kollegor här i kammaren, bland annat Liberalerna, Moderaterna och Socialdemokraterna. Den handlar om kvalitet. Det är oerhört viktigt med kvalitet, men låt oss också påminna Alliansen om att en av de viktigaste ingredienserna i kvalitetsarbetet är att ha ett kvalitetssäkringssystem som håller och är ändamålsenligt. Sett i backspegeln var det system Alliansen hade under sin tid vid makten ett havererat system som ledde rakt in i en återvändsgränd. Det var så dåligt att det ledde till att Enqa, den europeiska organisationen för kvalitetssäkring, kastade ut Sverige ur organisationen.

När ni i Alliansen pratar kvalitet är det viktigt att komma ihåg att det inte är prat och snack som gäller, utan det är verkstad som gäller.

Nu har vi sjösat ett kvalitetssäkringssystem som ska gälla för de kommande åren, och det finns ingen motsättning mellan fler platser och bättre kvalitet. Tvärtom kan de komplettera varandra.

Sverige behöver fler platser, och Sverige behöver höja kvaliteten inom den högre utbildningen. Det är därför vi satsar de här medlen – 875 miljoner kronor. Det är viktiga pengar för att höja kvaliteten inom den högre utbildningen.

Anf. 37 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Jabar Amin, för dina kommentarer om högskolebetänkandet!

De rörde först att alla ska ha rätt till utbildning. Jag trodde att vi hade kommit förbi situationen där vi alla måste stå upp som företrädare för politiska partier och berätta att vi tycker att alla i Sverige ska ha rätt till en högkvalitativ utbildning. Men för sakens och tydlighetens skull vill jag berätta att också vi moderater tycker att detta är viktigt.

Det är därför vi moderater har kämpat och det var också därför alliansregeringen under sin tid kämpade för att utveckla kvaliteten i grundskolan: för att fler skulle få chansen, fler talanger skulle få brinna, fler skulle få synas med sin kompetens och på det viset också vinna behörighet till högre utbildning. Det är en kedja som håller ihop. Det hjälper inte att vi går in och gör förändringar bara i högskolan, utan det här måste ske i allt från lågstadiet, från förskolan, och hela vägen upp genom utbildningssystemet. Det är att jobba för breddad rekrytering. Men det tar tid innan vi ser alla effekter.

Sedan sa Jabar Amin, precis som Thomas Strand tidigare, att det inte finns någon motsättning mellan kvalitet och kvantitet. Faktum är att det finns ett antal rapporter som ändå pekar på detta, bland annat från Universitetskanslersämbetet.

Thomas Strand frågade mig i vårt replikskifte varför man inte såg några effekter av alla pengar som alliansregeringen pumpade in. Jo, därför att det fanns stora hål i systemet eftersom man under tidigare röda regeringar hade byggt ut antalet platser på högskolan i en sådan omfattning men inte samtidigt skjutit till kvalitativa medel. Därför märktes det inte. Det är ert problem.

Anf. 38 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Mer än någonsin behöver det sägas här i riksdagen och på andra håll att det är viktigt med antalet platser i högre utbildning med högre kvalitet.

Vad ni vill göra är att skära ned antalet platser. Därför har jag en fråga till Betty Malmberg: Hur många platser vill ni skära ned för att ni ska anse att kvaliteten är säkerställd? Den frågan hoppas jag att ni svarar på. Hur många platser vill ni skära ned för att ni ska anse att det är kvalitetssäkrat?

Vi rödgröna anser att det inte finns någon motsättning mellan fler platser och högre kvalitet. Jag tycker att det är lite magstarkt av er som hade ett sådant havererat system för kvalitetssäkring – ni hade åtta år på er; ändå lyckades ni inte komma fram till ett system för att säkra kvaliteten inom den högre utbildningen – att komma hit och prata om kvaliteten i högre utbildning. Det är inte trovärdigt. Ni misslyckades med det.

Vi har på bara ett års tid kunnat lägga fram ett nytt system här i riksdagen – ett ändamålsenligt system, ett modernt system för att säkra kvaliteten inom den högre utbildningen. Det är vi stolta över.

Anf. 39 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Ja, den rödgröna regeringen har på bara ett års tid kunnat lägga fram ett nytt system. Hur kan det komma sig?

Kan det bero på att alliansregeringen redan hade satt igång en utredning som handlade om just detta? Kan det vara så, Jabar Amin, att det var alliansregeringen som hade krattat manegen och slutfört utredningen som gav de här förutsättningarna?

Ja, det stämmer att vi fick kritik av Enqa. Det var därför vi var tvungna att göra korrigeringar, vilket alliansregeringen också gjorde. Det är ju det som är själva kontentan. Här slår man sig för bröstet för någonting som man faktiskt inte ens har varit med om att ändra.

Det är intressant att Jabar Amin säger att det tidigare systemet var så bedrövligt. Men utbildningsutskottets utvärderingar, herr talman, visar att det var det som fick rektorer, våra ledare ute på universitet och högskolor, att helt plötsligt se att de inte hade fullständig kontroll på kvaliteten. Det finns åtskilliga sådana vittnesmål, Jabar Amin, i våra rapporter från utbildningsutskottet. Jag tycker att det vore klädsamt av en företrädare för Miljöpartiet, som dessutom innehar utbildningsministerposten, att hålla sig till sanningen hur den än ser ut.

Nu kommer vi till antalet platser och hur många platser vi skulle vilja lägga ned.

Alliansregeringens budget gällde för förra året. Vi hade avsatt medel för en utbyggnad på 10 000 platser till 2018. Den rödgröna regeringen river upp och fördelar om det. Till och med där man har sagt att vi kan gå in och ta fler platser har den rödgröna regeringen skyfflat det åt sidan. Förutom de 10 000 platserna som vi hade till 2018 hade vi 300 miljoner kronor för kvalitet. De är borta.

Anf. 40 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Faktum är följande: Alliansregeringen hade åtta år på sig. På åtta år kunde man inte leverera ett ändamålsenligt kvalitetssäkrings-system. Det är ett faktum.

Det är också ett faktum att det var det systemet som ledde till haveri och till att Sverige blev utkastat för första gången. Det måste ni erkänna var ett totalt misslyckande.

När jag och flera andra här i talarstolen i riksdagens plenum kritiserade Alliansen och utbildningsminister Jan Björklund för haveriet och hur dåligt det var fick vi alltid svaret att ”Enqa har fel. Vi har rätt. Det här kommer att bli bra” – tills vi blev utkastade ur Enqa.

Nu har vi från rödgrönt håll levererat ett nytt kvalitetssäkringssystem som har antagits och som ska gälla. Det är jag stolt och glad över.

Anf. 41 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Jag tänkte inleda mitt anförande med några ord av statsminister Stefan Löfven från regeringsförklaringen för 2015:

”De allra flesta av oss bär på minnet av en speciell lärare. En som förklarade det som var svårt. En som utmanade dig när du var redo. En som förväntade sig stordåd och som hjälpte dig att nå dit. En som såg dig. Lärarna är nyckeln till att vända utvecklingen i skolan. Men de klarar det inte själva. Hårt arbete kommer att krävas – av oss som samhälle och av alla elever och föräldrar. Regeringen har tre fokus: att höja kunskapsresultaten, att öka jämlikheten och att höja läraryrkets attraktivitet.”

Viktiga och väldigt sanna ord. Vi vill ha den allra bästa skolan, som verkligen ser alla barn och ger dem möjlighet att utvecklas och lära. För att lyckas med det är lärarna viktigast. Det känns därför väldigt bra att tillhöra ett regeringsparti som satsar på skolan och på lärarna som yrkesgrupp och som tar utmaningarna på allvar.

Lusten att bli lärare väcks kanske under den egna skoltiden eller när man i vuxen ålder efter annat arbete inser att det nog ändå är i skolan man vill verka.

För att lyckas med att bli en bra och skicklig lärare krävs framför allt en bra grund att stå på. Här är lärarutbildningarna viktiga verktyg. Redan i fjol lade vi 125 miljoner på att höja kvaliteten i utbildningarna, och vi höjer i år och kommande år till 250 miljoner per år, vilket betyder att regeringen satsar nästan 1 miljard under mandatperioden.

Det är viktigt att öka antalet lärarledda lektioner. Det är också viktigt att se över den verksamhetsförlagda utbildningen. Det pågår nu försök med övningskolor som det ska bli intressant att följa resultatet av.

En annan viktig sak är att stärka forskningsanknytningen i utbildningen, att vi vet att det vi gör i utbildningen faktiskt är rätt saker. Därför behöver vi fundera över om historiska vägval i lärarutbildningen varit riktiga eller om vi behöver tänka om för att stärka professionen. Till det lär vi återkomma.

Vi har stora utmaningar framför oss. Vi vet att vi fram till 2019 kommer att behöva fördubbla antalet examinerade lärare. För att lyckas med det krävs många olika in- och utgångar i läraryrket.

Jag har haft förmånen att få följa Teach for Sweden lite närmare. Det är en av de nyare och mer spännande ingångarna i yrket. Det är en ingång där den som tidigare i livet har satsat på matte, NO, teknik eller språk i annat yrke har möjlighet att på plats i skolan utbilda sig till lärare. Det är tufft, men jag tror att de som kommer ut i skolan är väl motiverade och verkligen behövs i skolan.

Regeringen gör det också möjligt för andra akademiker att inom kompletterande pedagogisk utbildning ta plats i skolan. Det är bra.

En annan viktig grupp att fokusera på är de många nyanlända som kommer till Sverige och som har med sig lärarutbildningen i bagaget. För dem snabbtredet nu regeringen vilka utbildningsinsatser som behövs, hur validering av kunskap och kompetens ska se ut samt hur detta kan kombineras med praktik på plats i skolmiljöer.

Herr talman! Fler vill bli lärare, även om det fortfarande är för få som vill bli det. Söktrycket har ökat det senaste året med 12 procent. Därför ökar regeringen antalet platser med 2 300.

För att vi ska göra rätt saker är Nationell samling för läraryrket viktig som mötesplats mellan parterna och regeringen där viktiga framtidsutmaningar kan diskuteras. Och så görs.

Jag har lyft fram några av de utmaningar som har diskuterats i Nationell samling för läraryrket och där regeringen har lagt fram viktiga förslag som har baserats på uttalat behov. Jag hoppas att den viktiga mötesplatsen fortsätter att fungera bra. Ingen i Sverige tjänar på att det föreslås reformer som inte efterfrågas.

(Applåder)

Anf. 42 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Gunilla Svantorp, för ditt viktiga inlägg där du lyfte upp den situation vi står inför med lärarutbildningarna!

Det finns enormt stora utmaningar. Jag tog upp i mitt anförande hur viktigt det är med fler vägar in i läraryrket, som vi i Alliansen har lagt fram yrkanden om, vikten av att få in svenska som andraspråk i yrket och vikten av att det finns lärare som är väl förtrogna med att använda digital teknik. Det måste finnas med redan under lärarutbildningen innan de kommer ut i verksamhet.

Herr talman! Jag skulle vilja lyfta fram en lite tråkigare rapport som rör de stora avhoppet från lärarutbildningen. Universitetskanslersämbetet, UKÄ, har visat på att många hoppar av. Man ser till exempel att två nybörjare på en ämneslärarutbildning i slutändan faktiskt bara blir en.

Jag har ställt en skriftlig fråga till ministern om detta där jag har undrat vilka åtgärder man avser att vidta. Jag fick svar precis nu, och därför är det kanske lite osjyst för Gunilla Svantorp, men det intressanta att läsa i svaret är att i princip varenda sak som ministern föreslår är åtgärder som vidtogs redan under alliansregeringen.

Faktum är att den utredning ministern hänvisar till handlar om ett förslag som Alliansen hade lagt fram och som skulle träda i kraft den 1 augusti 2015, men nu ser man över förslaget.

Vad är Gunilla Svantorps bild av och kommentarer till detta förslag? Varför kan man inte öppna för fler fristående aktörer att bedriva utbildning?

Anf. 43 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Jag antar att det var Helene Hellmark Knutsson som svarade på den skriftliga frågan, och jag kan inte kommentera svaret när jag inte har sett det. Men jag kan konstatera att det som Betty Malmberg tar upp är viktigt. Jag är säker på att det är något som diskuteras ute på högskolor och universitet. Det är klart att man inte vill stå med tomma platser, speciellt om det inte finns folk att plocka in eftersom det är så få som söker.

Det som syns är att på de ställen där man har startat försöket med övningsskolor finns en större samverkan mellan huvudmännen, lärosätena och studenterna. En sådan sak kan vara det som gör att man känner att man hamnar rätt.

Jag tror att en del av dem som hoppar av är sådana som har hamnat fel som sedan återfinns i en annan utbildning på högskolor och universitet. Man ska inte säga att de bara försvinner. De försvinner från en viktig utbildning, men de kanske finns i en annan viktig utbildning.

En annan spännande sak är att de som läser ämneslärardelen på kompletterande pedagogisk utbildning hoppar av i lägre grad än vad de gör som läser ordinarie lärarutbildningsprogram. Det behöver vi såklart fundera över. Det är viktigt att komma ihåg att det är lärosätenas uppdrag att analysera varför det ser ut så. En del av detta handlar om att det är för få lektioner där lärare från högskolan deltar. Studenterna känner inte att det finns någon mening med det de gör. Det måste vi förbättra.

Anf. 44 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Gunilla Svantorp, för svaret!

Detta är ett problem och en utmaning. Jag vill lyfta fram att alliansregeringen agerade för att göra förändringar. Alliansregeringen sjösatte en ny utbildning. Det var vi som tog initiativ till övningsskolorna. Det var vi som tillsatte utredningar när vi såg att söktrycket minskade till exempelvis ämneslärarutbildningarna i grundskolan. Jag saknar att man inte gör mer från den rödgröna regeringens sida.

Dessvärre ökar hotet som finns framför oss. Då måste vi ingripa på något sätt.

Därför har vi lagt fram förslag om till exempel fler fristående aktörer. Gunilla Svantorp lyfte fram organisationen Teach for Sweden, som gör ett fantastiskt jobb. Men varför inte tillåta fler att vara med och bidra till utvecklingen?

Från Alliansens sida lägger vi fram förslag om KPU, det vill säga kompletterande pedagogisk utbildning för er som inte är bekanta med begreppet, så att fler snabbare kan bli färdiga och yrkesverksamma som lärare.

Vi kommer snart att diskutera en proposition som rör doktoranders situation i den högre utbildningen. Också här förberedde alliansregeringen, men den rödgröna regeringen tycker att dessa studenter – Sveriges högst skolade akademiker – ska behöva läsa lika länge som de som inte har den långa utbildning de har. Detta förvånar mig.

I mitt förra inlägg var jag inne på frågan om digital teknik. Hur ser Gunilla Svantorp på det? Vad kan vi göra för att modernisera lärarutbildningen så att lärarna är rätt rustade i klassrummet?

Anf. 45 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Det var mycket! Hur jag ska kunna svara på Betty Malmborgs alla frågor vet inte jag.

Om det är något som statsminister Stefan Löfven har satt fokus på är det skolan. I Nationell samling för läraryrket möts parterna och statsråden för att diskutera skolan med dem som direkt verkar i skolan. Det är oerhört viktigt. Då diskuterar man rätt saker.

Man ska inte säga att vi inte gör någonting. Vi gör massvis. Inte minst skickar vi in en massa pengar i skolsystemet. Det är 3 miljarder mer till lärarna. Det är oerhört viktigt.

När det gäller Betty Malmbergs fråga om fristående utbildningsanordnare har vi redan i dag 28 sådana som utfärdar examina, och vi har en lagstiftning som säger att om man uppfyller kraven kan man göra det. Jag ser inte problemen. Nu kan jag inte ställa någon fråga till Betty Malmberg, utan jag får återkomma i en annan debatt. Men om problemet är att man vill sänka kraven för fristående utbildningsanordnare förstår jag det inte, för vi har ju diskuterat kvalitet hela tiden. Men vi får återkomma till den frågan.

Vi pratar mycket om tillit till professionen, till dem som verkar i skolan. Jag tror att vi också behöver ha tillit till lärare på högskolor och universitet som jobbar med de här frågorna. Vi kan inte gå in och detaljstyra allting. Det är bättre att vi ställer upp mål för vad vi vill uppnå. Sedan får vi ifrågasätta varför vi inte uppnår dem i stället för att tala om att exakt det här ska vi ha. Jag tror inte riktigt på att det är så vi ska jobba.

Anf. 46 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! Jag har haft förmånen att få väcka tre motioner under motionstiden, och jag tänker kommentera alla tre.

Jag vill börja med motionen om en kraftsamling mot den psykiska ohälsan och de höga självmordstalen. Där hänvisar utskottet till att utbildningar kommer att byggas ut under 2016. Jag ser då fram emot att det som föreslås i motionen kan tillgodoses och vill därför tacka för det svaret.

Nästa motion handlar om utveckling och vidareutveckling av medieinstitutet Fojos uppdrag vid Linnéuniversitet. Tyvärr kan jag inte vara lika positiv där men har för avsikt att återkomma i frågan.

Till slut har jag medverkat till en motion som handlar om lärocentrum. Där hänvisar utskottet till 1993 års högskolereform, som innebar en decentralisering av utbildningsplaneringen. Det är nu 23 år sedan. Och jag kan instämma i Thomas Strands resonemang om att det kanske är dags att titta på det beslut som togs då och utvärdera och uppgradera det, därför att för mindre kommuner på landsbygden är den långsiktiga kompetensförsörjningen en av de största utmaningarna. Näringsliv och offentliga aktörer har i många kommuner svårt att hitta personal med rätt utbildning. Unga människor flyttar iväg till större städer och till högskole- och universitetsorter för att utbilda sig och återvänder i mindre utsträckning, samtidigt som det är svårt att attrahera nyinflyttade.

På senare år har antalet högre utbildningar på distans eller utlokalisering minskat, vilket har påskyndat denna negativa utveckling. Den kunskaps- och kompetensklyfta som just nu förstärks hotar i förlängningen såväl landsbygdskommunernas tillväxt som samhällsutvecklingen i hela landet.

De utbildningspolitiska vägvalen har hittills inte kunnat hejda den negativa trenden. Trots ett ökande söktryck har lärosätena svårt att svara upp mot behoven på mindre orter på grund av faktorer som urbanisering och generellt ökade krav på den högre utbildningens arbetsmarknadsmatchning.

Tillgången till högre utbildning i det egna närområdet och i relation till den lokala arbetsmarknadens behov är en nyckelfaktor för samhällsutvecklingen. I många kommuner har därför lokala lärcenter byggts upp. Till dessa har ett antal högskolor och universitet kopplats, vilka erbjuder studenter att läsa kurser och program via distansteknik. Dessa utbildningar är i dag mycket populära och utgör ett bra komplement till traditionella utbildningar vid högskolor och universitet.

Genom att finnas nära människor och erbjuda möjlighet att studera på hemmaplan sprids möjligheten för fler att skaffa sig en högre utbildning utan att behöva flytta. Ett bra exempel som jag hänvisar till är Campus Västervik. Det är ett lärcenter knutet till Linnéuniversitetet, Högskolan Väst samt Karlstad universitet.

Utifrån ett kommunalt initiativ för att klara vårdsektorns behov startade man här en sjuksköterskeutbildning i samverkan med Linnéuniversitetet, landstinget och andra kommunala campus. Till sjuksköterskeutbildningen på Campus Västervik är det nästan 300 sökande till 15 platser, och man får leta efter avhopp.

Vi vill därför att regeringen överväger möjligheten att ge fler högskolor och universitet i uppdrag att utveckla samarbetet med kommunala lärcenter och andra parter för att möjliggöra högre utbildning i hela landet.

I svaret hänvisar utskottet tillbaka till lärosätena. För mig blir det lite konstigt, för då är man på något sätt tillbaka på ruta ett igen. Om vi inte börjar nysta i den här tråden och försöker hitta nästa steg kommer vi alltid att vara kvar i den här situationen eftersom vi redan i dag kan se – tyvärr, enligt min åsikt – att lärosätena har en annan prioritering än den som motionen i det här fallet handlar om.

Jag ställer mig bakom resonemanget som tidigare har förts här i kammarerna: Varför inte se över och vidareutveckla 1993 års högskolereform och därmed göra det möjligt för mer satsningar på lärocenter?

Jag vill bara uppmana utskottets ledamöter och eventuella andra som lyssnar att gärna ställa sig bakom ett sådant tillvägagångssätt. Det ser jag och flera hundra kommuner fram emot.

Anf. 47 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Herr talman! I det här betänkandet har en av mina enskilda motioner behandlats, och jag tänkte prata lite om den.

Bakgrunden till motionen har jag tänkt och grubblat på i många år. Jag gick på Kungliga Svenska Balettskolan, den klassiska linjen. Och vi elever pratade väldigt mycket om just den här motionen på rasterna och på kvällarna, helt enkelt när vi inte dansade.

Vi diskuterade rimligheten i att ha så många utbildningar som vi har i Sverige på området dans. Varje avgångsklass har minst 20–25 elever, och det är inte bara en klass i dans som går ut utan det är flera stycken. Hade vi tur skulle hälften av klasserna få anställning, och då räknade vi snällt när vi satt och grubblade. Så här i efterhand kan vi konstatera att det var väldigt snällt räknat. Och så här ser det ut i de flesta klasser. Alla som väljer att gå en dansutbildning kommer inte att få en anställning efter sin examen. Så ser verkligheten ut i vårt land.

Vi har olika utbildningar beroende på vilken form av dansare vi är. Jag gick Kungliga Svenska Balettskolans klassiska linje, men det finns även

en inom modern dans. Sedan har vi Balettakademin, som lyder under folkhögskolan och som har modern dans och även jazz och musikal. Danshögskolan har ett kandidatprogram inom modern dans. Kulturama utbildar dansare inom modern dans. Dans- och musikalgymnasiet i Lund är i och för sig ett gymnasium, men de har en dans- och musikallinje. De som har gått där konkurrerar på samma sätt på auditions som de som har gått på folkhögskolan.

Herr talman! Vad jag försöker få fram är att vi har väldigt många dansutbildningar i Sverige. Årligen utbildas dansare till arbetslöshet, då det inte finns tillräckligt med anställningar för oss alla, och tyvärr är inte alla dansare öppna för att skola om sig. Många väljer dessutom att hoppa av sin utbildning just för att de inte ser någon framtid i yrket.

Många väljer att gå ytterligare en utbildning trots att de redan har gått en. De gör det för att de inte har fått en anställning, för att de inte har tillräckligt stark dansteknik och för att de inte ser något framtidshopp.

Det är mycket tråkigt och beklagligt att vi utbildar dansare som inte kommer att arbeta som dansare.

Vi måste bygga en infrastruktur med trygga anställningar för dansare. Dessa satsningar gör Sverigedemokraterna. Jag vet hur jobbigt det är att inte ha en fast anställning. Jag vet hur det är att gå från en tredagarsanställning till en treveckorsanställning och sedan bli tillfälligt arbetslös. Kanske får man ännu en veckas jobb innan man åter blir arbetslös och får frilansa under en månad. Så ser det ut för många.

I motionen föreslås att de dansutbildningar som finns kvalitetssäkras och att det även görs en översyn av dansutbildningarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 16 Hälso- och sjukvårdsfrågor

Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU7

Hälso- och sjukvårdsfrågor
föredrogs.

Anf. 48 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Vi ska nu debattera socialutskottets betänkande om hälso- och sjukvårdsfrågor. Betänkandet innehåller inte mindre än ca 240 motioner från riksdagsåren 2014/15 och 2015/16. 130 av dessa motionsyrkanden har behandlats tidigare, och då i huvudsak samma förhållanden råder behandlas de förenklat.

Eftersom betänkandet omfattar hälso- och sjukvård i allmänhet spänner det över många enskilda frågor, och det är svårt, för att inte säga omöjligt, att i detalj gå in på alla de viktiga frågor som tas upp i betänkandet. Jag kommer därför att välja ut några stycken.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2, men jag står såklart även till fullo bakom våra andra reservationer.

Kristdemokraterna hade förmänen att ansvara för hälso- och sjukvårdsområdet under de två mandatperioder vi satt i regeringsställning. Det är lätt att glömma bort hur verkligheten såg ut före dessa åtta år. Det är också

lätt att glömma bort hur mycket som förbättrades på hälso- och sjukvårdsområdet under våra år i regering.

Vi skulle kunna slå oss för bröstet för alla de viktiga insatser vi gjorde för att förbättra tillgängligheten, korta köerna och öka kvaliteten i hälso- och sjukvården. Vi gjorde enorma satsningar på psykiatri, cancervård och vård för kroniskt sjuka. Men samtidigt ser vi delvis på samma områden de största utmaningarna.

Jag vill ge den nuvarande regeringen en eloge för att man faktiskt fullföljer många av de viktiga insatser vi satte igång. Det finns dock områden där jag är mycket bekymrad över att regeringen inte tar sitt ansvar och fullföljer viktiga saker.

Jag är glad att utskottet är överens om att göra tillkännagivanden till regeringen om att regeringen behöver utöka sina insatser. Det handlar bland annat om att regeringen under 2016 ska ta initiativ till att påbörja arbetet med att samla viss avancerad cancervård till ett mindre antal sjukhus.

Det pågår mycket arbete för att förbättra jämlikheten i vården. Oavsett var i landet man bor, oavsett vem man är och oavsett vilka egenskaper man har eller inte har ska man ha samma tillgång till vård. Det finns nog en total uppslutning kring att det borde vara så, men hur vi ska nå dit är vi inte alltid överens om.

För oss kristdemokrater är det viktigt att patienten har en stark ställning och ett starkt inflytande på sin egen vård.

Ibland är det också viktigt att vi vågar flytta besluten dit där de bättre hör hemma. Med cancerstrategin, som vi satte igång, och nationella cancercentrum har vi förbättrat tillgängligheten, och vården för cancerpatienter har blivit mer likvärdig. Men det behöver göras mer. Större och färre regioner kommer att innebära fördelar på flera områden, inte minst på sjukvårdsområdet. Men det räcker inte. Vi ser att det behövs en statlig styrning av sjukhusvården.

Vi har också ett tillkännagivande om att regeringen bör uppdra åt en myndighet eller åt den nationella samordnaren att ta fram förslag om hur det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa kan förbättras med hjälp av mobila system.

Psykisk ohälsa är en av våra största utmaningar när det gäller hälso- och sjukvård. Det gäller inte minst psykisk ohälsa hos barn och ungdomar.

Det är en paradox att i ett läge när våra gemensamma resurser växer och mer av våra gemensamma resurser än någonsin tidigare satsas på hälso- och sjukvård mår fler barn och unga sämre. Den psykiska ohälsan ökar. Det ser vi på många olika parametrar. Det är därför otroligt viktigt att vi fortsätter med våra ansträngningar på detta område.

Vi har också ett tillkännagivande till regeringen om att ge Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd i uppdrag att se över forskningen om behandlings- och rehabiliteringsmetoder för posttraumatiskt stressyndrom. Det är ett viktigt område där vi ser att det finns behov och sannolikt kommer att finnas ökade behov, inte minst med tanke på att många av de personer som nu kommer till vårt land har varit med om sådant som gör att de lider eller kommer att lida av posttraumatiskt stressyndrom. Vi behöver ha resurser för att klara av att möta det behovet.

Herr talman! Låt mig också lyfta fram något som Kristdemokraterna presenterade i dag i sin vårbudget. Det handlar om medarbetarna i vården. Det är medarbetarna i vården som i det dagliga mötet med patienten har förutsättningar att ge det som är en bra vård. Det handlar om många olika medarbetarkategorier. Vi har en utmaning i att vi kommer att behöva rekrytera många under kommande år, men det är också centralt att vi ger dem som arbetar i vården förutsättningar att göra ett bra jobb.

En av de saker som vi ser som angeläget att satsa på är att varje personalkategori ska få möjlighet att göra det som just den är bäst lämpad att göra. Därför har vi föreslagit ett vårdserviceteam. Vi tillskjuter statliga resurser för att tillsammans med landstingen se till att det tillkommer 6 200 nya arbetstillfällen inom hälso- och sjukvård.

Dessa personer kan göra de arbeten som inte kräver en lång läkarutbildning, sjuksköterskeutbildning eller annan vårdutbildning. De kan göra de servicetjänster som är viktiga för att få en bra vård att fungera. Det handlar om det viktiga patientmötet och allt annat runt patienten som behövs för en bra vård och ett bra bemötande men som inte alltid andra personalkategorier behöver ägna sig åt.

Andra frågor om kompetensen inom vården finns också med i detta betänkande.

Herr talman! Slutligen ska jag säga något om aktiv dödshjälp och vård i livets slutskede. Den allt större diskussionen om att vi bör inrikta vårdens resurser på att avsluta liv är oroväckande.

Det är väldigt lätt att förstå den oro och ångest många kan känna inför döden. Döden kan vi inte kontrollera, och det stör oss människor. Vi vill inte att vi själva eller någon av våra nära anhöriga ska behöva lida in i döden. Vi vill att vårdens resurser ska finnas där så att man får ett värdigt slut i livets slutskede. Då är det otroligt centralt att vi satsar våra resurser på aktiv livshjälp – att man får den smärtlindring man behöver och möjlighet till det som på medicinspråk kallas palliativ sedering, som för en lekman snarast beskrivs som möjligheten att få sova in i döden, för att slippa smärtan och ångesten. Den möjligheten finns, och den ska vi ta vara på.

Om vi öppnar upp för att vårdens resurser och läkares, sjuksköterskors och annan vårdpersonals arbetstid och beslutskraft ska användas till att avgöra vem som ska dö eller inte går vi mot en utveckling som vi kan se i det fåtal länder där detta har införts. Man börjar med dem som man vet har bara någon vecka eller några dagar kvar och tillåter dem. Efter några år har det övergått till att också de med psykisk sjukdom – ångest och depression – eller demens får någon annan som avgör om deras liv är värt att leva. Den utvecklingen ska vi inte ha i Sverige.

Herr talman! Jag står självfallet bakom resten av det vi har fört fram i betänkandet, men jag tar inte upp det i debatten just i dag.

Anf. 49 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande SoU7. Det handlar om motioner kring hälso-och sjukvård.

Precis som Emma Henriksson sa har det inkommit ca 240 motioner om detta speciella område, som därmed tillhör de områden i riksdagen som får flest motioner och förslag. Det visar på ett stort intresse och engagemang

för hälso- och sjukvården och att den är en verklig hörnsten i den svenska välfärden.

Att känna sig trygg i att sjukvården finns där om sjukdomen och ohälsan drabbar en och att den håller högsta kvalitet är en väsentlig del av den svenska modellen. Svensk hälso- och sjukvård håller internationellt sett en mycket hög kvalitet, och den omfattar alla invånare i Sverige. Även om du aldrig har betalat en krona i skatt kan du räkna med att få den bästa vården ifall du behöver den.

Dessutom, herr talman, åtnjuter sjukvården ett stort förtroende hos svenska folket. De allra flesta ställer upp på den solidaritetshandling det innebär att betala 10 procent av sin inkomst, för man vet att det finns ett bra system som alla får del av. Man ifrågasätter inte det.

Det finns således mycket att vara rädd om och att värna, och det är det vi ser ett uttryck för i den motionsflod som berör vårt område och som vi debatterar här i dag. Men precis som föregående talare sa i sitt anförande står den svenska hälso- och sjukvården inför en rad utmaningar av olika art som behöver mötas med stor klokhet och med förhoppningsvis breda politiska överenskommelser som grund.

Vi behöver ha en djupare diskussion om framtidens finansiering av en vård som kommer att omfatta allt fler i och med att vi blir äldre, och samtidigt kan sjukvården som bekant göra alltmer i form av diagnostik, läkemedel, kirurgi och annat.

Vi vet också att vården inte fördelas så jämlikt som vi skulle önska i vårt land. Vårdens tillgänglighet och resultat fördelas olika inte bara på grund av geografisk ort utan också på grund av kön eller socioekonomisk tillhörighet. Det är inte acceptabelt i den svenska modellen. Den nationella nivån måste, tillsammans med huvudmännen i kommuner, landsting och regioner, ta ett mycket större ansvar och anpassa sin styrning mot en mer jämlik vård.

Flera sjukdomsgrupper behöver också – precis som många motionärer föreslår – lyftas fram, synliggöras och prioriteras liksom de grupper av vårdtagare, ofta äldre, som har flera sjukdomar samtidigt och ofta också har omsorgsbehov som inbegriper många aktörer.

För att klara de framtida utmaningarna måste styrningen samtidigt inriktas på effektivitet och kvalitet i vården liksom på att klara kompetensförsörjningen.

Om dessa utmaningar och mycket annat handlar flertalet av de inkomna motioner vi behandlar här i dag. Det är glädjande att konstatera att den rödgröna regeringen redan har åtgärdat flera av de saker man önskar i motionerna eller fortsätter att arbeta genom att ge uppdrag att utreda, kartlägga och åtgärda mycket av det andra som har föreslagits.

Herr talman! Flera motioner handlar om styrningen mot en mer jämlik vård, med bibehållen eller högre kvalitet. Därför är det tillfredsställande att konstatera att Prioriteringscentrum i Linköping jobbar på med sitt uppdrag att sprida kunskap om den mycket svåra konsten att göra öppna prioriteringar. Det är ett arbete som är nödvändigt för att göra sjukvården mer jämlik på alla nivåer samtidigt som öppenheten i prioriteringarna är en garanti för bibehållet förtroende för sjukvården. Vi får aldrig misstänka att vi på andra grunder än vårt människovärde får den vård vi behöver.

Många har synpunkter på Socialstyrelsens nationella riktlinjer för olika sjukdomstillstånd. De är en bra väg för en nationell kvalitetsgaranti och en mer likvärdig och kunskapsbaserad vård.

Fler sjukdomsgrupper behöver bli belysta på samma sätt som de som nu omfattas av riktlinjerna. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har gjort en uppföljning av de nationella riktlinjerna och konstaterar att mer behöver göras för att nå en bättre implementering av riktlinjerna så att de blir användbara för vårdpersonalen och kommer patienterna till del.

Därför känns det bra att regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska lämna förslag till hur riktlinjerna kan användas för att uppnå en större jämlikhet i vården.

Herr talman! Några av motionerna behandlar vården av personer med kroniska sjukdomar. Med tanke på att nästan hälften av befolkningen i Sverige lider av en kronisk sjukdom och att människor med dessa åkommor besöker vården ofta – de är stora konsumenter – och med vetskap om att 80–85 procent av vårdens kostnader kan knytas till just dessa tillstånd finns det anledning att stundom förvånas över att vården inte är bättre anpassad efter kronikerna och deras behov. Många bedömare anser att utvecklingen av vården kring de kroniskt sjuka är av högsta strategiska betydelse för att vi ska ha ett socialt och ekonomiskt hållbart sjukvårdssystem.

Det är därför tillfredsställande att den rödgröna regeringen har kommit överens med Sveriges Kommuner och Landsting om insatser för att förbättra vården för personer med kroniska sjukdomar och därmed fortsätta att arbeta enligt den strategi som den förra regeringen tog fram 2014, med en satsning på 450 miljoner kronor på en vård som ska vara patientorienterad och kunskapsbaserad. En viktig del av strategin är också ett fokus på primärvården och på att förebygga och tidigt upptäcka ohälsa.

Vikten av att fokusera på kronikerna och satsa på primärvården understryks ytterligare av regeringens särskilda samordnare och utredare Göran Stiernstedt i betänkandet *Effektiv vård*.

Det är också positivt att notera de uppdrag regeringen har gett till Socialstyrelsen och Livsmedelsverket för att ge stöd till strategin i form av kunskapsunderlag och informationsspridning.

Herr talman! Cancer är en sjukdom som drabbar var tredje person i Sverige. I och med att forskningen och utvecklingen av läkemedel och vårdmetoder har gjort att allt fler överlever sin sjukdom men inte blir botaade har cancer blivit mycket av en kronisk sjukdom som ofta kräver omfattande och dyrbara insatser.

I den senaste rapporten från Cancerfonden kan vi läsa att år 2040 kommer antalet som lever och som fått en cancerdiagnos de senaste tio åren att uppgå till över 630 000 personer. Det är mer än dubbelt så många som i dag.

I samma rapport kan vi läsa och konstatera att kostnaderna för cancer i dag är ca 36 miljarder kronor och att man beräknar att den siffran år 2040 har stigit till 70 miljarder kronor. Det vet vi i utskottet motsvarar ungefär vårt utgiftsområde.

Detta ställer naturligtvis stora krav både på förebyggande insatser och på vården. Det är avgörande för kvaliteten att vården får en organisation där resurserna och kompetensen kan utnyttjas effektivt och där utövarna får möjlighet att utveckla sitt kunnande och sin skicklighet.

Uppföljning av vårdinsatser och jämförelser av resultat visar att vi har en icke acceptabel ojämlikhet inom cancervården i vårt land. Att få en cancerdiagnos, herr talman, innebär ofta mycket ångest, och det är ett stort problem att väntetiderna i cancervården är långa och dessutom ojämlika. Det kan ta lång tid mellan en utredning och en diagnos och mellan diagnosbesked och påbörjad behandling. Det är också ett problem att många patienter uppger att de själva får bära stort ansvar för samordningen av sin vård.

Några motionärer har uppmärksammat de här problemen. Därför är det glädjande att regeringen i sin budget för 2016 har avsatt 500 miljoner kronor för insatser inom cancervården, liksom den överenskommelse som man har gjort med SKL om att öka tillgängligheten och minska ojämlikheten.

Det påpekas att nivåstrukturering av cancervården är nödvändig. Det har vi hört länge, och det understryks också av Måns Rosén i hans utredningsrapport *Träning ger färdighet*. Därför finns det anledning att invänta sammanställningen av remissvaren på den utredningen innan riksdagen fattar något beslut om tillkännagivande i den frågan.

Emma Henriksson tog upp frågan om psykisk ohälsa. Det är bara att hålla med. Det är vår tids stora gissel. Det är mycket bekymmersamt att barn och ungdomar i så stor omfattning upplever sig må psykiskt dåligt, och det är ett jättebekymmer att det orsakar så många sjukskrivningar.

Vi socialdemokrater håller med om att det finns mycket mer att göra här. Vi anser dock att tillkännagivandet om detta är att slå in öppna dörrar. Sittande regering prioriterar frågan, liksom den förra regeringen, och har gjort överenskommelser med Sveriges Kommuner och Landsting om stöd och riktade insatser. Vi välkomnar också att en särskild utredare har utsetts som ska stödja arbetet och samordna det på nationell nivå.

Kompetensförsörjning nämnde Emma Henriksson tidigare. Det är också en stor utmaning för hälso- och sjukvården. Det är viktigt att vi kan göra yrket attraktivt och behålla den kompetens som finns i dag.

Det är tillfredsställande att regeringen i budgeten för 2016 har tillskjutit en professionsmiljard som ska göra det möjligt för läkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal att få vara professionella i sin utövning. Göran Stiernstedt påpekar i sin utredning att det är viktigt att personalen får vara professionell i sitt möte med patienten och inte ska detaljstyras av vare sig huvudmän eller staten.

Jag vill också passa på att understryka betydelsen av de insatser som regeringen gör för att möta ohälsa hos de nyanlända svenskarna.

Vi socialdemokrater instämmer också i utskottets ställningstagande när det gäller forskningsinsatser mot posttraumatiskt stressyndrom.

Avslutningsvis måste jag, även om jag vet att jag har överskridit talar-tiden, få ta upp det glädjande besked som regeringen ger i dag – det borde också glädja motionärerna till motion 49 – om att regeringen tar ett initiativ till ett lagförslag som ska möjliggöra att personer som har tvångssteriliserats i samband med sin könskorrigering ska få möjlighet till kompensation för detta.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och ställer mig bakom våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag inte bifall till dem.

Anf. 50 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Vården står inför en rad framtidsutmaningar. De kräver resurser och reformer men också politiskt ledarskap. Det är i mötet mellan patienter och omsorgstagare och välfärdens kärna, vårdens medarbetare, som det varje dag, över hela Sverige, uppstår kvalitet i hälso- och sjukvården. Det är det mötet, den delen av patientens vårdkedja, som vi måste stärka ytterligare och ge reella förutsättningar för att vårdens kvalitet ska kunna stärkas ytterligare.

Herr talman! Moderaterna tar välfärdens utmaningar inom hälso- och sjukvården på största allvar. Vi har därför presenterat ett sextiotol olika förbättringsförslag. Moderaterna och allianspartierna skjuter lite grann den svaga vänsterregeringen framför sig, på det sättet att vi i dag kommer att fatta ett antal beslut där vi stärker cancervården, stärker vården för psykisk ohälsa, inte minst med tanke på digitala hjälpmedel, och stärker vården för posttraumatisk stress.

Det är en ganska svag och viljelös regering som står tomhänt med förslag till Sveriges riksdag. Propositionslistan innehåller inga vårdreformer som krävs för att ta sig an de här vårdutmaningarna. Dessutom är man ganska tydlig – nu senast under tolv minuter – med att tala om att de förbättringsförslag som man har lämnat in till riksdagen inte duger för Socialdemokraterna utan att man ser andra förslag framför sig. Men på riksdagens bord har man ännu inte presenterat dem.

Det är ord, många ord från regeringens företrädare, liksom ord om att man är en samarbetsregering. Det ska man inte visa i ord utan i handling. Men här i riksdagen har vi inte sett denna handling ännu.

Vårdens utmaningar är för stora för att göra partipolitik på. Låt oss diskutera sakinnehållet och de konkreta förslagen. Men då krävs det också att de kommer till riksdagen.

Vårdens utmaningar är flera. I dagens betänkande är det ett par hundra förslag som vi tar ställning. För tids vinnande tänker jag yrka bifall bara till reservation 2, men vi står självklart bakom alla våra reservationer. Nu kommer jag – med tanke på kammarens tid – att lägga tonvikt vid tre utmaningar, men det finns självklart väldigt många fler.

Den första vårdutmaningen landar självklart i att vi fortfarande har för långa väntetider. Euro Health Consumer Index för 2015 konstaterar dessutom att Sverige fortsatt har några av Europas längsta väntetider. Det är oacceptabelt.

Det ska heller inte skilja mellan väntetider. För en som har lungcancer spelar det dessutom roll att vården kommer i rätt tid. Då ska det inte skilja mellan landstinget i Kalmar och landstinget i Dalarna. För den enskilda patienten är det viktigt att staten tar ett tydligt ansvar för att fortsätta jobba med att se till att korta väntetiderna.

Hjärtsjukvården är tre gånger så bra i Katrineholm, Västervik och Jönköping som i till exempel Enköping. Det är inte heller rimligt. Det krävs vårdreformer för att komma till rätta med de vårdutmaningarna.

Den andra vårdutmaning som jag vill ta upp, herr talman, är kanske vårdens viktigaste resurs, nämligen medarbetarna – som slutar. Vi har återigen inför sommaren utmaningar vad gäller sommarvikarier. Man talar om kris. Man stänger vårdavdelningar.

Det krävs en nystart, ett nytt grepp, ett nationellt grepp för att stärka kompetensförsörjningen och personalförsörjningen. Det måste göras med konkreta förslag. Man talar nu om att det under de kommande sju åtta åren kommer att krävas ett par hundra tusen nya medarbetare i vård och omsorg. Då handlar det inte bara om att behålla dem som finns och verkar i dag utan också om att attrahera nya att intressera sig för de här yrkena.

Bristyrkesgrupper som specialistsjuksköterskor, biomedicinska analytiker, patologer och geriatriker är några grupper som man kanske måste sätta en absolut tydlig strategi kring för att se till att också de försörjs inom den svenska hälso- och sjukvården och omsorgen på kort och på lång sikt.

Det krävs ett nationellt häv kring en personalförsörjningsstrategi, och vi måste agera nationellt för att stötta den. Det handlar om vidareutbildning, det handlar om attraktion till yrket, det handlar om karriärutveckling och så vidare. Men låt oss diskutera de konkreta förslagen om hur detta skulle kunna se ut.

Den tredje vårdutmaningen är självklart den ojämlikhet som finns över landet, där bostadsort fortfarande spelar roll för vilken vård man får, vilken överlevnad som man erbjuds och hur det ska se ut. Vi måste fortsätta att stärka patientens rätt och styrka. Det måste vara tydligt när det gäller tillsyn och öppna kvalitetsregister för att patienten ska stärkas i fråga om sin möjlighet att påverka morgondagens hälso- och sjukvård.

Herr talman! Vårdutmaningarna är flera, reformerna desto färre. Det krävs inte bara resurser, utan det krävs reformer och det krävs ett politiskt ledarskap för att göra skillnad. Det är ord, men det är för lite handling.

Låt mig nämna ett exempel. I går besökte statsminister Stefan Löfven en framgångsrik kvinnoenhet – bröststenheten på Linköpings universitetssjukhus. De har lyckats för att de har koncentrerat vården. De har nya arbetssätt, de jobbar med samlad kompetens och de är nu nummer sex i Sverige på att erbjuda både korta väntetider och god vårdkvalitet.

I dag avser Socialdemokraterna att rösta nej till ett förslag om att förbättra, förstärka och koncentrera cancervården. Där ser man tydligt hur ord är en sak och handling en annan.

Jag, Moderaterna och Alliansen anser att vi inte har råd att säga nej till bättre cancervård när det finns goda och tydliga exempel som fungerar. Vi ska göra så oerhört mycket mer.

Herr talman! På regeringens bord finns nu ett antal berörda utredningar, till exempel: *Effektiv vård, Träning ger färdighet – Koncentrera vården för patientens bästa, Fråga patienten – Nya perspektiv i klagomål och tillsyn, Nästa fas i e-hälsoarbetet, Olika vägar till föräldraskap, Trygg och effektiv utskrivning från slutenvård, Organdonation – En livsviktig verksamhet.*

När det gäller till exempel utredningen om organdonation är flertalet av remissinstanserna mycket överens om att det är bra förslag som finns. Men några förslag på riksdagens bord har vi inte sett, trots att vi i dag har 600 som väntar på en njure och närmare 1 000 som väntar på en organdonation i Sverige. De konkreta förslagen finns, och de är remissbehandlade. Men var är förslagen för att vi också ska göra skillnad?

Fortsatt väljer Socialdemokraterna att i Sveriges riksdag säga nej till konkreta förbättringsförslag till hälso- och sjukvården. Det är inte framtidens manér, och det är inte heller sättet att närma sig vårdens utmaningar för framtiden.

Herr talman! Ord räcker inte. Förslagen finns, och nu är det dags att agera. Riksdagen förväntar sig politiskt ledarskap.

Anf. 51 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att konstatera att Cecilia Widegren och Moderaterna ser ungefär samma utmaningar som vi ser i hälso- och sjukvården, och de har funnits under lång tid. Cecilia Widegren har arbetat med hälso- och sjukvård på regionnivå precis som jag har gjort och känner säkert igen problemen.

Cecilia Widegren företräder ett parti som har suttit i regering och har haft åtta år på sig att åtgärda en hel del av detta. Men bekymren kvarstår. Så är det. Nog om det.

Jag uppfattade att Cecilia Widegren vid ett par tillfällen talade om att vi behöver ha diskussioner om detta – kanske en utsträckt hand och att vi kan söka samförstånd i vissa frågor i stället för konflikt. Det behöver vi kanske tydliggöra.

Cecilia Widegren efterlyser reformer och vill föregripa de utredningar som ligger på regeringens bord. Det är inte en särskilt seriös politik, herr talman. Till exempel när det gäller Måns Roséns utredning, *Träning ger färdighet – Koncentrera vården för patientens bästa*, där koncentration i vården förordas väldigt mycket, har remissinstansernas svar alldeles nyligen kommit in och håller på att sammanställas i Regeringskansliet och förslag kommer att komma. Jag tycker att det är seriöst att invänta detta.

Många reformer behövs. Men då krävs det också resurser, och då går det inte an att bara föreslå skattesänkningar om man ska kunna klara dessa reformer.

I Moderaternas förslag till budget 2016 ligger man 2 miljarder 130 miljoner lägre än regeringen i fråga om förslag. Hur ska man klara alla dessa reformer med bara skattesänkningar och med mer än 2 miljarder mindre i budget än regeringen?

Anf. 52 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag ser verkligen fram emot att Anna-Lena Sörenson får gehör på Regeringskansliet för den utsträckta handen när en svag vänsterregering behöver ett mandat i Sveriges riksdag för att genomföra vårdreformer.

Anna-Lena Sörenson kommer att bli påmind om denna debattstund. Det är klart att vi är oerhört angelägna om att ta oss an dessa vårdutmaningar. Då gäller det att inte längre rösta nej till förslagen utan att faktiskt ta sig an dem. Jag ser därför fram emot den utsträckta handen och ska med glädje återkomma till det.

Allianspartierna och Moderaterna tar gärna matchen om mer resurser till välfärden. Under våra regeringsår tillförde vi 57 extra miljarder till svensk välfärd, däribland till den svenska hälso- och sjukvården. Vi prioriterade hälso- och sjukvården under våra år i regeringsställning. Men vi gjorde också någonting mer som den här regeringen inte gör, nämligen att vi inte bara pratade utan genomförde reformer för att stärka patienten, för

att förbättra vårdkvaliteten och för att korta väntetider. Det gav också en del resultat.

Detta gör att vänsterregeringen, precis som Emma Henriksson sa tidigare, nu genomför delar av dessa alliansreformer och har fortsatt med det. En sådan är cancerstrategin. Men nu är det dags att ta nästa steg i cancerstrategin, efter tio år. Då kan man inte säga att man inte har någon idé om det än utan att man går och inväntar vad alliansutredaren eventuellt kommer fram till.

Var inte det som statsministern i går fick uppleva om mer koncentrerad vård som har gett kortare väntetider för patienterna bra? Var det inte tillräckligt bra för att Socialdemokraterna ska kunna säga ja till det i dag?

Anf. 53 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Cecilia Widegren tar upp bröstcancerenheten på universitetssjukhuset i Linköping. Jag har besökt den, och den är ett alldeles utmärkt exempel på hur man genom att koncentrera vården får en bra vårdkedja för patienterna och en effektiv vård.

Det är precis sådana saker som Måns Rosén pekar på i sin utredning. Vi väntar nu på vad remissinstanserna säger om den. Sedan kommer det att komma förslag som jag hoppas inte blir alltför detaljstyrande.

På Linköpings universitetssjukhus har man tagit fram detta. Det är professionen som själv har arbetat fram detta tillsammans med patienterna. Det är ungefär det som krävs i vården.

Göran Stiernstedt är mycket noga med att i sin utredning påpeka att den detaljstyrning som den gamla regeringen ägnade sig åt – man gjorde mycket bra, men det var mycket detaljstyrning – är till förfång för en professionell utveckling och en effektivisering av vården. Vi behöver därför se mer av professionalitet och inte av detaljstyrning.

Herr talman! Cecilia Widegren beskriver hur mycket man satsade på välfärden. Men samtidigt sänkte man skatterna med 140 miljarder. Det motsvarar alla barnbidrag, försvaret och förskolan. Det är en bra jämförelse. Dessutom vet vi att antalet anställda i välfärden minskade under dessa åtta regeringsår, från 34 välfärdsarbetare per 1 000 invånare till 28 välfärdsarbetare per 1 000 invånare. Det är välfärdsarbetarna som upprätthåller välfärden. Det är välfärdsarbetarna och vårdpersonalen som ser till att vi har en bra och effektiv vård som också kan utvecklas när man får vara i fred för detaljstyrning.

Det går an att fråga efter reformer som kommer att komma med hjälp av dessa gedigna och bra utredningar. Men man måste också ha resurser att tillföra. Det går inte när man har 2 miljarder 130 miljoner mindre än regeringen i sin budget.

Anf. 54 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Det är glädjande att Anna-Lena Sörenson ser de goda erfarenheter som finns. Men i dag kommer Anna-Lena Sörenson, tillsammans med Socialdemokraterna, att rösta nej i riksdagen till de goda erfarenheterna. Det är beklagligt. Det handlar om att överföra erfarenheter så att ännu fler kan få den bättre hälso- och sjukvården. Då krävs det att man agerar, att man ser till att det blir möjligt.

Det är beklagligt att orden inte hänger ihop med handling. Det är väl lite symtomatiskt för en regering som inte kom in med någon form av vårdreform. I dag står man och väntar på remissrundor – det är det Anna-Lena Sörenson uttrycker – från de statliga utredningar som alliansregeringen tillsatte. Men vad vill den här regeringen själv? Vad vill ni göra för att ta er an vårdutmaningarna?

Vi kommer absolut att fortsätta lägga förbättringsförslag på riksdagens bord. Men det framkommer inte någonstans vad Socialdemokraterna själva vill göra för att ta sig an vårdutmaningarna. Jo, man återkommer till en sak – mer resurser.

Jag upprepar gärna vad vi gjorde under vår tid i regeringsställning. Vi prioriterade nya resurser till svensk välfärd. Det var behövligt. Men då krävs det också att fler är i arbete, för att vi ska få mer resurser till välfärden. Därav krävs också jobbreformer.

Det går att vänta. Det går att se. Det går att starta utredningar. Det går att ha kaffemöten. Men det är först när förslagen kommer på riksdagens bord som det blir reell skillnad och verklighet.

I dag säger Socialdemokraterna nej till förbättringsförslag. Jag hoppas att Socialdemokraterna kommer att säga ja till förbättringsförslag i svensk hälso- och sjukvård i framtiden.

Anf. 55 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! I denna debatt ska vi behandla motioner och frågor som rör hälso- och sjukvården. Det är ett område som jag känner lite extra för.

Vi sverigedemokrater anser att hälso- och sjukvården är en mycket viktig byggsten i samhället och välfärden. Ett samhälle utan jämlik och tillgänglig vård av hög kvalitet kan inte kallas för ett välfärdssamhälle. Därför är vi mycket bekymrade över att det kommer rapporter från många orter runt om i landet om att sjukvården är mycket ansträngd. Operationer ställs in, och patienter får vänta på vård och behandling. I Helsingborg i Skåne, som jag kommer från, har man vid flera tillfällen tvingats ställa in canceroperationer, vilket är helt oacceptabelt.

Vi kan också se flera undanträngningseffekter på grund av den stora asylinvandring som har skett den senaste tiden. Ett exempel är Blekinge, där 1 300 kvinnor fick sina cellprovtagningar uppskjutna på grund av att mödravårdens resurser inte räckte till. I Blekinge har antalet inskrivna kvinnor ökat med 10 procent jämfört med föregående år.

Även flera myndigheter har larmat om hur allvarligt läget är inom sjukvården. De pekar på att det finns stora utmaningar och problem kopplade till den stora invandringen. Det leder i förlängningen till att sjukvårdens resurser får svårt att räkka till.

I Socialstyrelsens rapport *Bedömning av läget inom hälso- och sjukvården i landet*, som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap hemställt om, från mars i år skriver man bland annat att situationen är ansträngd. Låt mig citera: ”Analysen som vården gör kan sammanfattas på följande sätt: ”I dagsläget ser vi toppen på isberget och förbereder oss för andra vågen som vi tror kommer i form av behandling och uppföljning av mer kroniska sjukdomar (mot det akuta som vi främst ser idag) och i tredje vågen spekulerar man att habilitering och hjälpmedel kommer få en kraftigt ökad belastning. De sistnämnda är de som idag inte alls anger att de märkt av flyktingvågen men denna vård kommer i senare skede.”

Det är viktigt att vi har den kontexten i bakhuvudet då vi diskuterar sjukvården och att vi inser vilka utmaningar vi kommer att stå inför.

Sverigedemokraterna kommer att fortsätta att komma med konstruktiva förslag för hur vi anser att man kan förbättra och vidareutveckla svensk sjukvård. Jag ska ge några exempel på frågor som vi anser angelägna. Varje år avlider mellan 90 000 och 100 000 personer i Sverige.

Många av dem behöver palliativ vård på ett eller annat sätt. Tillgången till vård i livets slutskede är dock ojämlik över landet. Därför har Socialstyrelsen tagit fram *Nationellt kunskapsstöd för god palliativ vård i livets slutskede*. Det är mycket bra, men det är inte tillräckligt. Den palliativa vården måste bli mer jämlik över landet. Därför har vi föreslagit flera konkreta åtgärder inom detta ytterst viktiga område. Var i landet man bor ska inte vara avgörande för om man ska kunna få värdig vård i livets slutskede.

Vi anser att det är viktigt att Socialstyrelsen får i uppdrag att utarbeta nationella riktlinjer för användning av terminal sedering, för att säkerställa en jämlik palliativ vård i hela landet. I dag finns det som sagt stora skillnader mellan olika orter och sjukhus när det gäller vilken palliativ vård man får i livets slutskede, det vill säga vilken lindring man får och hur man tas om hand.

Vi vill se en utbyggd palliativ vård som kan hjälpa särskilt utsatta patienter med symtomlindring ända in i döden. I svåra fall kan det innebära nedsövning, så kallad terminal sedering. Det ska inte förväxlas med aktiv dödshjälp. Patienten kan i dag själv be om terminal sedering, men läkaren måste i så fall godkänna detta.

Det finns förvisso ett meddelandeblad från 2010 från Socialstyrelsen om vad som gäller vid palliativ sedering. Men det finns ändå stora oklarheter i fråga om hur denna vård kan tillämpas och vilka problem denna åtgärd rymmer. Det skapar onödigt osäkerhet inom sjukvården avseende vad som är tillåten och lämplig behandling att sätta in. Det leder i förlängningen till godtycklighet och beror på vilket sjukhus man vårdas på. Vi anser därför att Socialstyrelsen bör utarbeta nationella riktlinjer. I god och värdig palliativ vård bör en likvärdig terminal sedering ingå.

Herr talman! En annan fråga som mitt parti driver är frågan om psykisk ohälsa. Den är otroligt viktig då det drabbar en stor grupp, såväl de drabbade som anhöriga och hela samhället.

Enligt en ny lägesrapport från Socialstyrelsen, som kom i slutet av mars, står det ganska illa till med den psykiska hälsan i Sverige. Enligt rapporten fortsätter den psykiska ohälsan bland befolkningen att öka, särskilt bland kvinnor i åldrarna 16–24 år.

Uppskattningsvis drabbas 25 procent av befolkningen någon gång i livet av ett ångestsymtom. Trots en generellt god hälsa hos befolkningen har den psykiska ohälsan ökat under en lång period. Psykisk ohälsa räknas i dag som ett av de stora folkhälsoproblemen, och just unga kvinnor är särskilt utsatta. Som en följd av detta ökar också användningen av antidepressiva läkemedel. Även andelen unga kvinnor som vårdas för depression ökar.

Vi anser att personer med psykisk ohälsa ska ha tillgång till jämlik, kunskapsbaserad och säker vård. Så är det tyvärr inte riktigt i dag. Det är därför viktigt att man tydliggör de berörda aktörernas ansvar och skyldigheter, så att ingen faller mellan stolarna. Personer med psykisk ohälsa ska

få hjälp i ett så tidigt skede som möjligt. Det gäller inte minst barn och ungdomar, som är särskilt utsatta.

Rättspsykiatrins organisation är en fråga som också är viktig att driva. Även där ser man enorma ojämlikheter. Vi föreslår att man ska införa ett pilotprojekt vid några vårdenheter. De ska tas över av staten för att senare utvärderas. Faller detta projekt väl ut anser vi att samtliga regionkliniker och vårdenheter bör drivas av staten inom en snar framtid.

Herr talman! Socialstyrelsen har tagit fram nationella riktlinjer för ett flertal sjukdomar och tillstånd. Avsikten är att dessa ska vara ett stöd för sjukvården, vilket de också är. Men problemet är att det finns stora skillnader över landet avseende vilken behandling och vård man får, trots att det finns nationella riktlinjer.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys konstaterar i sin rapport *Lång väg till patientnytta* att de nationella riktlinjerna i viss mån har lett till mer kunskapsbaserad vård. Men de konstaterar också att det saknas brett genomslag och att det finns skillnader i följsamhet mellan lands-tingen.

Något som bekymrar oss är att de riktlinjer som finns inte efterlevs, vilket innebär att sjukvården inte lever upp till kravet på jämlik vård i hela landet, trots de goda intentionerna med de nationella riktlinjerna.

Sålunda finns det alltför stora skillnader för att det ska vara möjligt att hävda att den svenska sjukvården i dag erbjuder en jämlik vård oavsett var i landet man bor. Det gäller även för sjukdomar där det finns nationella riktlinjer.

Vi anser därför att nationella riktlinjer ska bli mer tvingande än vad de är i dag så att vården blir mer likvärdig oavsett var i landet man bor.

Herr talman! Jag vill också nämna några ord om vård till personer som uppehåller sig utan tillstånd här i landet. Vi sverigedemokrater anser inte att man ska förvänta sig att få samma tillgång till sjukvård som svenska medborgare, om man vistas här utan tillstånd. Då talar jag alltså om människor som har fått sin asylrätt prövad, har fått avslag och som vägrar att lämna landet.

Vi anser att dessa personer ska erbjudas akut sjukvård. Vi anser också att man bör utreda möjligheterna att kräva full ersättning för den vård som ges. Här är det också viktigt att påpeka att ingen ska nekas akut sjukvård eller läkemedel på grund av bristande betalningsförmåga. På den punkten kompromissar vi inte.

Det här är egentligen inget konstigt. I våra nordiska grannländer Danmark, Finland, Norge och Island erbjuder man också akut sjukvård.

Slutligen vill jag betona att vi sverigedemokrater värnar om hälso- och sjukvården. Svenska medborgare som har behov av vård ska få en god, jämlik och tillgänglig vård.

Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 25 och 26.

Anf. 56 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Vi har nu lyssnat till företrädare för allianspartierna som har beskrivit hur förfärligt illa det står till i den svenska hälso- och sjukvården – detta efter åtta år med alliansstyre och ytterligare ett nionde år med alliansbudget som den rödgröna regeringen har försökt att hantera efter bästa möjliga förmåga.

Vi har också hört att företrädare för alliansregeringen förväntar sig att alla problem ska vara lösta efter de första tre månaderna med en rödgrön budget på området. Det säger väl en del om debattens nivå. Jag kan inte tolka det som annat än att avståndet till den utsträckta handen bara verkar öka för varje debatt som vi möts i.

Herr talman! Det är inte lätt att komma framåt på det här området. Jag skulle kunna nöja mig med att instämma i Anna-Lena Sörensons anförande och tacka för ordet. Men jag ska väl ändå försöka att fylla ut några minuter här i kammaren.

Socialutskottets betänkande 7 är ett renodlat motionsbetänkande som behandlar många motionsyrkanden. 130 av dessa yrkanden har getts en förenklad behandling. Det är alltså ett mindre antal – 110 stycken – som har sakbehandlats. Det har i betänkandet resulterat i 39 olika beslutspunkter, och till dessa finns det 40 reservationer från oppositionspartierna. Det finns också två reservationer från de rödgrönas sida.

I sådana här motionsbetänkanden blir det ofta ganska spretigt eftersom hälso- och sjukvården är ett så stort område. Här behandlas frågor om riktlinjer för vården, frågor om centralisering, frågor om väntetider och riskbedömningar. Även olika personalfrågor behandlas, till exempel legitimeringskrav och karriärmöjligheter. Vi behandlar också frågor om specifika diagnoser, om organ donation, blodgivning, psykisk ohälsa och en mängd andra saker. Dessutom finns rena organisationsfrågor med.

Många av de frågor som tas upp i motionerna gäller sådant som det till viss del pågår ett arbete med som hanteras av regeringen. I vissa fall förekommer det pågående arbeten som till och med är äldre än motionerna.

En del saker som föreslås i motionerna har sedan motionerna skrevs åtgärdats bland annat genom de överenskommelser som regeringen har gjort med Sveriges Kommuner och Landsting. Bara det pågående arbetet i sig är ett motiv till att avslå många av dessa förslag, och det känner man ju igen som mångårig motionsskrivare här i riksdagen.

Jag har varit oppositionspolitiker så länge att jag ibland till och med kan tycka att det är lite orättvist att motioner bara avslås. Jag har själv fått många motioner avslagna med just den typen av motiveringar att det har tillsatts en utredning eller att det har vidtagits någon annan åtgärd.

Jag kan förstå att det är knepigt att vara motionär. Man upplever att man har påverkat och fått det precis som han har velat, eller en ganska stor del av det som man har velat, och ändå blir motionen avslagen. Det känns lite knepigt ibland.

Många av de reservationer som finns i betänkandet blir på något sätt ett försök från initiativtagarens sida att markera sin roll i processen. Det blir också ett sätt att påverka det fortsatta arbetet. En del av syftet är ju att påverka hur regeringen ska jobba vidare med detta, har vi hört här i debatten.

Det här är första perioden som Miljöpartiet ingår i en regering. För mig som har varit ledamot länge är det här första gången som vi miljöpartister kan se processen från den här sidan. Det är faktiskt rätt intressant att se hur den hanteras när man själv sitter på den sida som avslår motioner med hänvisning till pågående arbete. Jag tycker att det är väldigt lärorikt.

Jag kan bara konstatera att det mesta som efterfrågas i reservationstexterna är sådant som vi ledamöter på regeringssidan – när vi har samtal med departementet, med ministrar och med tjänstemän – faktiskt håller på att arbeta med för att försöka att hitta former för att hantera.

Jag har kunnat konstatera att det inte finns vare sig särskilt många eller särskilt stora konfliktytor i de frågor som tas upp i motionsyrkandena. Det borde alltså kunna vara ett kortare avstånd till den utsträckta handen.

Jag tänkte inte prata så länge den här gången som jag brukar göra – jag brukar få kritik för att jag pratar för länge. Jag ska vara väldigt kortfattad och bara lämna några kommentarer till ett par frågor.

Det handlar framför allt om utredningen om högspecialiserad vård. Den är ännu inte färdigbehandlad av regeringen. Den har remitterats, och det återstår en del arbete att göra. När vi har varit i opposition har vi fått vänta på en seriös och noggrann hantering, även om vi ibland har kritiserat den förra regeringen för att ibland slarva och ha för bråttom. Nu får vi samma kritik här, att vi borde ha gjort detta redan innan utredningen ens hade lämnats till regeringen.

Vi tycker alltså att det är rimligt att riksdagen inväntar det som kommer ut av sammanställningen av remissvar. Man borde låta departementet arbeta med frågan innan man kommer med synpunkter på hur regeringen ska jobba vidare.

När jag tittar tillbaka på hur det var när man satt på andra sidan kan jag förstå att det kanske är nödvändigt att säga så, men vi vill väl alla att det ska vara ett seriöst arbete som leder fram till bra förslag. Då tar det faktiskt tid.

Även när det gäller tillkännagivandet med anledning av motion 2481 känns det som att man i princip slår in öppna dörrar. Den rödgröna regeringen har ju gjort väldigt stora satsningar på och prioriterat vården av psykisk ohälsa hos barn. Det är det som vi tillsammans med landstiget gör allra mest. Att formulera krav på ytterligare satsningar där känns också som att slå in öppna dörrar.

Jag står naturligtvis bakom de två motioner som mitt parti har varit med och skrivit, men för tids vinnande tänker jag inte yrka bifall till dem.

Miljöpartiet arbetar väldigt mycket med att alla i Sverige ska få tillgång till den bästa möjliga vården, även om vi inte direkt är kända för det – det är väl inte vårt profilområde. Vi tycker att det är viktigt att vården ges på saklig grund och att den är kunskapsbaserad och evidensbaserad. Vi tycker att det är viktigt att vården fördelas jämlikt efter behov och att de med störst behov får företräde till vården. Vi jobbar för en sådan utveckling, och vi ser naturligtvis att det finns brister. Speciellt efter en så lång tid med allianspolitik finns det mycket att göra.

Vi samarbetar som parti väldigt brett med nästan alla partier runt om i landet i landsting och kommuner. Jag kan inte riktigt det här, men jag får ofta höra att vi är väldigt duktiga på att hitta samarbeten med olika partikonstellationer i landstingen och kommunerna. Som någon sa tidigare är det ute i verkligheten som det är viktigt att vi gör något, och vi gör mycket där. Vi lyckas göra överenskommelser inom landstingsverksamheten, kommunverksamheten och SKL.

Vi hoppas att vi även här inom riksdagen ska kunna komma så långt som vi har lyckats komma ute i landstingsvärlden och att det ska vara möjligt att göra breda överenskommelser med andra partier även här. Om man inte har breda överenskommelser finns risken att maktskiften leder till förändrade regler som i sin tur genererar behov av nya investeringar och kostnadsökningar. Att byta från den ena lösningen till den andra kostar väldigt mycket pengar inom hälso- och sjukvården.

Vi vill väldigt gärna ha breda överenskommelser, långsiktiga beslut och långsiktigt tänkande inom hälso- och sjukvården. Vi tror att det är jätteviktigt för att vi ska få ned kostnaderna, men framför allt för att de som behöver vården och inte minst de som arbetar i vården, samt även underleverantörer som står för utrustning och sådant, ska känna en trygghet i att de regler som fastslås och de principer som vi har förordnat om gäller långsiktigt. Det leder till högre kvalitet och bättre vård.

Anf. 57 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Frågor om vår hälsa och om den sjukvård som ska finnas när vi behöver använda den i förebyggande eller vårdande syfte är mycket viktiga. Frågorna engagerar, med all rätt, vilket framgår av detta utskotts-
betänkande.

Huvudmännen för sjukvården och dess finansiering och upphandling i Sverige är kommuner, landsting och regioner, medan riksdag och regering mer fastlägger grundläggande principer och regler, anslår en hel del pengar och samordnar. I mycket grova drag är det så.

Riksdagsledamöterna har många synpunkter på hur hälso- och sjukvården kan förbättras. Som Anna-Lena Sörenson sa är det här ett av de områden som engagerar mest i riksdagen. Därför behandlar vi här en mängd olika frågor från 240 olika motionsyrkanden från den allmänna motionstiden under de två senaste åren.

Det är glädjande att utskottet ställer sig bakom en motion från de fyra allianspartierna om att regeringen under 2016 bör ta nödvändiga initiativ till att påbörja arbetet med att samla viss avancerad cancervård till ett mindre antal sjukhus för att därigenom höja kvaliteten i vården. Bakgrunden till detta är att utvärderingar visar på stora regionala skillnader inom cancervården. Genom att öka de riktade resurserna och samla kompetensen skulle man kunna stärka jämlikheten och kvaliteten i cancervården. Cecilia Widegren hänvisar till goda exempel från Linköping. Det finns många sådana.

Inom området kompetensförsörjning och personalfrågor har Centerpartiet två viktiga motionsyrkanden som jag tänkte belysa lite djupare. Tyvärr har utskottet inte ställt sig bakom dem, varför vi har reserverat oss.

Den ena motionen handlar om stafettläkare. En stafettläkare eller hyrläkare är en läkare, oftast allmänläkare, som tillfälligt arbetar på en vårdcentral eller annan medicinsk enhet för att fylla vakanser som inte kunnat tillsättas med fast personal. Stafettläkare förekommer ofta i glesbygd. Beteckningen syftar på att dessa läkare inte arbetar så länge att de skapar någon närmare relation till patienterna innan de drar vidare till nästa plats. Därtill kostar de betydligt mer.

På flera håll i landet finns stora problem med bemanning inom vården, vilket resulterar i att landstingen tvingas anlita stafettläkare. Detta är en nödvändighet för att klara bemanningen och förekommer allt oftare. Följden är höga kostnader och bristande kontinuitet för patienterna.

Det frekventa användandet av hyrläkare är egentligen ett hot mot kvaliteten och skapar osäkerhet för patienterna. På många vårdcentraler där man använder stafettläkare byts de ut med korta intervall. Det kan få allvarliga konsekvenser, som exempelvis bristande samordning och en splittrad läkemedelsförskrivning.

Trots att frågan diskuterats under många år har inga verkningsfulla åtgärder presenterats för hur kostnaderna för stafettläkarna ska kunna minska. Det är uppenbart att det krävs krafttag för att uppnå förändring. Eftersom stafettläkare saknar fast arbetsgivare med ansvar för kompetensutveckling vill Centerpartiet se över möjligheten för stafettläkare att genom regelbunden kunskapsprövning visa att de tillgodoser kravet på regelbunden fortbildning.

Vår andra motion och reservation handlar om nationell samordning av specialistläkarkompetens. Bristen på specialistläkare är ett problem som växer i takt med de stora pensionsavgångar som nu sker. Särskilt i landets glesbefolkade delar blir specialistläkarbristen allt påtagligare. Trots att läkarutbildningen har byggts ut med fler platser under senare år kvarstår problemen.

Centerpartiet anser därför att staten måste ta ett tydligare ansvar för planering och samordning beträffande behovet av läkare. Därför menar vi att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att inrätta en nationell samordning som bedömer tillgång och efterfrågan på läkare.

Dessa två frågor har jag gått in i lite djupare. I övrigt behandlas, som framgått av debatten, många mycket viktiga frågor i betänkandet, till exempel om psykisk ohälsa och vård i livets slutskede. Tidigare talare har lyft fram andra frågor. Vi kommer att återkomma till dessa frågor i olika sammanhang framöver.

Jag står bakom utskottets förslag i betänkandet under de många punkter där Centerpartiet inte har någon reservation. Jag står också bakom de reservationer som Centerpartiet har men yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation nr 20.

Anf. 58 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Staffan Danielsson håller i sitt anförande en ton som lovar mycket vad gäller möjligheten för oss att hitta breda samförståndslösningar. Det känns som att vi har en gemensam värdegrund när det gäller hälso- och sjukvården och dess viktiga roll i den svenska modellen.

I sitt anförande talar Staffan Danielsson om stafettläkare och de utmaningar och bekymmer som behovet av att använda sig av stafettpersonal av olika slag för med sig. Min tanke är att detta mynnar ut i att landstingen och regionerna behöver ha bättre stöd och bättre resurser. Jag måste fråga Staffan Danielsson hur det är förenligt med skattesänkningar, som egentligen är det Centerpartiet föreslår när det gäller välfärden, och en minskning av hälso- och sjukvårdens resurser med 2,48 miljarder. Det återstår att förklara.

Jag tycker att Staffan Danielssons anförande innehåller väldigt mycket bra. Det känns som sagt att vi är överens om mycket. Men hur ska allt betalas?

Sedan talade Staffan Danielsson om koncentration av cancervården, som vi också står bakom. Men vi vill gärna på ett seriöst sätt invänta utredaren. Utredaren är nog med att i sin rapport tala om att det kommer att bli väldigt svårt att genomföra om vi inte får en regionindelning med färre regioner, en nivåstrukturering av cancersjukvården och en koncentration till sjukhusen.

Min fråga är: Är Staffan Danielsson beredd att i Alliansen verka för att vi får en regionindelning, vilket är en förutsättning för att en sådan koncentration ska komma till stånd?

Anf. 59 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Regionindelning ligger möjligen i gränslandet för dagens debatt. Min uppfattning är det som Centern har förespråkat. Det har bäring på en bra hälso- och sjukvård som ofta kräver mer resurser. Sverige behöver en reform som ger färre och större regioner. Det gör att man kan hantera sina ärenden i ett större område och dra makt och inflytande från Stockholm till regionerna.

Jag hoppas verkligen själv på det. Vi är båda politiker från Östergötland. Östergötland kan tyckas vara en stor region, men vi är mycket mindre som region än Skåne och Västra Götaland. Vi ser att man har större möjligheter att hantera sina åtaganden där. Jag hoppas att det blir en regionreform under den här mandatperioden. Det tror jag är viktigt för bland annat hälso- och sjukvården.

Sverige är ett rikt land i norra delen av Europa. Vi är ett välfärdsland, och vi har en bra hälso- och sjukvård som vi i mycket är överens om. Sedan behöver vi förbättra den. Det finns brister, och dem diskuterar vi här i dag.

Det som ger resurser till sjukvården är tillväxt i Sverige, konkurrenskraft och företag som klarar de allt större utmaningarna i konkurrensen på världsmarknaden. Sverige är ett av de länder i världen som har högst beskattning av arbete. Det kan hämma vår tillväxt. Det är därför som det var nödvändigt att sänka skatterna för vanliga människor med jobbskatteavdrag. Jag har inte sett några förslag från Socialdemokraterna att riva upp detta, utan vi är rätt överens om att det var nödvändigt.

Det som framför allt ger resurser till sjukvården är när skatteintäkten ökar och när jobben blir fler. Därigenom kan vi i kommuner, regioner och landsting och på statsnivå få mer resurser. Det fick vi under alliansåren.

Anf. 60 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Det är tillfredsställande att höra att Staffan Danielsson ställer sig bakom förslagen om en regionindelning. Jag hoppas också att han kommer att verka för det i allianssammanhang så att vi får en bred uppslutning kring det. Det är en förutsättning för att vi ska kunna klara nivåstruktureringen av inte bara cancervården utan också den högspecialiserade vården så att vi kan garantera en jämlik vård av högsta kvalitet till alla invånare i landet.

Staffan Danielsson talar om att tillväxten har betydelse för välfärden och välfärdens utveckling. Självklart är det så. Det är då roligt att konstatera att Sverige just nu går bra. Det är över 4 procents tillväxt. Jag tror att vi är sjätte landet i världen när det gäller tillväxt, och arbetslösheten sjunker. Det kan då vara på sin plats att höra om Staffan Danielsson under arbetet för en ny budget i höst kommer att verka för mer resurser till välfärdsområdet och framför allt till hälso- och sjukvården.

Den förra regeringen sänkte skatter med 140 miljarder. Det ledde till att vi har betydligt färre som arbetar i välfärden och i den offentligt finansierade vården i dag än vad vi hade under perioden före alliansregeringens tillträde 2006. En summa på 140 miljarder motsvarar som sagt barnbidraget, förskolan och försvaret.

Anf. 61 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Vi har egentligen gjort en regionreform för Skåne, Stockholm och Västergötland. De har stora, moderna och kraftfulla regioner. Nu är det övriga delen av Sverige som vi diskuterar.

Det finns ett förslag, och det diskuteras nu. Vi får se var det slutliga förslaget landar. Det kan bli justeringar. Kanske någon region kan lyckas kämpa sig till en specialbehandling. Det får vi se. Men att det behövs en reform och att den behöver beslutas under den här mandatperioden är min uppfattning. Jag brukar säga att jag är 68 år och har diskuterat den här frågan länge. Jag vill inte hålla på att diskutera den i tio år till. Det är inte så stor mening med det om man inte kommer till skott ibland. Vi borde kunna göra det.

Sverige går jättebra nu. Jan Lindholm gav svaret på varför Sverige går bra. Det är åtta års framgångsrik allianspolitik och ett nionde år med alliansbudget som blommar ut i väldigt bra förutsättningar. Jag hoppas att nuvarande regering kan förvalta detta. Jag är orolig för att förslagen leder lite åt fel håll. Men jag gläds självfallet över att Sverige går bra. Vi har stora utmaningar på olika områden, och så vidare.

Återigen: Visst har skatterna för vanliga människor i Sverige sänkts med 140 miljarder så att vi inte är etta utan kanske trea i världen i högt skattetryck. Socialdemokraterna var emot alla de skattesänkningarna. Men jag har inte sett några förslag från regeringen om att de ska återställas. Vi var överens om den budget vi har.

Genom skattesänkningar för människor och företag går Sverige bra. Det ger ökade resurser även till sjukvård och så vidare. Det är som ett trolleri, Anna-Lena Sörenson, som jag gärna ska diskutera djupare med dig senare.

Anf. 62 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Hur bygger vi en jämlik vård? Hur skapar vi allas rätt till hälsa? Det gäller även för de grupper som står längst bort. Den här debatten måste kopplas ihop med de satsningar som regeringen har gjort tillsammans med Vänsterpartiet under mandatperioden fram till nu. Vi talar om fri mammografi på förlossningsvården, psykisk hälsa, fria preventivmedel och riktade insatser för att nå de kvinnor som har sämre hälsa än genomsnittet.

Hälsa handlar så mycket om klass och kön. Vänstern vill lyfta fram jämlik hälsa, en feministisk hälso- och sjukvård, eftersom kvinnor generellt har sämre hälsa, specifikt om de har kort utbildning. Vi är stolta över de frågor vi har förhandlat in på området. Det gäller specifikt de 10 miljarder som går till välfärden och som nu också trillar in i sjukvården. Det är behövligt.

Före detta Alliansen kan lägga fram fantastiska motioner i opposition. De valde i regeringsställning att satsa på skattesänkningar med 140 miljarder. Så byggs ingen välfärd, och så byggs ingen jämlik vård.

Nu lyfter jag fram våra motioner och väljer de motioner som handlar om psykisk hälsa, könsstympling och transpersoner. Det är frågor som har bäring på stigmatisering, skuld och skam. Låt oss få bort det.

Antalet personer som tar sina liv är mer än tre gånger så stort som antalet dödade i trafiken. Nästan 1 500 personer tar sitt liv varje år. Det är 3–4 självmord per dygn. Det är 150 unga under 24 år som tar sitt liv i Sverige varje år. Det gör självmord till den vanligaste dödsorsaken i den åldersgruppen.

Det finns ungefär tio närstående efterlevande som får det svåra, traumatiska beskedet att någon i deras närhet har tagit sitt liv. Ett stöd till anhöriga är oerhört viktigt för att förebygga självmord just bland anhöriga. I dag är det närmast en slump om en anhörig får hjälp och stöd. Det behöver tas fram ett nationellt program för stöd till efterlevande till den som tagit sitt liv.

Den psykiska ohälsan ökar. Det har många talat om här i salen redan. Det drabbar specifikt unga kvinnor, men också män. Psykisk ohälsa kan drabba vem som helst. Unga och gamla, kvinnor och män, människor med olika etnisk bakgrund, människor med olika social bakgrund – alla kan drabbas av psykisk ohälsa eller sjukdom, och det kan få livslånga konsekvenser.

Psykiska sjukdomar står för en dryg tredjedel av sjukförsäkringskostnaderna. Det är ganska mycket. Vänsterpartiet har tillsammans med regeringen presenterat en stor satsning på psykisk hälsa riktad till unga. Jag vill påminna om det när vi sitter i den här salen.

Sverige har ratificerat barnkonventionen. Där står tydligt att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Barn ska inte riskera att behandlas olika beroende på var i landet de råkar bo. Det sker i dag. Det är inte heller rimligt att barn ska vårdas tillsammans med vuxna, vilket de gör i dag då lagstiftningen inte gör skillnad på barn och vuxna i tvångsåtgärder. Inte alla landsting har i dag slutenvårdsplatser inom barn- och ungdomspsykiatri, och det gör att barn och unga ibland vårdas med vuxna.

Regeringen bör utreda hur barns och ungas rättigheter inom tvångsvården tas till vara. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna. Jag yrkar bifall till reservation 13.

Tvångsvård kan vara nödvändig och livsavgörande men är också ett stort ingrepp i den enskildes integritet. Frivillig vård är det som i första hand ska användas så länge som möjligt. Brukarorganisationerna vittnar och berättar dock i dag om att det finns ett slentriantvång inom psykiatri. Det är viktigt att patienterna informeras om att beslut om tvång kan överklagas. Över huvud taget måste patienter inom psykiatri uppgraderas. Det gäller hela psykiatri.

Socialstyrelsen uppskattar att ungefär 38 000 flickor och kvinnor i Sverige har varit utsatta för könsstympning. Det sätter oerhört djupa spår hos flickor och kvinnor. 2 miljoner flickor per år könsstympas i världen. Det får oerhörda konsekvenser för deras liv – fysiskt lidande efter ett övergrepp som handlar om att slå vakt om flickors oskuld.

Socialstyrelsen har kartlagt vilken kunskap om kvinnlig könsstympning som finns inom primärvården och andra delar av hälso- och sjukvården. Den är dessvärre inte på topp. Man har också tittat på vilka förutsättningar personal har för att arbeta förebyggande mot kvinnlig könsstympning och för att respektfullt bemöta flickor och kvinnor som har blivit utsatta för ingreppen.

Norrköping har jobbat bra och progressivt med frågan. Det innebär bland annat att personal som jobbar inom skola och skolhälsovård får särskild utbildning. I detta sammanhang har man hittat 60 elever i Norrköping som har könsstympats. Man frågar då inte enskilda flickor om de har könsstympats, utan i stället tillfrågas alla flickor i en viss åldersgrupp om de har varit utsatta för olika typer av övergrepp. Det är så man får fram kunskapen. Ingen ska känna sig stigmatiserad.

Utbildning om könsstympning måste också ge kunskap om sexualitet så att kvinnor som har blivit utsatta för könsstympning kan uppnå högsta möjliga sexuella hälsa. Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram riktlinjer för utbildning om könsstympning för personal inom hälso- och sjukvården, skolan och skolhälsovården.

År 2015 presenterades den hittills största studien om transpersoners livssituation. Det var en deppig läsning. Var tredje transperson har övervägt att ta sitt liv det senaste året. Varannan transperson har utsatts för trakasserier de senaste tre månaderna och undvikit dagliga aktiviteter på grund av rädsla och diskriminering.

Sverige är fortfarande ett land där priset är högt för den som utmanar normer för kön och könsuttryck. Normerna syns även i lagstiftningen. Sverige är ett land med ålderdomliga regler som skapar problem i transpersoners vardag, cementerar konservativa normer och skapar ohälsa. Faktum är att länder som Colombia, Irland och Nepal i delar har kommit längre än Sverige när det kommer till transpersoners legala rättigheter. Det trodde ni kanske inte. Det är ganska skämmigt för Sverige. Vi kan bättre.

Processen för att ändra juridiskt kön och få könskorrigering är komplicerad. Det är långa väntetider, orimliga krav och ibland bristande bemötande som skapar just ohälsa. Argentina och Malta har avskaffat alla krav vid värdering av juridiskt kön. Vänsterpartiet vill gå samma väg. Låt varje individ själv bestämma över sitt juridiska kön, och gör ändring av juridiskt kön till en vanlig administrativ fråga!

Vi behöver också avskaffa dagens 18-årsgräns för ändring av juridiskt kön och könskorrigering. Det måste vara individens behov som styr vem som ska få vård och vem som behöver det. En modern könstillhörighetslag som utgår från verkligheten är vad Sverige behöver.

Fram till 2013 tvångssteriliserades transpersoner i Sverige. Det innebär att drygt 800 transpersoner tvångssteriliserades under tidigare lagstiftning. Tvångssteriliseringarna av transpersoner är fortfarande ett öppet sår och har skapat stort lidande. Ett första steg borde därför vara att ge Sveriges transpersoner en officiell ursäkt och skadestånd. Och i morse kom det, så väl tajmat att jag inte kunde ha gjort det bättre själv: Stadsrådet Wikström

proklamerar en lagändring från den 1 juli 2018 som öppnar dörren för detta. Det är en seger för alla de organisationer och partier som jobbar med frågan.

Vi i Vänstern går dock alltid före. Därför yrkar jag att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en offentlig ursäkt ges till de transpersoner som har tvångssteriliserats och att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Jag yrkar bifall till reservation 41. För tids vinnande yrkar jag inte bifall till våra övriga reservationer, men jag står ändå bakom dem.

Anf. 63 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Detta är ett motionsbetänkande som spänner brett över hälso- och sjukvården. Jag tänker ta upp två motioner som Liberalerna står bakom och sedan komma med en mer allmän syn på styrningen av hälso- och sjukvården med de tre huvudmän – staten, landstingen och kommunerna – som är inblandade.

Den första motionen återfinns i reservation 27 under punkt 24, som jag yrkar bifall till. Övriga reservationer som Liberalerna har skrivit avstår jag från att yrka bifall till, men vi står naturligtvis bakom dem.

Reservation 27 handlar om värdigt slut för åsrika människor som bor i vård- och omsorgsboenden eller särskilda boenden. Det gäller naturligtvis för människor i hälso- och sjukvården i övrigt också. Läkarsällskapet har satt upp etiska principer för hur man ska säkra självbestämmandet hos människor som är på väg att avsluta sina liv. Detta används till viss del i själva sjukvården. Det finns i den palliativa vården, som tyvärr inte är helt utbyggd och helt till fyllest i hela landet.

Men det finns mycket mer att göra inom äldreården och äldreomsorgen, särskilt i vård- och omsorgsboendena. När man kommer till ett sådant boende är man mycket sjuk och behöver mycket omsorg. Då är det viktigt att personalen förvissar sig om hur Anna eller Gustav vill ha det under sin tid där och hur de ser på den vård, omsorg och hälso- och sjukvård som de erbjuds. Vill de ha den, eller vill de tacka nej till den och kanske nöja sig med en god omsorg?

Det här fordrar kunskap hos personalen om den vård och omsorg som man kan ge i boendena. Man ska inte skicka dessa mycket sköra personer till akuten när man skulle kunna ge vården och omsorgen lika väl i boendena. Det ska finnas tillgång till läkare och sjuksköterskor med den utbildning som krävs.

Det krävs också utbildning av anhöriga när det gäller vad man kan erbjuda i boendena så att de inte ska gripas av panik och själva ringa efter ambulans därför att de tror att det blir bättre på akutmottagningen. Det är detta vi helst vill ha en statlig utredning om. Statliga utredningar och sedan ett beslutsfattande på riksnivå, av riksdagen, blir en mycket kraftfullare avsändare än allmänna råd och sådant.

Den andra motion jag tar upp är den som jag med glädje ser har landat i ett tillkännagivande. Det handlar om att vi ska få fram mer kunskap om hur vi bäst hjälper människor som har varit utsatta för tortyr och krigshändelser och som kommer att utveckla så kallat posttraumatiskt stressyndrom.

Prot. 2015/16:99
27 april

*Hälso- och
sjukvårdsfrågor*

Röda Korset och en del andra har gjort fantastiska insatser här, men de efterlyser själva evidensbaserade behandlingsmetoder. Sådana saknas, även internationellt – jag har försökt djupdyka i litteraturen. Det är alltså mycket tillfredsställande att det nu blir ett tillkännagivande.

Sedan vill jag ta upp mer allmänna synpunkter. Regeringar, oavsett vilken färg de har haft, har försökt öka likvärdigheten, jämlikheten, i vården. Härifrån riksdagen har vi försökt stärka statens inflytande och samordningen av insatserna. Det här har Liberalerna varit pådrivande för både i regering och i opposition.

Men när det gäller att den nationella styrningen ska få genomslagskraft så som regering och riksdag vill har det gått så där. Det senaste exemplet, som vi hade uppe till debatt häromveckan, var vår lag om assisterad befruktning för ensamstående som nu fastnar på landstingsnivå. Från landstingens utgångspunkt går den statliga styrningen ibland på tvärs mot deras lokala styrning. Detsamma gäller för regioner och kommuner.

Det här leder till ett oönskat dubbelkommando. Jag har hört landstingsråd säga att de här statliga pengarna är förgiftade pengar som styr verksamheten de har planerat åt fel håll. Det här skapar problem, inte minst för patienterna. Det tycker jag kommer fram tydligt i betänkandet.

Idéerna till många av motionerna har inte kommit direkt från oss riksdagsledamöter utan från medborgare som skickar oss underlag till motioner. Sedan skriver vi motioner för att lyfta fram problemet. Det är klart att avsändarna uttalar besvikelse när det hela blir avslaget. Jag försöker trösta dem med att 99 procent av motionerna i det här huset blir avslagna men att vi verkar för att deras önskemål ska tillgodoses på andra sätt.

Det vi i Liberalerna har landat i är att vi behöver en bred och förutsättningslös diskussion om hur styrningen av sjukvården ska ske. Vi ser en möjlighet till statlig styrning, men det måste genomföras efter mycket ordentlig utredning och genomgång av hur det har gått i Danmark och Norge. Vi måste få fram en bra ansvarsfördelning för att använda våra resurser rätt.

Här kommer Göran Stiernstedts, Måns Roséns och andra utredningar in som mycket viktiga delar. Jag har en viss förståelse för fördröjningen av vissa propositioner, för de här utredningarna hänger ihop. Om man rusar på för fort och går till beslut om en av dem kanske det inte stämmer när man ska gå till beslut om någon av de andra. En signal till regeringen är alltså att gå igenom var de här utredningarna krokas arm. Det har ni kanske redan tänkt på.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.44 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 april

MJU14 Vattenvård

Punkt 1 (Havsmiljöarbetet)

1. utskottet

2. res. 1 (C, M, L, KD)

Votering:

188 för utskottet

127 för res. 1

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 44 SD, 21 MP, 19 V

För res. 1: 75 M, 20 C, 18 L, 14 KD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Havsplanering)

1. utskottet

2. res. 2 (L)

Votering:

297 för utskottet

18 för res. 2

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 44 SD, 21 MP, 20 C, 19 V, 14 KD

För res. 2: 18 L

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Syresättning av Östersjön)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

Votering:

270 för utskottet

44 för res. 6

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 74 M, 21 MP, 20 C, 19 V, 18 L, 14 KD

För res. 6: 44 SD

Frånvarande: 9 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2015/16:99
27 april

Punkt 8 (Strandstädning)

1. utskottet

2. res. 7 (M)

Votering:

240 för utskottet

75 för res. 7

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 44 SD, 21 MP, 20 C, 19 V, 18 L, 14 KD

För res. 7: 75 M

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 9 (Vattendirektivet)

1. utskottet

2. res. 8 (V)

Votering:

294 för utskottet

19 för res. 8

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 44 SD, 21 MP, 20 C, 17 L, 14 KD

För res. 8: 19 V

Frånvarande: 10 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 14 (Levande sjöar och vattendrag m.m.)

1. utskottet

2. res. 11 (C)

Votering:

294 för utskottet

20 för res. 11

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 44 SD, 21 MP, 19 V, 17 L, 14 KD

För res. 11: 20 C

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU15 Livsmedelspolitik

Punkt 1 (Livsmedelsstrategin)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (C)

4. res. 3 (KD)

Förberedande votering 1:

21 för res. 2

15 för res. 3

278 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

46 för res. 1

20 för res. 2

249 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

237 för utskottet

43 för res. 1

34 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 21 MP, 19 V, 18 L

För res. 1: 43 SD

Avstod: 20 C, 14 KD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 5 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Konkurrens och export)

1. utskottet

2. res. 4 (C, M, L, KD)

Votering:

144 för utskottet

126 för res. 4

44 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 21 MP, 19 V

För res. 4: 74 M, 20 C, 18 L, 14 KD

Avstod: 44 SD

Frånvarande: 9 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2015/16:99

27 april

Prot. 2015/16:99
27 april

Punkt 3 (Exportportal)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

Votering:

240 för utskottet

75 för res. 6

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 44 SD, 21 MP, 20 C, 19 V, 18 L, 14 KD

För res. 6: 75 M

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU42 Extra ändringsbudget för 2016 – Ändring av rätten till bistånd för vissa utlänningar

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

44 för res. 1

19 för res. 2

252 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

252 för utskottet

44 för res. 1

19 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 21 MP, 20 C, 18 L, 14 KD

För res. 1: 44 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

FiU23 Riksbankens förvaltning 2015

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU27 Riksrevisionens årsredovisning för 2015

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU29 Interimistiska beslut vid överprövning av upphandlingar

1. utskottet

2. res. 1 (M, C)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

94 för res. 1

45 för res. 2

176 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

176 för utskottet

138 för res. 1

1 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 21 MP, 19 V, 18 L, 14 KD

För res. 1: 75 M, 43 SD, 20 C

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2015/16:99

27 april

FiU33 Effektivare uppdatering av lägenhetsregistret

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU23 Skatteavtal mellan Sverige och Saudiarabien

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU24 Informationsutbytesavtal med Förenade Arabemiraten

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU15 Genomförande av radioutrustningsdirektivet

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU15 Högskolan*Punkt 8 (Lärosätessamarbeten)*

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

Votering:

187 för utskottet

44 för res. 9

77 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 20 MP, 18 C, 18 V, 17 L, 14 KD

För res. 9: 44 SD

Avstod: 1 S, 75 M, 1 C

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Punkt 9 (Högre utbildning i hela landet)

1. utskottet

2. res. 10 (C)

Votering:

294 för utskottet

20 för res. 10

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 74 M, 44 SD, 21 MP, 19 V, 18 L, 14 KD

För res. 10: 20 C

Frånvarande: 9 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 18 (Krav vid antagning till lärarutbildningen)

1. utskottet

2. res. 24 (KD)

Votering:

256 för utskottet

15 för res. 24

43 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 1 SD, 21 MP, 19 C, 19 V, 18 L

För res. 24: 1 C, 14 KD

Avstod: 43 SD

Frånvarande: 10 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 19 (Lärarutbildningens innehåll)

1. utskottet

2. res. 25 (M)

Votering:

182 för utskottet

76 för res. 25

57 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 21 MP, 20 C, 19 V, 18 L

För res. 25: 75 M, 1 SD

Avstod: 43 SD, 14 KD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 20 (Fler vägar till läraryrket)

1. utskottet

2. res. 28 (L, M, C, KD)

Votering:

188 för utskottet

127 för res. 28

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 44 SD, 21 MP, 19 V

För res. 28: 75 M, 20 C, 18 L, 14 KD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 26 (Arbetslivsanknytning)

1. utskottet

2. res. 34 (SD)

Votering:

250 för utskottet

44 för res. 34

20 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 20 MP, 19 V, 18 L, 14 KD

För res. 34: 44 SD

Avstod: 20 C

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 5 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU7 Hälso- och sjukvårdsfrågor

Punkt 3 (Vård av personer med kroniska sjukdomar)

1. utskottet

2. res. 2 (KD, M, C, L)

Votering:

188 för utskottet

127 för res. 2

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 44 SD, 21 MP, 19 V

För res. 2: 75 M, 20 C, 18 L, 14 KD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 13 (Psykiatrisk tvångsvård)

1. utskottet

2. res. 13 (V)

Votering:

295 för utskottet

19 för res. 13

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 44 SD, 20 MP, 20 C, 18 L, 14 KD

För res. 13: 19 V

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 5 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2015/16:99
27 april

Punkt 16 (Övriga personal- och kompetensfrågor)

1. utskottet
2. res. 20 (L, C)

Votering:

187 för utskottet

38 för res. 20

90 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 44 SD, 20 MP, 19 V

För res. 20: 20 C, 18 L

Avstod: 75 M, 1 MP, 14 KD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 20 (Hälso- och sjukvård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd)

1. utskottet
2. res. 25 (SD)

Votering:

269 för utskottet

44 för res. 25

1 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 73 M, 21 MP, 20 C, 19 V, 18 L, 14 KD

För res. 25: 44 SD

Avstod: 1 M

Frånvarande: 9 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Punkt 24 (Vård i livets slutskede)

1. utskottet
2. res. 26 (KD, SD)
3. res. 27 (L)

Förberedande votering:

61 för res. 26

18 för res. 27

235 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 26.

Huvudvotering:

238 för utskottet

58 för res. 26

17 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 103 S, 75 M, 21 MP, 20 C, 19 V
För res. 26: 44 SD, 14 KD
Avstod: 17 L
Frånvarande: 10 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2015/16:99
27 april

Punkt 38 (Konstillhörighet)

1. utskottet

2. res. 41 (V)

Votering:

278 för utskottet

19 för res. 41

17 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 44 SD, 21 MP, 20 C, 1 L, 14 KD

För res. 41: 19 V

Avstod: 17 L

Frånvarande: 10 S, 9 M, 4 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 26 april

2015/16:592 Förbandsverksamheten vid Eksjö garnison

av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:593 Unesco-resolution om Tempelberget och Klagomuren

av *Sofia Damm* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:594 Inriktningen för skydd av skog

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:595 Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 26 april

2015/16:1143 Ny nationell cancerstrategi

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1144 Statsrådet Ibrahim Baylans resa till Turkiet och Iran

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:1145 Mänskliga rättigheter i Chile

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1146 Telias försäljning av Ncell

av *Birger Lahti* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:1147 Mjökproduktion i Norrland

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 26 april

2015/16:1052 Skev konkurrens som drabbar svenska lantbrukare

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1071 Hot mot svensk lökodling

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1109 Växtskyddsmedel i jordbruk och trädgårdsnäring

av *Anders Forsberg* (SD)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:1111 Naturbruksgymnasisters förutsättningar

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:1114 Val av gymnasieprogram

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:1115 Statsbidrag för läxhjälp

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:1126 Trygghet för alla elever

av *Gunilla Nordgren* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med § 15
anf. 23 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 56 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.44 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Val av ställföreträdande justitieombudsmän	1
§ 2 Avsägelse	2
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	3
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 6 Ärenden för bordläggning	3
§ 7 Extra ändringsbudget för 2016 – Ändring av rätten till bistånd för vissa utlännningar	3
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU42	3
Anf. 1 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	3
Anf. 2 HÅKAN SVENNELING (V)	5
Anf. 3 FREDRIK OLOVSSON (S)	7
(Beslut fattades under § 18.)	7
§ 8 Riksbankens förvaltning 2015	8
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU23	8
Anf. 4 INGELA NYLUND WATZ (S).....	8
Anf. 5 CARL SCHLYTER (MP).....	9
Anf. 6 JÖRGEN ANDERSSON (M)	10
Anf. 7 INGELA NYLUND WATZ (S) replik	13
Anf. 8 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik.....	13
Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S) replik	14
Anf. 10 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik	14
(Beslut fattades under § 18.)	15
§ 9 Riksrevisionens årsredovisning för 2015	15
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU27	15
(Beslut fattades under § 18.)	15
§ 10 Interimistiska beslut vid överprövning av upphandlingar	15
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU29	15
Anf. 11 MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	15
Anf. 12 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	17
Anf. 13 MONICA GREEN (S)	18
(Beslut fattades under § 18.)	19
§ 11 Effektivare uppdatering av lägenhetsregistret.....	19
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU33	19
(Beslut fattades under § 18.)	19
§ 12 Skatteavtal mellan Sverige och Saudiarabien	19
Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU23	19
(Beslut fattades under § 18.)	19
§ 13 Informationsutbytesavtal med Förenade Arabemiraten	20
Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU24	20
(Beslut fattades under § 18.)	20
§ 14 Genomförande av radioutrustningsdirektivet	20
Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU15	20
(Beslut fattades under § 18.)	20
§ 15 Högskolan.....	20
Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:Ubu15.....	20
Anf. 14 BETTY MALMBERG (M).....	20

Anf. 15	ROBERT STENKVIST (SD)	23
Anf. 16	BETTY MALMBERG (M) replik	25
Anf. 17	ROBERT STENKVIST (SD) replik	25
Anf. 18	BETTY MALMBERG (M) replik	26
Anf. 19	ROBERT STENKVIST (SD) replik	26
Anf. 20	FREDRIK CHRISTENSSON (C)	27
Anf. 21	CHRISTER NYLANDER (L)	29
Anf. 22	ANNIKA ECLUND (KD)	31
Anf. 23	THOMAS STRAND (S)	33
Anf. 24	BETTY MALMBERG (M) replik	36
Anf. 25	THOMAS STRAND (S) replik	36
Anf. 26	BETTY MALMBERG (M) replik	37
Anf. 27	THOMAS STRAND (S) replik	37
Anf. 28	CHRISTER NYLANDER (L) replik	38
Anf. 29	THOMAS STRAND (S) replik	38
Anf. 30	CHRISTER NYLANDER (L) replik	39
Anf. 31	THOMAS STRAND (S) replik	39
Anf. 32	FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	40
Anf. 33	THOMAS STRAND (S) replik	40
Anf. 34	FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	41
Anf. 35	THOMAS STRAND (S) replik	41
Anf. 36	JABAR AMIN (MP)	42
Anf. 37	BETTY MALMBERG (M) replik	43
Anf. 38	JABAR AMIN (MP) replik	43
Anf. 39	BETTY MALMBERG (M) replik	44
Anf. 40	JABAR AMIN (MP) replik	44
Anf. 41	GUNILLA SVANTORP (S)	45
Anf. 42	BETTY MALMBERG (M) replik	46
Anf. 43	GUNILLA SVANTORP (S) replik	46
Anf. 44	BETTY MALMBERG (M) replik	47
Anf. 45	GUNILLA SVANTORP (S) replik	47
Anf. 46	KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	48
Anf. 47	ANGELIKA BENGTSSON (SD)	49
	(Beslut fattades under § 18.)	50
§ 16	Hälsa- och sjukvårdsfrågor	50
	Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU7	50
Anf. 48	EMMA HENRIKSSON (KD)	50
Anf. 49	ANNA-LENA SÖRENSON (S)	52
Anf. 50	CECILIA WIDEGREN (M)	56
Anf. 51	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	58
Anf. 52	CECILIA WIDEGREN (M) replik	58
Anf. 53	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	59
Anf. 54	CECILIA WIDEGREN (M) replik	59
Anf. 55	PER RAMHORN (SD)	60
Anf. 56	JAN LINDHOLM (MP)	62
Anf. 57	STAFFAN DANIELSSON (C)	65
Anf. 58	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	66
Anf. 59	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	67
Anf. 60	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	67
Anf. 61	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	68
Anf. 62	KARIN RÅGSJÖ (V)	68

Anf. 63 BARBRO WESTERHOLM (L)	71
(Beslut fattades under § 18.)	72
Ajournering.....	72
Återupptagna förhandlingar	73
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 april.....	73
MJU14 Vattenvård	73
MJU15 Livsmedelspolitik	75
§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	76
FiU42 Extra ändringsbudget för 2016 – Ändring av rätten till bistånd för vissa utlänningar	76
FiU23 Riksbankens förvaltning 2015.....	76
FiU27 Riksrevisionens årsredovisning för 2015	76
FiU29 Interimistiska beslut vid överprövning av upphandlingar.....	77
FiU33 Effektivare uppdatering av lägenhetsregistret	77
SkU23 Skatteavtal mellan Sverige och Saudiarabien.....	77
SkU24 Informationsutbytesavtal med Förenade Arabemiraten.....	77
TU15 Genomförande av radioutrustningsdirektivet.....	77
UbU15 Högskolan.....	77
SoU7 Hälso- och sjukvårdsfrågor	79
§ 19 Anmälan om interpellationer	81
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	82
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor	82
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.24.	83